

Prečišćeni tekst Zakona o vazdušnom saobraćaju obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list Crne Gore", br. 030/12 od 08.06.2012),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list Crne Gore", br. 030/17 od 09.05.2017), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

## ZAKON

### O VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

("Službeni list Crne Gore", br. 030/12 od 08.06.2012, 030/17 od 09.05.2017)

#### I. OSNOVNE ODREDBE

##### Predmet

##### Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi za obavljanje vazdušnog saobraćaja u vazdušnom prostoru Crne Gore (u daljem tekstu: crnogorski vazdušni prostor), uslovi za sigurnost i bezbjednost vazdušnog saobraćaja, upravljanje vazdušnim saobraćajem i druga pitanja od značaja za vazdušni saobraćaj.

##### Vazdušni saobraćaj

##### Član 2

- (1) Vazdušni saobraćaj, u smislu ovog zakona, je letenje vazduhoplova i kretanje vazduhoplova po operativnim površinama aerodroma.
- (2) Civilni vazdušni saobraćaj je vazdušni saobraćaj, osim vojnog vazdušnog saobraćaja.

##### Područje primjene

##### Član 3

Ovaj zakon primjenjuje se na:

- 1) civilni vazdušni saobraćaj koji se obavlja na teritoriji Crne Gore i crnogorskom vazdušnom prostoru, kao i na vazduhoplove registrovane u Registru civilnih vazduhoplova Crne Gore (u daljem tekstu: Registar) koji se nalaze izvan teritorije i crnogorskog vazdušnog prostora ukoliko propisima države na čijoj se teritoriji vazduhoplov nalazi nije drukčije određeno;
- 2) strane vazduhoplove koji koriste crnogorski vazdušni prostor, u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima;
- 3) vojne aerodrome i državne vazduhoplove.

##### Crnogorski vazdušni prostor

##### Član 3a

- (1) Crnogorski vazdušni prostor je prostor iznad teritorije Crne Gore: kopna, unutrašnjih morskih voda i teritorijalnog mora Crne Gore.
- (2) Upotreba crnogorskog vazdušnog prostora je slobodna za sve vazduhoplove koji učestvuju u vazdušnom saobraćaju u skladu sa ovim zakonom.

##### Značenje izraza

##### Član 4

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) aerodrom je određeno područje na zemlji ili vodi, sa objektima, instalacijama i opremom, namijenjeno, u potpunosti ili djelimično, za kretanje, polijetanje i slijetanje vazduhoplova;
- 2) avion je vazduhoplov teži od vazduha, koji se pokreće motorom i uzgon u letu dobija pretežno zbog aerodinamičkih reakcija na površinama koje u određenim uslovima leta ostaju nepokretne;
- 3) bezbjednosni pregled je korišćenje sredstava kojima se sprječava unošenje zabranjenih predmeta;

- 4) blok vazdušnog prostora je vazdušni prostor utvrđenih dimenzija, u prostoru i vremenu, unutar koga se pružaju usluge u vazdušnoj plovidbi;
- 5) certifikacija je način priznavanja usaglašenosti proizvoda, dijela ili uređaja, organizacije ili lica sa propisanim zahtjevima i izdavanje odgovarajućeg sertifikata kojim se potvrđuje usaglašenost;
- 6) certifikat vazdušnog operatora - Air Operator Certificate (AOC) je certifikat koji se izdaje pravnom ili fizičkom licu ili organu državne uprave kojim se potvrđuje da oni kao operatori imaju profesionalnu sposobnost i da su organizovani na način koji omogućava sigurno izvođenje operacija navedenih u certifikatu;
- 7) Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vazdušnom saobraćaju, "Sl. list CG", br. 30/17)
- 8) crnogorski vojni vazduhoplovi su vazduhoplovi upisani u registar vojnih vazduhoplova Crne Gore;
- 9) dio i uređaj je svaki instrument, oprema, mehanizam, dio, aparat, softver, pribor ili dodatak, uključujući komunikacionu opremu, koji se koristi ili je namijenjen za korišćenje prilikom upravljanja ili kontrolisanja vazduhoplova u letu, a koji je instaliran ili pričvršćen na vazduhoplov, kao i djelovi strukture vazduhoplova, motora ili propelera ili opreme koja se koristi za manevrisanje vazduhoplova na zemlji;
- 10) događaj koji ugrožava sigurnost je operativni prekid, nedostatak, greška ili druga vanredna okolnost koja je uticala ili je mogla uticati na sigurnost leta, a nije rezultirala nesrećom ili ozbiljnom nezgodom;
- 11) državni vazduhoplov je vazduhoplov koji se koristi u vojne, carinske ili policijske svrhe;
- 12) ECAA sporazum (ECAA Agreement) je multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;
- 13) efektivna kontrola je odnos uspostavljen pravima, ugovorima ili drugim sredstvima koja posebno ili zajednički, uvažavajući relevantne činjenice ili zakone, daju mogućnost za sprovođenje direktnog ili indirektnog uticaja na pravno ili fizičko lice, posebno putem prava upotrebe cjelokupne imovine ili dijela imovine pravnog ili fizičkog lica ili prava ili ugovora koji obezbjeđuju odlučujući uticaj na sastav, glasanje ili odluke organa pravnog lica ili na neki drugi način obezbjeđuju odlučujući uticaj na vođenje poslovanja pravnog ili fizičkog lica;
- 14) Evropska agencija za sigurnost vazdušnog saobraćaja (u daljem tekstu: EASA) je agencija Evropske Unije osnovana u cilju razvijanja zajedničkih standarda sigurnosti i obezbjeđivanja njihove jedinstvene primjene u Evropi;
- 15) EUROCONTROL je evropska organizacija osnovana Međunarodnom konvencijom o saradnji u cilju postizanja sigurnosti vazdušne plovidbe;
- 16) fleksibilna upotreba vazdušnog prostora je koncept upravljanja vazdušnim prostorom koji se primjenjuje u području Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (ECAC) u skladu sa posebnim propisom EUROCONTROL-a kojim se uređuje fleksibilna upotreba vazdušnog prostora;
- 17) helidrom je aerodrom ili određena površina na objektu namijenjena u potpunosti ili djelimično za dolaske, odlaske i kretanje helikoptera;
- 18) helikopter je vazduhoplov teži od vazduha, koji se pokreće motorom, a održava se u letu reakcijom vazduha na jedan ili više motorom pokretanih rotora čije se ose nalaze u uglavnom vertikalnom položaju;
- 19) interoperabilnost je niz funkcionalnih, tehničkih i operativnih karakteristika sistema i sastavnih elemenata Evropske mreže upravljanja vazdušnim saobraćajem (EATMN), kao i njihovih operativnih postupaka, u cilju obezbjeđenja sigurnog, neprekidnog i efikasnog rada, koja se postiže usaglašavanjem sistema i sastavnih elemenata sa osnovnim zahtjevima (essential requirements);
- 20) kabotaža je pravo stranog prevoznika države potpisnice Čikaške konvencije da obavlja prevoz putnika, tereta i/ili pošte u vazdušnom prevozu bez zaustavljanja između aerodroma unutar teritorije Crne Gore;
- 21) kapacitet je raspoloživi broj sjedišta ili korisna nosivost vazduhoplova u linijskom vazdušnom prevozu u određenom vremenskom periodu;
- 22) komercijalne operacije su sve operacije vazduhoplova koje se pružaju uz novčanu ili drugu vrstu naknade, koje su dostupne javnosti ili koje se, ako nijesu dostupne javnosti, obavljaju u skladu sa ugovorom između operatora vazduhoplova i korisnika usluge, pri čemu korisnik usluge nema kontrolu nad operatorom vazduhoplova;
- 23) komercijalni vazdušni saobraćaj je linijski prevoz, povremeni prevoz i pružanje usluga iz vazduha uz novčanu ili drugu vrstu naknade;

- 24) komponenta je motor, propeler, dio ili uređaj;
- 25) kontinuirana plovidbenost vazduhoplova ili vazduhoplovne komponente su postupci koji obezbjeđuju da u svakom trenutku operativnog vijeka vazduhoplov ili vazduhoplovna komponenta ispunjavaju važeće zahtjeve za plovidbenost i da omogućavaju sigurne vazdušne operacije;
- 26) kontinuirani nadzor su aktivnosti koje se sprovode radi utvrđivanja kontinuirane ispunjenosti uslova na osnovu kojih je izdat certifikat tokom čitavog perioda njegovog važenja, kao i preduzimanje propisanih mjera;
- 27) korisnik vazdušnog prostora je operator vazduhoplova koji leti u opštem ili operativnom vazdušnom saobraćaju;
- 28) letilište je aerodrom koji se upotrebljava za letenje jedrilica i motornih jedrilica koje ne polijeću samostalno, a čija se upotreba može proširiti i za letenje drugih vrsta vazduhoplova;
- 29) linijski vazdušni prevoz su serije letova koje imaju karakteristike da su na svakom letu sjedišta i/ili kapacitet za prevoz tereta i/ili pošte dostupni javnosti za individualnu nabavku (bilo neposredno od vazdušnog prevoznika ili od njegovih ovlašćenih zastupnika) ili se obavljaju za saobraćanje između dva ili više aerodroma, prema objavljenom redu letenja ili letovima koji su redovni ili učestali tako da predstavljaju prepoznatljivo sistemske serije;
- 30) lokalni dan je vremenski period od 24 sata koji počinje u 00,00 sati po lokalnom vremenu;
- 31) lokalni let je let koji ne uključuje prevoz putnika, tereta i/ili pošte između različitih aerodroma ili drugih tačaka određenih za slijetanje;
- 32) manevarska površina je dio aerodroma, osim platforme, određen za polijetanje, slijetanje ili kretanje vazduhoplova prije polijetanja i nakon slijetanja;
- 33) međunarodni aerodrom je aerodrom utvrđen kao dolazni ili odlazni aerodrom u međunarodnom vazdušnom saobraćaju na kojem se sprovode postupci kontrole kretanja, granične kontrole, carine i dr. ;
- 34) međunarodni standard je svaka specifikacija fizičkih svojstava, konfiguracije, materijala, sposobnosti ili karakteristika, osoblja ili postupaka, čija je istovjetna primjena prihvaćena kao neophodna za sigurno, redovno i nesmetano odvijanje vazdušnog saobraćaja koje država mora da ispunji;
- 35) međunarodni vazdušni saobraćaj je saobraćaj koji se obavlja u vazdušnom prostoru iznad teritorija dvije ili više država;
- 36) Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva (ICAO) je specijalizovana agencija Ujedinjenih nacija, osnovana Čikaškom konvencijom u svrhu razvijanja standarda, tehnologije i podsticanja i razvoja međunarodnog vazdušnog saobraćaja;
- 37) Nacionalni nadzorni organ (National Supervisory Authority - NSA) je nezavisni organ nadležan za obavljanje poslova certifikovanja i kontinuiranog nadzora pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i drugih poslova;
- 38) nadležna kontrola letenja je oblasni centar kontrole, prilazna kontrola ili aerodromska kontrola vazdušnog saobraćaja;
- 39) nekomercijalne operacije su operacije u civilnom vazduhoplovstvu koje nijesu usluge u linijskom i povremenom vazdušnom prevozu uz novčanu ili drugu vrstu naknade;
- 40) nekomercijalni vazdušni saobraćaj je prevoz za sopstvene potrebe, sportsko i amatersko letenje koje se obavlja bez novčane ili druge vrste naknade;
- 41) nesreća je događaj u vezi sa operacijom vazduhoplova sa posadom, od trenutka kada se neko lice ukrcava u vazduhoplov sa namjerom da obavi let do trenutka iskrcavanja svih lica iz vazduhoplova ili u slučaju bespilotnog vazduhoplova, od trenutka kada je vazduhoplov spreman za pokret u svrhu leta do trenutka vraćanja vazduhoplova u stanje mirovanja na kraju leta i osnovna pogonska grupa je prestala sa radom, pri čemu je smrt ili teška tjelesna povreda nastala kao posljedica toga što se lice nalazilo u vazduhoplovu, u direktnom kontaktu sa bilo kojim dijelom vazduhoplova, uključujući i djelove koji su se odvojili od vazduhoplova ili je bilo direktno izložena mlaznom udaru, izuzev ako su povrede nastale zbog prirodnih uzroka, samopovređivanjem ili su ih nanijela druga lica ili kada su nanesene slijepim putnicima koji se skrivaju izvan područja koje je putnicima i posadi uobičajeno na raspolaganju ili događaj u kojem je vazduhoplov ili njegova struktura oštećena tako da negativno utiče na strukturalnu snagu, rad ili letne karakteristike vazduhoplova, te su potrebne veće popravke ili zamjena oštećene komponente, osim za oštećenja ili prestanak rada motora koja se odnose samo na jedan motor, uključujući njegov poklopac ili dodatke, odnosno propelere, vrhove krila, antene, davače, davače napadnog ugla, gume, kočnice, točkove, aerodinamičku oplatu, panele, vrata stajnog trapa, vjetrobranska stakla, oplata vazduhoplova, kao što su mala

- udubljenja ili rupe, ili manja oštećenja lopatica glavnog rotora, repnog rotora, stajnog trapa, kao i događaj u kojem je vazduhoplov nestao ili je potpuno nedostupan;
- 42) nezgoda je događaj koji nije nesreća, a vezan je za operacije vazduhoplova, koji utiče ili je mogao uticati na sigurnost operacija.
- 43) objavljivanje na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju je objavljivanje u Zborniku vazduhoplovnih informacija (AIP), hitnim informacijama (NOTAM), cirkularnim pismom vazduhoplovnih informacija (AIC) ili drugim posebnim publikacijama;
- 44) ograničenja u vazdušnom prostoru su opasna, uslovno zabranjena ili zabranjena područja za letenje vazduhoplova;
- 45) opasno područje je utvrđeni volumen vazdušnog prostora unutar kojeg se, u zavisnosti od slučaja, u određenom vremenu mogu odvijati aktivnosti opasne za letenje vazduhoplova;
- 46) operativna licenca je odobrenje koje nadležni organ izdaje vazdušnom prevozniku za obavljanje usluga vazdušnog saobraćaja;
- 47) operativna površina je dio aerodroma određen za polijetanje, slijetanje ili kretanje vazduhoplova, koji se sastoji od manevarske površine i platforme;
- 48) operativne usluge u vazdušnom saobraćaju (Air Traffic Services - ATS) su različite usluge uspostavljene u cilju prosljeđivanja letnih informacija, uzbunjivanja, savjetodavne usluge u vazdušnom saobraćaju, usluge aerodromske, prilazne i oblasne kontrole letenja;
- 49) operativni vazdušni saobraćaj (Operational Air Traffic - OAT) su svi letovi civilnih vazduhoplova, kao i letovi državnih vazduhoplova koji se obavljaju u skladu sa posebno utvrđenim postupcima koji odstupaju od pravila i postupaka za opšti vazdušni saobraćaj (GAT);
- 50) operator aerodroma je pravno ili fizičko lice koje upravlja aerodromom;
- 51) operator vazduhoplova je pravno ili fizičko lice, odnosno državni organ koji vrši operacije vazduhoplovom ili namjerava vršiti operacije vazduhoplovom;
- 52) opšti vazdušni saobraćaj (General Air Traffic - GAT) su svi letovi civilnih vazduhoplova, kao i letovi državnih vazduhoplova koji se obavljaju u skladu sa pravilima i procedurama Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva (ICAO);
- 53) ozbiljna nezgoda je nezgoda koja uključuje okolnosti koje ukazuju da je postojala velika vjerovatnoća događanja nesreće, a koja je povezana sa operacijom vazduhoplova i koja se desila, u slučaju vazduhoplova sa posadom, od trenutka kada se neko lice ukrca u vazduhoplov sa namjerom da obavi let do trenutka iskrcavanja svih lica iz vazduhoplova ili u slučaju bespilotnog vazduhoplova, od trenutka kada je vazduhoplov spreman za pokret u svrhu leta do trenutka vraćanja vazduhoplova u stanje mirovanja na kraju leta i osnovna pogonska grupa je prestala sa radom;
- 54) plan leta je skup određenih informacija o namjeravanom letu ili dijelu leta vazduhoplova koje se podnose nadležnoj kontroli letenja;
- 55) područje letnih informacija je vazdušni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju usluge letnih informacija i obavlja uzbunjivanje;
- 56) povremeni vazdušni prevoz je prevoz putnika, tereta i/ili pošte koji nije linijski, uključujući neredovni čarter prevoz, taksi prevoz, panoramske letove i sl. ;
- 57) posada vazduhoplova su lica koja se nalaze u vazduhoplovu kao članovi letačke posade, lica koja se prevoze u pilotskoj kabini, koja je odredio operator vazduhoplova, kako bi osposobljavala ili nadzirala osposobljavanje, iskustvo, vještinu i sprovodila periodične provjere koje se zahtijevaju na osnovu propisa i članovi kabinske posade;
- 58) pravo saobraćanja je pravo pružanja usluga vazdušnog prevoza između dva aerodroma;
- 59) preporučena praksa je svaka specifikacija fizičkih svojstava, konfiguracije, materijala, sposobnosti ili karakteristika, osoblja ili postupaka, čija je istovjetna primjena prihvaćena kao poželjna za sigurno, redovno i nesmetano odvijanje vazdušnog saobraćaja, a koje države nastoje da ispune u skladu sa odredbama Čikaške konvencije;
- 60) procjena sigurnosti stranih vazduhoplova (Safety Assessment of Foreign Aircraft - SAFA) je kontrola stranih vazduhoplova na platformi;
- 61) proizvod je vazduhoplov, motor, propeler ili uređaj;
- 62) pružanje usluga iz vazduha su operacije vazduhoplova kojima se pružaju usluge u poljoprivredi, šumarstvu, građevinarstvu, protiv požarnoj zaštiti, protivgradnoj odbrani, potrazi i spašavanju, marketingu, snimanju iz vazduha, nadzoru i patroliranju iz vazduha, provjeri radionavigacionih uređaja i sl. ;

- 63) platforma je dio aerodroma određen za prihvat i otpremu vazduhoplova, putnika, tereta ili pošte, snabdijevanje vazduhoplova gorivom i mazivom i parkiranje i održavanje vazduhoplova;
- 64) poletno-sletna staza je utvrđena pravougaona površina na zemlji, vodi ili objektu namijenjena za polijetanje i slijetanje vazduhoplova;
- 65) red letenja je utvrđeno vrijeme polijetanja i slijetanja vazduhoplova u linijskom vazdušnom prevozu;
- 66) rezervisani vazdušni prostor je utvrđeni volumen vazdušnog prostora koji je privremeno rezervisan za ekskluzivnu ili specifičnu upotrebu pojedinih korisnika;
- 67) savjetodavne usluge u vazdušnom saobraćaju su usluge koje se pružaju u vazdušnom prostoru u svrhu osiguranja razdvajanja vazduhoplova koji lete prema pravilima instrumentalnog letenja;
- 68) slot je predviđeno vrijeme dolaska ili odlaska raspoloživo ili dodijeljeno određenog dana za kretanje vazduhoplova na aerodromu na kojem se vrši kordinacija vremena slijetanja i polijetanja vazduhoplova;
- 69) složeni vazduhoplov na motorni pogon je avion certifikovan sa najvećom dopuštenom masom pri polijetanju većom od 5.700 kg ili avion certifikovan za konfiguraciju najvećeg dopuštenog broja putničkih sjedišta, koji je veći od 19 ili avion certifikovan za let sa najmanjom dopuštenom posadom, koja se sastoji od najmanje dva pilota ili avion opremljen sa jednim ili više turbomlaznih motora ili više elisnomlaznih motora ili helikopter certifikovan za najveću dopuštenu masu pri polijetanju veću od 3.175 kg ili helikopter za konfiguraciju najvećeg dopuštenog broja putničkih sjedišta, koji je veći od devet ili helikopter za let sa najmanjom dopuštenom posadom koja se sastoji od najmanje dva pilota ili vazduhoplov sa nagibnim rotorom;
- 70) sportski vazduhoplov je vazduhoplov sa posadom teži od vazduha, sa ili bez motora (ultra laki avion, paraglajder, zmaj i sl.);
- 71) tehnički sistem vazdušne plovidbe je skup sastavnih elemenata na vazduhoplovu i na zemlji, kao i satelitskih uređaja koji pružaju podršku u pružanju usluga u vazdušnoj plovidbi tokom svih faza leta;
- 72) upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja (Air Traffic Flow Management - ATFM) je funkcija koja se obavlja radi sigurnog, redovnog i efikasnog protoka vazdušnog saobraćaja, uz maksimalno korišćenje kapaciteta kontrole vazdušnog saobraćaja i uz obim saobraćaja u skladu sa kapacitetima koje su objavili određeni pružaoci usluga kontrole vazdušnog saobraćaja;
- 73) usluga vazdušnog prevoza je let ili niz letova kojima se prevoze putnici, teret i/ili pošta uz novčanu i/ili drugu vrstu naknade;
- 74) usluge letnih informacija (Flight Information Services - FIS) su usluge uspostavljene u svrhu pružanja savjeta i informacija potrebnih za sigurno, redovno i efikasno obavljanje letova;
- 75) usluge uzbunjivanja (Alerting Services - ALRS) su usluge uspostavljene u cilju obavještanja nadležnih organizacija o vazduhoplovu kojem je potrebna pomoć traganja i spašavanja i po potrebi pružanja pomoći tim subjektima tokom traganja i spašavanja vazduhoplova;
- 76) uslovno zabranjeno područje je dio crnogorskog vazdušnog prostora unutar kojeg je letenje vazduhoplovom privremeno ograničeno u skladu sa unaprijed utvrđenim uslovima;
- 77) vojni vazdušni saobraćaj je vazdušni saobraćaj u kojem učestvuju crnogorski i/ili strani vojni vazduhoplovi;
- 78) vrijeme leta je vrijeme od trenutka kada se vazduhoplov pomjeri sa parkirnog položaja radi polijetanja do trenutka potpunog zaustavljanja vazduhoplova na određenom parkirnom položaju i gašenja svih motora;
- 79) vođa vazduhoplova je lice odgovorno za upravljanje i opsluživanje vazduhoplova tokom leta i na zemlji;
- 80) vazdušni prevoz je prevoz putnika, tereta i/ili pošte vazduhoplovom iz jednog mjesta u drugo;
- 81) vazdušni prevoznik je pravno ili fizičko lice kome je izdata operativna licenca ili druga odgovarajuća isprava;
- 82) vazduhoplov je svaka naprava koja se održava u atmosferi zbog reakcije vazduha, osim reakcije vazduha u odnosu na zemljinu površinu;
- 83) zabranjeno područje je dio crnogorskog vazdušnog prostora unutar kojeg je letenje vazduhoplova zabranjeno.

## II. AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

### Pravni položaj Agencije

#### Član 5

- (1) Agencija za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija) je nezavisno pravno lice koje vrši javna ovlašćenja u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Agenciju osniva Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).
- (3) Sjedište Agencije je u Podgorici.
- (4) Agencija je samostalna u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti i za svoj rad odgovara Vladi.

## Nadležnost Agencije

### Član 6

- (1) Agencija:
  - 1) izdaje sertifikat vazdušnog operatora i operativnu licencu;
  - 2) izdaje uvjerenje o tipu vazduhoplova, uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova, potvrdu o provjeri plovidbenosti vazduhoplova, potvrdu o registraciji;
  - 3) izdaje uvjerenje o ispunjavanju uslova pravnom licu za održavanje vazduhoplova;
  - 4) izdaje uvjerenje o ispunjavanju uslova pravnom licu za stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja;
  - 5) izdaje sertifikat i odobrenje za upotrebu civilnog aerodroma;
  - 6) izdaje uvjerenje o ispunjavanju uslova pravnom licu za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova;
  - 7) izdaje dozvole i ovlašćenja civilnom vazduhoplovnom osoblju;
  - 8) priprema stručne osnove za izradu programa, planova, podzakonskih akata koje donose Vlada i organ državne uprave nadležan za poslove saobraćaja (u daljem tekstu: Ministarstvo);
  - 9) donosi opšte akte u skladu sa ovim zakonom i akte radi sprovođenja ECAA sporazuma, drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a, uz saglasnost Ministarstva;
  - 10) donosi akte kojima se nalaže preduzimanje mjera radi uspostavljanja sigurnosti funkcionalnog sistema u cilju zaštite sigurnosti vazdušnog saobraćaja;
  - 11) vodi registre i evidencije u skladu sa ovim zakonom;
  - 12) vrši inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i zaključenim međunarodnim ugovorima;
  - 13) vrši kontinuirani nadzor ispunjenosti uslova u skladu sa ovim zakonom;
  - 14) saraduje sa organima drugih država nadležnim za civilno vazduhoplovstvo;
  - 15) vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom i Statutom Agencije.
- (2) Akti Agencije iz stava 1 tačka 9 ovog člana objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore".
- (3) Agencija je Nacionalni nadzorni organ koji obavlja poslove koji se odnose na: utvrđivanje ispunjenosti uslova za pružanje usluga vazdušne plovidbe, izdavanje sertifikata pružaocu usluga u vazdušnoj plovidbi, kontinuirani nadzor nad pružanjem usluga u vazdušnoj plovidbi i nadzor nad upravljanjem vazdušnim saobraćajem.
- (4) Pravnom licu koje ima sertifikat za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi (u daljem tekstu: pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi), operatoru vazduhoplova, operatoru aerodroma i drugim subjektima koji obavljaju poslove iz oblasti vazdušnog saobraćaja (u daljem tekstu: vazduhoplovni subjekti) Agencija može da odobri, najduže na šest mjeseci, izuzeće od obaveze ispunjenja određenog administrativnog i drugog zahtjeva, ukoliko utvrdi da je vazduhoplovni subjekt na drugi način obezbijedio isti nivo sigurnosti vazdušnog saobraćaja koji se postiže primjenom tog zahtjeva.

## Statut Agencije i postupci

### Član 7

- (1) Statutom Agencije uređuje se unutrašnja organizacija, način rada i poslovanja, odlučivanje i nadležnosti organa Agencije, način objavljivanja akata Agencije i druga pitanja od značaja za obavljanje djelatnosti Agencije.
- (2) Statut Agencije, uz prethodnu saglasnost Vlade, donosi Savjet Agencije u (daljem tekstu: Savjet).
- (3) Zaposleni u Agenciji ostvaruju prava i obaveze iz radnog odnosa u skladu sa opštim propisima o radu.
- (4) Na postupke koje vodi Agencija primjenjuju se odredbe zakona kojim je uređen opšti upravni postupak, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (5) Protiv rješenja Agencije može se izjaviti žalba Ministarstvu.

## Organi Agencije

### Član 8

Organi Agencije su Savjet i direktor Agencije (u daljem tekstu: direktor).

### Savjet

### Član 9

- (1) Savjet je organ upravljanja Agencije.
- (2) Savjet ima predsjednika i četiri člana.
- (3) Predsjednik Savjeta saziva sjednice i rukovodi radom Savjeta, a u njegovom odsustvu mijenja ga član Savjeta koga izabere Savjet na prvoj sjednici.
- (4) Sjednice Savjeta održavaju se po potrebi, a najmanje jednom u tri mjeseca.
- (5) Za svoj rad Savjet odgovara Vladi.
- (6) Predsjednika i članove Savjeta imenuje Vlada, na period od pet godina i mogu biti imenovani najviše dva puta uzastopno.
- (7) Za predsjednika i člana Savjeta može biti imenovan državljanin Crne Gore koji ima visoku stručnu spremu saobraćajne, tehničke, pravne ili ekonomske struke i najmanje pet godina radnog iskustva.
- (8) Predsjednik i članovi Savjeta ne smiju imati sukob interesa, odnosno ne mogu biti lica koja su u radnom odnosu ili su vlasnici ili suvlasnici ili članovi organa upravljanja u pravnim licima koja obavljaju poslove u oblasti vazdušnog saobraćaja.
- (9) Predsjednik i članovi Savjeta podnose izjavu da za njihovo imenovanje nema smetnji iz stava 8 ovog člana.

## Poslovi savjeta

### Član 10

- (1) Savjet obavlja sljedeće poslove:
  - 1) donosi Statut Agencije i druge opšte akte;
  - 2) donosi godišnji program rada Agencije;
  - 3) predlaže finansijski plan Agencije;
  - 4) predlaže godišnji izvještaj o radu i godišnji finansijski izvještaj Agencije;
  - 5) imenuje i razrješava direktora, uz saglasnost Ministarstva, na osnovu javnog konkursa;
  - 6) odlučuje o drugim pitanjima u skladu sa ovim zakonom i Statutom Agencije.
- (2) Finansijski plan Agencije, godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj Agencije usvaja Vlada, na predlog Savjeta.
- (3) Savjet donosi odluke većinom glasova svih članova Savjeta.
- (4) Članovi Savjeta imaju pravo na mjesečnu naknadu za svoj rad, koja se isplaćuje iz sredstava Agencije, u skladu sa Statutom Agencije.

## Razrješenje predsjednika ili člana Savjeta

### Član 11

Vlada će razriješiti predsjednika i/ili člana Savjeta i prije isteka mandata, ako:

- 1) podnese ostavku;
- 2) je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje dužnosti;
- 3) poslove obavlja suprotno zakonu, nestručno i nesavjesno;
- 4) svojim ponašanjem i radom dovede u pitanje ugled ili rad Agencije;
- 5) trajno izgubi sposobnost za vršenje dužnosti;
- 6) ne ispunjava uslove iz člana 9 stav 8 ovog zakona.

### Direktor

### Član 12

- (1) Agenciju predstavlja, zastupa i rukovodi njenim radom direktor.
- (2) Direktor se imenuje na period od četiri godine i može biti ponovo imenovan.
- (3) Za direktora može biti imenovano lice koje ispunjava uslove iz člana 9 st. 7 i 8 ovog zakona.
- (4) Savjet Agencije će razriješiti direktora prije isteka mandata u slučajevima iz člana 11 ovog zakona.
- (5) Direktor za svoj rad odgovara Savjetu.
- (6) Direktor odlučuje o preduzimanju potrebnih mjera u vanrednim okolnostima radi sigurnog odvijanja vazdušnog saobraćaja.

## Poslovanje Agencije

### Član 13

- (1) Sredstva za rad Agencije obezbjeđuju se iz:
  - 1) naknada za izdavanje licenci, certifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa ovim zakonom;
  - 2) dijela rutne i terminalne naknade iz člana 112 stav 5 ovog zakona;
  - 3) dijela naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju;
  - 4) dijela naknade koju plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku;
  - 5) drugih izvora u skladu sa zakonom.
- (2) Agencija priprema godišnji izvještaj o radu i godišnji finansijski izvještaj za prethodnu godinu.
- (3) Godišnji izvještaj o radu Agencije sadrži naročito podatke o:
  - 1) preduzetim mjerama u sprovođenju nadležnosti (o izdatim licencama, dozvolama, certifikatima, odobrenjima, uvjerenjima, saglasnostima i drugim aktima);
  - 2) saradnji sa međunarodnim organizacijama i organima drugih država nadležnim za civilno vazduhoplovstvo;
  - 3) vršenju inspeksijskog nadzora nad sprovođenjem zakona i zaključenim međunarodnim ugovorima;
  - 4) drugim pitanjima značajnim za rad Agencije.
- (4) Agencija vodi odvojeno računovodstvo za sredstva koja se koriste za obavljanje poslova javnih ovlašćenja i sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja i prihode ostvarene po tim osnovama, a posebno u odnosu na sredstva za obavljanje ostalih poslova Agencije, u skladu sa posebnim propisom.
- (5) Finansijski izvještaj sadrži finansijske pokazatelje poslovanja Agencije i prikaz odvojenog računovodstva u skladu sa stavom 4 ovog člana.
- (6) Agencija dostavlja godišnji finansijski izvještaj organu državne uprave nadležnom za poslove finansija do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.
- (7) Svi obračuni prihoda i rashoda Agencije podliježu godišnjoj reviziji od strane nezavisnog ovlašćenog revizora, kojeg imenuje Vlada, u skladu sa zakonom kojim su uređene javne nabavke.
- (8) Izvještaje iz stava 2 ovog člana sa izvještajem nezavisnog ovlašćenog revizora Agencija dostavlja Vladi do 30. juna tekuće za prethodnu godinu.
- (9) Visinu i način naplate naknada iz stava 1 tač. 3 i 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.
- (10) Izvještaji iz stava 2 ovog člana i izvještaj nezavisnog ovlašćenog revizora objavljuju se na internet stranici Agencije.
- (11) Propis iz stava 4 ovog člana donosi Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnom za poslove finansija.

## III. VAZDUŠNI SAOBRAĆAJ

### Vazduhoplovi i pravila letenja

#### Član 14

- (1) U vazdušnom saobraćaju vazduhoplovi se upotrebljavaju u skladu sa tipom, kategorijom i namjenom vazduhoplova.
- (2) Način, pravila i postupci letenja vazduhoplova i operativne usluge u vazdušnom saobraćaju utvrđuju se aktom Agencije i objavljuju na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju
- (3) Akt iz stava 2 ovog člana shodno se primjenjuje i na državne vazduhoplove ukoliko se koriste u civilne svrhe.



- (4) Način, pravila i postupke letenja crnogorskih vojnih vazduhoplova propisuje organ državne uprave nadležan za poslove odbrane, uz saglasnost Ministarstva.
- (5) Uslovi za sigurnu upotrebu bespilotnih vazduhoplova i vazduhoplovnih modela i uslovi koje mora da ispunjava lice koje upravlja tim vazduhoplovom utvrđuju se aktom Agencije.
- (6) Vazduhoplov koji se upotrebljava u komercijalnim operacijama i složeni vazduhoplov na motorni pogon mora da ima listu minimalne ispravnosti opreme vazduhoplova, koju odobrava Agencija.
- (7) Način sačinjavanja liste minimalne ispravnosti opreme vazduhoplova utvrđuje se aktom Agencije.

### **Slijetanje i polijetanje vazduhoplova u međunarodnom vazдушnom saobraćaju**

#### **Član 15**

- (1) Slijetanje ili polijetanje vazduhoplova u međunarodnom vazдушnom saobraćaju dozvoljeno je samo na i sa međunarodnih aerodroma, a izuzetno i drugih aerodroma koji nijesu određeni za međunarodni vazdušni saobraćaj, ako operator aerodroma obezbijedi primjenu propisa o prelasku državne granice, o sopstvenom trošku.
- (2) Međunarodne aerodrome iz stava 1 ovog člana određuje Vlada.

### **Odobrenje za let u crnogorskom vazдушnom prostoru za strane vazduhoplove**

#### **Član 16**

- (1) Strani vazduhoplovi mogu da lete u crnogorskom vazдушnom prostoru samo na osnovu odobrenja, ukoliko potvrđenim međunarodnim ugovorom nije drukčije utvrđeno.
- (2) Vazdušni prevoznici koji imaju zabranu letenja na području Evropske Unije i nalaze se na listi Evropske Unije zabranjenih vazdušnih prevoznika ne mogu da lete u crnogorskom vazдушnom prostoru.
- (3) Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje za:
  - 1) strane državne vazduhoplove, organ državne uprave nadležan za vanjske poslove, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane;
  - 2) strane civilne vazduhoplove, Agencija.
- (4) Odobrenje iz stava 1 ovog člana može biti:
  - 1) odobrenje za ulazak (letenje);
  - 2) odobrenje za obavljanje linijskog ili povremenog prevoza.
- (5) Za letove koji se obavljaju u skladu sa ECAA sporazumom nije potrebno odobrenje Agencije, pod uslovom da vazdušni prevoznici dostave Agenciji obavještenje o namjeravanom letu. (6) Lista Evropske Unije iz stava 2 ovog člana objavljuje se na internet stranici Agencije.
- (7) Uslove i način izdavanja odobrenja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnih za poslove odbrane i vanjske poslove.

### **Strani vojni vazduhoplovi**

#### **Član 17**

- (1) Na strani vojni vazduhoplov koji dobije odobrenje iz člana 16 ovog zakona primjenjuje se propis iz člana 18 stav 2 ovog zakona.
- (2) Strani vojni vazduhoplov koji se ne upotrebljava u vojne svrhe, a ima odobrenje iz člana 16 ovog zakona, smatra se civilnim vazduhoplovom i na njega se primjenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na civilne vazduhoplove.

### **Letenje državnih vazduhoplova**

#### **Član 18**

- (1) U crnogorskom vazдушnom prostoru državni vazduhoplovi mogu letjeti prema pravilima letenja za opšti ili operativni vazdušni saobraćaj.
- (2) Pravila i postupke letenja vazduhoplova iz stava 1 ovog člana koji lete prema pravilima letenja za operativni vazdušni saobraćaj utvrđuju se propisom organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane, uz saglasnost Ministarstva.

### **Zabranjena područja i područja sa ograničenjem letenja**

### Član 19

- (1) Privremeno rezervisani crnogorski vazdušni prostor i/ili privremena ili stalna ograničenja u crnogorskom vazdušnom prostoru, radi sigurne vazdušne plovidbe i sprječavanja štetnih uticaja vazdušne plovidbe na lica ili stvari, traganje i spašavanje, kao i u slučaju velikih prirodnih nepogoda, propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane.
- (2) Privremeno rezervisani crnogorski vazdušni prostor i/ili privremena ili stalna ograničenja u crnogorskom vazdušnom prostoru u interesu odbrane Crne Gore propisuje organ državne uprave nadležan za poslove odbrane, uz saglasnost Ministarstva.
- (3) Kroz područja iz st. 1 i 2 ovog člana može se letjeti pod uslovima i na način koji, na predlog Nacionalnog odbora za upravljanje vazdušnim prostorom, određuje, u slučaju iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane, a u slučaju iz stava 2 ovog člana, organ državne uprave nadležan za poslove odbrane, uz saglasnost Ministarstva.
- (4) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, na pisani zahtjev nadležnih organa državne uprave ili Agencije, dužan je da privremeno zabrani ili ograniči letenje u određenom dijelu vazdušnog prostora ili na određenom aerodromu, ako to zahtijevaju interesi odbrane ili nacionalne bezbjednosti, odnosno sigurnost leta određenog vazduhoplova ili grupe vazduhoplova, kao i u slučaju velikih prirodnih nepogoda i drugih vanrednih situacija.
- (5) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužan je da privremenu zabranu ili ograničenje leta iz stava 4 ovog člana objavi na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju.
- (6) Područja iz st. 1 i 2 ovog člana i uslove i način letenja iz stava 3 ovog člana, na osnovu dobijenih informacija od strane Ministarstva i organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane, objavljuje pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju.

### Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje

#### Član 20

- (1) Za slijetanje i polijetanje vazduhoplova upotrebljavaju se aerodromi, helidromi i letilišta.
- (2) Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje je slijetanje i polijetanje vazduhoplova izvan aerodroma, helidroma i letilišta.
- (3) Vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vrši se samo na i sa površine koju odobri Agencija.
- (4) Za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje potrebno je odobrenje Agencije.
- (5) Odobrenje iz stava 4 ovog člana nije potrebno za vazduhoplove:
  - 1) čije se mjesto slijetanja zbog njihovih osobina ne može unaprijed odrediti;
  - 2) koji slijeću u slučaju nužde;
  - 3) koji pružaju hitnu pomoć;
  - 4) koji učestvuju u operacijama traganja i spašavanja;
  - 5) kod letova za posebne namjene;
  - 6) kod letova vojnih vazduhoplova u svrhu obuke i trenaže;
  - 7) koji slijeću i polijeću u drugim slučajevima u skladu sa ovim zakonom.
- (6) Za polijetanje vazduhoplova iz stava 5 tačka 2 ovog člana, kao i jedrilica potrebno je odobrenje Agencije.
- (7) Uslovi i način za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje uređuje se aktom Agencije.

### Letovi za posebne namjene

#### Član 21

- (1) Letovi vojnih vazduhoplova Crne Gore u svrhu zaštite suvereniteta Crne Gore i letovi vazduhoplova organa državne uprave nadležnog za unutrašnje poslove koji se obavljaju u bezbjednosno-sigurnosne svrhe smatraju se letovima za posebne namjene.
- (2) Za letove vojnih vazduhoplova iz stava 1 ovog člana odgovoran je organ državne uprave nadležan za poslove odbrane.
- (3) Letovi vojnih vazduhoplova iz stava 1 ovog člana imaju prednost u odnosu na ostale letove, osim ako se radi o letovima kod kojih je pilot vazduhoplova objavio stanje nužde, kod kojih je stanje nužde očigledno ili kojima prijeti nezakonito ometanje ili su predmet takvog ometanja.

### Vazduhoplovne priredbe

## Član 22

- (1) Takmičenja i/ili izložbe na kojima učestvuju vazduhoplovi (vazduhoplovne priredbe) mogu se održavati samo na osnovu odobrenja Agencije.
- (2) Takmičenja i/ili izložbe na kojima učestvuju isključivo vojni ili vojni i civilni vazduhoplovi mogu se održavati samo na osnovu odobrenja organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane i Agencije.
- (3) Uslove za održavanje takmičenja i izložbi iz stava 1 ovog člana utvrđuje Agencija.

### Uslovi za obavljanje prevoza i drugih komercijalnih usluga u vazдушnom saobraćaju

## Član 23

- (1) Komercijalni vazdušni prevoz može da obavlja pravno ili fizičko lice koje ima operativnu licencu i sertifikat vazdušnog operatora (u daljem tekstu: AOC) koje izdaje Agencija, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Druge komercijalne usluge koje nijesu prevoz lica i stvari (uključujući pružanje usluga iz vazduha) može da obavlja pravno ili fizičko lice ili organ državne uprave koji imaju AOC, u skladu sa ovim zakonom.

### Uslovi za izdavanje operativne licence

## Član 24

- (1) Operativna licenca izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica pod uslovom da:
  - 1) je registrovano u Centralni registar privrednih subjekata (u daljem tekstu: CRPS) za obavljanje usluga vazdušnog prevoza ili u kombinaciji sa drugim komercijalnim uslugama vazduhoplova ili popravkom i održavanjem vazduhoplova;
  - 2) ima sjedište u Crnoj Gori;
  - 3) ima AOC;
  - 4) ima jedan ili više vazduhoplova u svojini ili na osnovu ugovora o zakupu vazduhoplova bez posade ("dry lease");
  - 5) ima odgovarajuću organizacionu strukturu koja Agenciji omogućava provjeru ispunjenosti propisanih uslova;
  - 6) je u većinskom vlasništvu Crne Gore i/ili njenih državljana i pod njihovom efektivnom kontrolom, ako zaključenim međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno;
  - 7) je obezbijedilo finansijska sredstva koja su dovoljna za pokriće fiksnih troškova i troškova poslovanja prema poslovnom planu za prva tri mjeseca od otpočinjanja obavljanja komercijalnog vazdušnog prevoza;
  - 8) je u periodu od 24 mjeseca od otpočinjanja obavljanja komercijalnog vazdušnog prevoza sposobno da ispunjava svoje stvarne i moguće obaveze koje su realno procijenjene;
  - 9) je osigurano od odgovornosti za štetu prouzrokovanu putnicima, prtljagu, teretu, pošti i trećim licima;
  - 10) ima dobar ugled, odnosno da nije nad njim pokrenut stečajni postupak i da odgovorno lice nije osuđivano za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje dužnosti.
- (2) Za izdavanje operativne licence i utvrđivanje ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana podnosilac zahtjeva plaća naknadu.
- (3) Naknada iz stava 2 ovog člana prihod je Agencije.
- (4) Operativna licenca se ne izdaje za vazdušni prevoz putnika, tereta i/ili pošte koji se obavlja vazduhoplovima bez motornog pogona i/ili ultralakim vazduhoplovima sa motorom, kao i za lokalne letove koji ne uključuju prevoz putnika, pošte i/ili tereta između različitih aerodroma.
- (5) Bliže uslove i dokumentaciju o ispunjavanju uslova iz stava 1 tač. 5, 7, 8 i 9 ovog člana, način izdavanja i izmjena operativne licence, kao i visinu naknade iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### Dokazi uz zahtjev za izdavanje operativne licence

## Član 25

- (1) Uz zahtjev za izdavanje operativne licence podnose se sljedeći dokazi:
  - 1) o registraciji u CRPS;
  - 2) AOC koji je izdala Agencija;
  - 3) ugovor o kupoprodaji ili zakupu vazduhoplova;
  - 4) o organizacionoj strukturi, odnosno učešću u kapitalu (statut i AOC);

- 5) finansijski plan za najmanje prve tri godine poslovanja, odnosno finansijski plan ako namjerava da obavlja i druge komercijalne djelatnosti;
  - 6) o osiguranju od odgovornosti za štetu;
  - 7) da nije pokrenut stečajni postupak, odnosno da odgovorno lice nije osuđivano.
- (2) Pravno ili fizičko lice koje obavlja djelatnost vazduhoplovom čija je najveća dopuštena masa pri polijetanju (MTOM) manja od 10.000 kg i/ili koji ima manje od 20 sjedišta ne podnosi dokaz iz stava 1 tačka 5 ovog člana, ali je dužno da dokaže da njegov neto kapital iznosi najmanje 100.000 eura ili, na zahtjev Agencije, da pruži dokaze o ispunjenosti uslova iz člana 24 stav 1 tač. 7 i 8 ovog zakona.

### **Važenje operativne licence**

#### **Član 26**

- (1) Operativna licenca se izdaje na neodređeno vrijeme.
- (2) Agencija je dužna da kontinuirano prati ispunjenost uslova iz člana 24 stav 1 ovog zakona, a provjeru ispunjenosti uslova na osnovu kojih je izdata operativna licenca vrši dvogodišnje i u slučaju sumnje da vazdušni prevoznik ima finansijske poteškoće u poslovanju.
- (3) Vazdušni prevoznik je dužan da, na zahtjev Agencije, dostavi dokaze o ispunjenosti uslova na osnovu kojih mu je izdata operativna licenca.

### **Ukidanje i privremeno ukidanje operativne licence**

#### **Član 27**

- (1) Ukoliko Agencija kontinuiranim praćenjem utvrdi da vazdušni prevoznik ne ispunjava uslove iz člana 24 stav 1 ovog zakona, odnosno procijeni da ne može da ispuni finansijske obaveze u periodu od 12 mjeseci, može ukinuti ili privremeno ukinuti operativnu licencu.
- (2) U slučaju ukidanja operativne licence Agencija može izdati privremenu operativnu licencu na određeni period, a najduže na 12 mjeseci, pod uslovom da:
  - 1) nije ugrožena sigurnost obavljanja vazdušnog saobraćaja;
  - 2) je usaglašena sa eventualnim izmjenama AOC-a;
  - 3) postoji realna mogućnost finansijske sanacije poslovanja vazdušnog prevoznika u tom periodu.
- (3) Agencija će ukinuti operativnu licencu vazdušnom prevozniku koji:
  - 1) ne započne sa obavljanjem vazdušnog prevoza u roku od šest mjeseci od izdavanja operativne licence;
  - 2) ne obavlja vazdušni prevoz duže od šest mjeseci;
  - 3) ima namjeru da obavlja vazdušni prevoz vazduhoplovom koji ne ispunjava propisane uslove u vezi sa dimenzijama, masom, kapacitetom i finansijskom sposobnošću.
- (4) Način ukidanja i privremenog ukidanja operativne licence propisuje Ministarstvo.

### **Objavljivanje u službenom listu**

#### **Član 28**

Akt Agencije kojim se izdaje, ukida ili privremeno ukida operativna licenca objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

### **AOC**

#### **Član 29**

- (1) AOC se može izdati pravnom ili fizičkom licu, odnosno državnom organu koji ispunjava uslove u pogledu opreme, stručne osposobljenosti kadra, organizacione strukture, operativnog priručnika, koji odobrava Agencija i druge uslove kojima se obezbjeđuje sigurno izvođenje vazdušnih operacija koje namjerava da obavlja.
- (2) U AOC-u se utvrđuju prava i obaveze operatora vazduhoplova i obim operacija koje može da obavlja.
- (3) AOC izdaje Agencija na osnovu zahtjeva, na period od 12 mjeseci.
- (4) Agencija može, na zahtjev imaoaca AOC-a, produžiti AOC na period od jedne do tri godine.
- (5) Ako Agencija kontinuiranom provjerom utvrdi da operator iz stava 1 ovog člana više ne ispunjava neki od propisanih uslova, na osnovu kojih mu je izdat AOC, izmjenice, ukinuti ili privremeno ukinuti AOC.

- (6) Za izdavanje, produženje važenja ili izmjenu AOC-a i kontinuiranu provjeru ispunjavanja uslova plaća se naknada.
- (7) Sredstva od naknade iz stava 6 ovog člana prihod su Agencije.
- (8) Bliže uslove iz st. 1 i 5 ovog člana, uslove i način pružanja usluga iz vazduha iz člana 23 stav 2 ovog zakona, vrste usluga iz vazduha, mjerila po kojima se određuje vrijeme na koje se produžava važenje AOC-a, obrazac AOC-a i visinu naknade iz stava 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Odnos operativne licenca i AOC**

#### **Član 30**

- (1) Agencija po službenoj dužnosti ukida ili privremeno ukida operativnu licencu, ukoliko je ukinut ili privremeno ukinut AOC operatora u komercijalnim operacijama.
- (2) Ako je došlo do izmjene AOC-a, Agencija će, u zavisnosti od okolnosti, izmijeniti i operativnu licencu operatoru u komercijalnim operacijama.

### **Zakup vazduhoplova**

#### **Član 31**

- (1) Vazduhoplov može da se zakupi sa ili bez posade.
- (2) Vazdušni prevoznik može zaključiti ugovor o uzimanju u zakup vazduhoplova uz prethodno odobrenje Agencije.
- (3) Vazdušni prevoznik koji daje vazduhoplov u zakup bez posade stranom vazdušnom prevozniku dužan je da pribavi odobrenje Agencije.
- (4) Ugovor o zakupu vazduhoplova mora da sadrži: vrstu zakupa, način održavanja i korišćenja vazduhoplova i vršenja nadzora nad upotrebom vazduhoplova.
- (5) Bliži uslovi pod kojima se izdaje prethodno odobrenje na zaključenje ugovora o zakupu vazduhoplova utvrđuju se aktom Agencije.

### **Operatori vazduhoplova u nekomercijalnim operacijama**

#### **Član 32**

- (1) Operator u nekomercijalnim operacijama složenim vazduhoplovom na motorni pogon može biti pravno ili fizičko lice, odnosno državni organ koji ima profesionalnu sposobnost, odobren operativni priručnik od strane Agencije i organizacionu strukturu koja obezbjeđuje sigurno izvođenje vazdušnih operacija koje obavlja.
- (2) Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana operator vazduhoplova dokazuje davanjem izjave o svojoj profesionalnoj sposobnosti i sredstvima za ispunjenje obaveza u vezi sa upravljanjem vazduhoplovima iz stava 1 ovog člana.
- (3) Operator u nekomercijalnim operacijama koje se ne obavljaju složenim vazduhoplovom na motorni pogon može biti pravno ili fizičko lice i nije dužno da daje izjavu iz stava 2 ovog člana za obavljanje vazdušnih operacija, ako vazduhoplov ispunjava propisane uslove za plovidbenost, kao i ako ima odgovarajuće dozvole za posadu i ispunjava druge uslove u skladu sa ovim zakonom.
- (4) Za kontinuiranu provjeru ispunjavanja uslova operatora vazduhoplova iz st. 1 i 3 ovog člana plaća se godišnja naknada.
- (5) Sredstva od naknade iz stava 4 ovog člana prihod su Agencije.
- (6) Sadržaj, obrazac izjave, dokumentaciju koja se prilaže uz izjavu i visinu naknade iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Nedopušteno oglašavanje i nudenje usluga**

#### **Član 33**

Komercijalni vazdušni prevoz i druge komercijalne usluge iz člana 23 ovog zakona može oglašavati i nuditi samo pravno ili fizičko lice koje je registrovano za obavljanje tih djelatnosti i koje ima operativnu licencu i/ili AOC.

### **Međunarodni linijski vazdušni prevoz i kabotaža**

### Član 34

- (1) Međunarodni linijski vazdušni prevoz može da obavlja crnogorski vazdušni prevoznik koji, pored uslova iz člana 23 stav 1 ovog zakona, ispunjava uslove predviđene međunarodnim ugovorima i drugim međunarodnim aktima kojima je uređeno sigurno i redovno obavljanje međunarodnog linijskog vazdušnog prevoza.
- (2) Strani vazdušni prevoznik može obavljati međunarodni linijski vazdušni prevoz sa Crnom Gorom, u skladu sa:
  - 1) ECAA sporazumom;
  - 2) zaključenim međunarodnim ugovorima ili
  - 3) uslovima iz odobrenja za obavljanje prevoza.
- (3) Strani vazdušni prevoznik može da obavlja kabotažu na teritoriji Crne Gore u skladu sa ECAA sporazumom.
- (4) Agencija može da odobri stranom vazdušnom prevozniku obavljanje vazdušnog prevoza između mjesta unutar teritorije Crne Gore (kabotaža) u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima.

### Uspostavljanje linijskog vazdušnog prevoza

#### Član 35

Crnogorski vazdušni prevoznik može da obavlja linijski vazdušni prevoz unutar Crne Gore bez odobrenja Agencije, a linijski vazdušni prevoz u međunarodnom vazdušnom saobraćaju uspostavlja se u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima.

### Red letenja

#### Član 36

- (1) Za letove koji se ne izvode u skladu sa ECAA sporazumom, red i izmjene reda letenja utvrđuju se posebno za ljetnji, a posebno za zimski period, koje odobrava Agencija, uz prethodno pribavljenu saglasnost operatora aerodroma.
- (2) Odobreni red letenja iz stava 1 ovog člana vazdušni prevoznici dužni su da objave najkasnije 15 dana prije početka primjene reda letenja za određeni period, a izmjene u redu letenja, najkasnije 10 dana prije početka njegove primjene.
- (3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, rok za objavljivanje izmjena u redu letenja može biti i kraći, o čemu je vazdušni prevoznik dužan da obavijesti javnost putem elektronskih i štampanih medija.
- (4) Red letenja i izmjene reda letenja iz st. 2 i 3 ovog člana objavljuju se u najmanje dva elektronska i dva dnevna štampana medija koji se distribuiraju na cijeloj teritoriji Crne Gore.

### Obaveza obavljanja usluge od javnog interesa

#### Član 37

- (1) Ako vazdušni prevoznik nema komercijalnog interesa za obavljanje usluga vazdušnog prevoza na određenoj liniji, koja je značajna za privredni i društveno-socijalni razvoj određenog područja u Crnoj Gori, Vlada može da utvrdi obavezu obavljanja usluge na toj liniji kao usluge od javnog interesa.
- (2) Bliže uslove obavljanja prevoza na liniji od javnog interesa propisuje Vlada.

### Utvrđivanje cijena

#### Član 38

- (1) Vazdušni prevoznik slobodno određuje cijene prevoza putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte u linijskom vazdušnom prevozu.
- (2) Vazdušni prevoznik dužan je da na karti ili na drugi način iskaže ukupnu cijenu prevoza, a koju čine cijena prevoza putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte, aerodromske naknade, porezi i ostali troškovi koji se plaćaju uz cijenu prevoza.

## IV. AERODROMI

### Opšti uslovi za upotrebu aerodroma

#### Član 39

Aerodrom se može upotrebljavati u vazдушnom saobraćaju ako ima upotrebnu dozvolu izdatu u skladu sa propisima kojima je uređena izgradnja objekata i ako operator aerodroma ima sertifikat aerodroma, odnosno odobrenje za upotrebu aerodroma koje izdaje Agencija.

## **Certifikat aerodroma**

### **Član 40**

- (1) Sertifikat aerodroma Agencija izdaje operatoru aerodroma za aerodrom koji se koristi za pružanje usluga vazdušnog prevoza i izvođenje operacija instrumentalnog prilaska ili odlaska, ako ima:
  - 1) asfaltiranu poletno sletnu stazu dužu od 800 metara ili
  - 2) isključivo služi za letenje helikoptera.
- (2) Sertifikat aerodroma izdaje se operatoru aerodroma ako ima odobren aerodromski priručnik, priručnik upravljanja sigurnošću i aerodromski program bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.
- (3) Priručnike i program iz stava 2 ovog člana odobrava Agencija.
- (4) Za izdavanje sertifikata aerodroma plaća se naknada i godišnja naknada za kontinuiranu provjeru ispunjenosti uslova.
- (5) Sertifikat aerodroma Agencija će ukinuti ako operator aerodroma prestane da ispunjava neki od uslova na osnovu kojih mu je izdat sertifikat ili privremeno ukinuti do ispunjava uslova zbog kojih mu je privremeno ukinut sertifikat.
- (6) Sredstva od naknada iz stava 4 ovog člana prihod su Agencije.
- (7) Bliže uslove iz stava 1 ovog člana, dokumentaciju koja se prilaže za izdavanje, način izdavanja, ukidanja, privremenog ukidanja i izmjenu sertifikata aerodroma, sadržinu aerodromskog priručnika i visinu naknada iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## **Odobrenje za upotrebu aerodroma**

### **Član 41**

- (1) Odobrenje za upotrebu aerodroma Agencija izdaje operatoru aerodroma za aerodrome koji imaju manje od 10.000 putnika godišnje i manje od 850 operacija prevoza tereta na godišnjem nivou, koji ima uputstvo o upotrebi aerodroma odobreno od Agencije i koji ispunjava druge uslove.
- (2) Za izdavanje odobrenja za upotrebu aerodroma plaća se naknada i godišnja naknada za kontinuiranu provjeru ispunjenosti uslova.
- (3) Sredstva od naknada iz stava 2 ovog člana prihod su Agencije.
- (4) Odobrenje za upotrebu aerodroma Agencija će ukinuti ako operator aerodroma prestane da ispunjava neki od uslova na osnovu kojih mu je izdato odobrenje ili privremeno ukinuti do ispunjava uslova zbog kojih mu je privremeno ukinuto odobrenje.
- (5) Druge uslove iz stava 1 ovog člana i dokumentaciju koja se prilaže za izdavanje odobrenja, način izdavanja, ukidanja, privremenog ukidanja i izmjenu odobrenja za upotrebu aerodroma, sadržaj uputstva o upotrebi aerodroma i visinu naknada iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## **Projektovanje, izgradnja, rekonstrukcija i označavanje aerodroma**

### **Član 42**

- (1) Aerodrom mora biti izgrađen tako da ispunjava uslove koji omogućavaju sigurno polijetanje, slijetanje i kretanje svih ili samo određenih vrsta vazduhoplova.
- (2) Projektovanje, izgradnja, rekonstrukcija i označavanje aerodroma, operativnih površina, objekata za prihvat i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte i drugih objekata koji omogućavaju sigurno polijetanje, slijetanje i kretanje vazduhoplova na aerodromu vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata i uređenje prostora i ovim zakonom.
- (3) Na tehničku dokumentaciju za izgradnju, rekonstrukciju i označavanje aerodroma, operativnih površina i drugih objekata iz stava 2 ovog člana saglasnost daje Agencija.
- (4) Prije početka radova na objektima iz stava 2 ovog člana, radi sigurnosti vazdušnog saobraćaja i urednosti odvijanja prevoza u vazдушnom saobraćaju, operator aerodroma dužan je da pribavi posebno odobrenje koje izdaje Agencija.

- (5) Ako je funkcija objekata iz stava 4 ovog člana u nadležnosti organa državne uprave nadležnih za poslove odbrane i unutrašnje poslove, Agencija posebno odobrenje izdaje uz prethodno pribavljenu saglasnost tih organa.
- (6) Za izdavanja odobrenja iz st. 4 i 5 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (7) Visinu naknade iz stava 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Obavještanje o promjenama**

#### **Član 43**

- (1) Operator aerodroma dužan je da o planiranoj promjeni namjene ili kategorije aerodroma, odnosno o planiranim radovima većeg obima koji mogu dovesti do zatvaranja aerodroma ili ograničavanja njegove upotrebe obavijesti Ministarstvo, Agenciju, operatore vazduhoplova i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, najkasnije 60 dana prije početka radova, odnosno najkasnije 48 sati prije početka radova manjeg obima koji mogu da ograniče upotrebu operativnih površina.
- (2) Za izvođenje radova većeg obima kojima se ograničava upotreba aerodroma ili zatvara međunarodni aerodrom operator aerodroma mora dobiti prethodnu saglasnost Agencije.
- (3) Promjene iz stava 1 ovog člana objavljuju se na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju.
- (4) O iznenadnim promjenama već objavljenih podataka iz stava 1 ovog člana operator aerodroma dužan je da obavijesti Ministarstvo, Agenciju i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi sa sadržajem promjena i vremenom trajanja tih promjena odmah nakon njihovog nastanka.

### **Vazduhoplovne prepreke**

#### **Član 44**

- (1) Vazduhoplovna prepreka, u smislu ovog zakona, je fiksirani (privremeni, odnosno stalni) ili pokretni objekat ili njegov dio, koji se nalazi u oblasti površina za kretanje vazduhoplova ili koji se prostire iznad površina namijenjenih za zaštitu vazduhoplova u letu ili se nalazi van tih površina, u skladu sa međunarodnim standardima i preporučenom praksom, a može da utiče ili može da ugrozi sigurnost vazdušnog saobraćaja.
- (2) Izgradnja i postavljanje vazduhoplovnih prepreka na području aerodroma, uključujući objekte i tehnička sredstva vazdušne plovidbe, izgradnja i postavljanje vazduhoplovnih prepreka van područja aerodroma, koje mogu uticati na sigurnost vazdušnog saobraćaja, kao i njihovo označavanje i održavanje vrši se u skladu sa propisom iz stava 8 ovog člana.
- (3) Prethodnu saglasnost za izgradnju i postavljanje vazduhoplovnih prepreka van područja aerodroma (područje sa ograničenom gradnjom) iz stava 2 ovog člana koji prelaze propisanu visinu izdaje Agencija.
- (4) Vazduhoplovne prepreke iz stava 2 ovog člana moraju se označiti radi uočavanja danju, noću i u uslovima smanjene vidljivosti
- (5) Oznake za uočavanje vazduhoplovnih prepreka iz stava 2 ovog člana postavlja i održava:
- 1) vlasnik vazduhoplovne prepreke, ako je vazduhoplovna prepreka izgrađena nakon izgradnje aerodroma ili ako se vazduhoplovna prepreka nalazi van područja aerodroma;
  - 2) operator aerodroma, ako je aerodrom izgrađen u blizini vazduhoplovne prepreke;
  - 3) vlasnik vazduhoplovne prepreke, ako je vazduhoplovna prepreka pokretna.
- (6) Za izdavanje saglasnosti za izgradnju i postavljanje vazduhoplovnih prepreka na području aerodroma, uključujući objekte i tehnička sredstva vazdušne plovidbe, kao i vazduhoplovnih prepreka van područja aerodroma (područja ograničene gradnje) plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (7) Visinu naknade iz stava 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.
- (8) Širinu površina za zaštitu vazduhoplova u letu (zaštitni pojas) i područja ograničene gradnje, uslove i način izgradnje i postavljanja vazduhoplovnih prepreka iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz prethodnu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove uređenja prostora.

### **Održavanje aerodroma**

#### **Član 45**

- (1) Operator aerodroma dužan je da obezbijedi održavanje i pregled operativnih površina, objekata, instalacija, uređaja i opreme na aerodromu, odnosno da preduzme sve mjere potrebne za sigurne operacije vazduhoplova i prihvat i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte.



- (2) Osoblje koje obavlja poslove održavanja i pregleda operativnih površina, objekata, instalacija, uređaja i opreme na aerodromu iz stava 1 ovog člana mora da ispunjava uslove u pogledu stručne spremljenosti i stručne sposobnosti, zdravstvene sposobnosti i druge propisane uslove.
- (3) Stručno osposobljavanje osoblja iz stava 2 ovog člana može da obavlja pravno ili fizičko lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme, koje ovlasti Agencija, u skladu sa programima obuke koje odobrava Agencija.
- (4) Način održavanja i pregleda operativnih površina, objekata, instalacija, uređaja i opreme na aerodromima, kao i bliže uslove iz st. 2 i 3 ovog člana utvrđuju se aktom Agencije.

### **Podjela aerodroma**

#### **Član 46**

- (1) Aerodromi mogu biti vojni i civilni.
- (2) Vojni aerodrom je aerodrom koji se koristi za vojni vazdušni saobraćaj i kojim upravlja organ državne uprave nadležan za poslove odbrane.
- (3) Civilni aerodrom je aerodrom koji se koristi za civilni vazdušni saobraćaj.
- (4) Civilni aerodrom može biti kontrolisani ili nekontrolisani aerodrom.
- (5) Kontrolisani aerodrom, u smislu ovog zakona, je aerodrom na kojem se obavlja kontrola letenja za aerodromski saobraćaj.
- (6) Nekontrolisani aerodrom, u smislu ovog zakona, je aerodrom na kojem se ne obavlja kontrola letenja za aerodromski saobraćaj.
- (7) Nekontrolisanim aerodromom smatra se i kontrolisani aerodrom van radnog vremena nadležne aerodromske kontrole letenja.

### **Razred, grupa i kategorija aerodroma**

#### **Član 47**

- (1) Aerodromi se, prema fizičkim karakteristikama, opremljenosti glavne poletno-sletne staze i rulne staze i nivoa spasilačko-vatrogasne zaštite, razvrstavaju u razrede, grupe i kategorije.
- (2) Razred i grupa aerodroma određuju se prema dužini i širini glavne poletno-sletne staze, širini rulne staze, kao i prema dužini, širini ili dubini vodene površine određene za polijetanje i slijetanje vazduhoplova.
- (3) Kategorija aerodroma određuje se prema nivou opremljenosti glavne poletno-sletne staze, uređajima i sredstvima za prilaženje, opremljenosti rulnih staza, uređajima i sredstvima koji služe za sigurno i bezbjedno polijetanje, slijetanje i kretanje vazduhoplova, kao i prema nivou spasilačko-vatrogasne zaštite.
- (4) Razred, grupu i kategoriju aerodroma utvrđuje Agencija.
- (5) Bliži uslovi za određivanje razreda, grupe i kategorije aerodroma utvrđuju se aktom Agencije.

### **Upotreba vojnog aerodroma za civilni vazdušni saobraćaj**

#### **Član 48**

- (1) Vojni aerodrom ili dio vojnog aerodroma koji ispunjava uslove propisane ovim zakonom može se upotrebljavati za obavljanje civilnog vazdušnog saobraćaja, pod uslovima i na način utvrđen ugovorom zaključenim između organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane i operatora civilnog aerodroma, uz saglasnost Agencije.
- (2) Ugovorom iz stava 1 ovog člana utvrđuju se poletno-sletne staze i rulne staze, platforme, uređaji i drugi djelovi vojnog aerodroma koji se mogu upotrebljavati za potrebe civilnog vazdušnog saobraćaja, način upotrebe i uslovi održavanja vojnog aerodroma ili njegovih pojedinih djelova, uređaja ili sredstava, kao i međusobna prava i obaveze ugovornih strana.
- (3) Vojni aerodrom ili dio vojnog aerodroma operator vazduhoplova može da upotrebljava za pojedinačne civilne letove samo na osnovu odobrenja organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane.

### **Upotreba civilnog aerodroma za vojni vazdušni saobraćaj**

#### **Član 49**

Civilni aerodrom ili dio civilnog aerodroma može se upotrebljavati za potrebe vojnog vazdušnog saobraćaja, pod uslovima i na način utvrđen ugovorom iz člana 48 stav 1 ovog zakona koji zaključuju operator civilnog aerodroma i organ državne uprave nadležan za poslove odbrane, uz saglasnost Agencije.

## Aerodromi za nekomercijalne operacije vazduhoplova i letilišta

### Član 50

- (1) Vazduhoplov kojim se obavljaju taksi prevoz ili panoramski letovi može za slijetanje i polijetanje upotrebljavati i aerodrome za nekomercijalne operacije vazduhoplova i letilišta, na osnovu odobrenja Agencije.
- (2) Usluge aerodromskih letnih informacija (AFIS) na aerodromima za nekomercijalne operacije vazduhoplova i letilištima na kojima se pružaju ove usluge obavlja pravno ili fizičko lice koje ima sertifikat Agencije za obavljanje ovih usluga i koje odredi operator aerodroma.
- (3) Pružalac usluga aerodromskih letnih informacija je dužan da neposredno saraduje sa najbližom nadležnom kontrolom letenja.
- (4) Uslove za dobijanje sertifikata iz stava 2 ovog člana i način pružanja usluga aerodromskih letnih informacija utvrđuju se aktom Agencije.

### Obaveze operatora aerodroma

### Član 51

- (1) Operator aerodroma dužan je da omogući nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu prema njihovoj namjeni i kapacitetu, u skladu sa ovim zakonom i aktom Agencije.
- (2) Kriterijumi i standardi za nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu utvrđuju se aktom Agencije.

### Proširenje i ograničenje kapaciteta aerodroma

### Član 52

- (1) Operator aerodroma odlučuje o proširenju, odnosno ograničenju kapaciteta aerodroma, u dogovoru sa vazдушnim prevoznicima koji koriste usluge aerodroma i pružaocem usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (2) Način proširenja, odnosno ograničenja kapaciteta aerodroma, usaglašavanje redova letenja i dodjele vremenskih slotova utvrđuju se aktom Agencije.

### Aerodromske usluge

### Član 53

- (1) Na svakom aerodromu mora biti obezbijedena spasilačko-vatrogasna zaštita i pružanje hitne ili medicinske pomoći, a na aerodromima za pružanje usluga vazdušnog prevoza moraju biti obezbijedeni i prihvat i otprema vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte i pružanje drugih zemaljskih usluga.
- (2) Obavljanje poslova prihvata i otpreme vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte kao i pružanje drugih zemaljskih usluga operator aerodroma može obezbijediti i angažovanjem drugih pravnih ili fizičkih lica koja ispunjavaju uslove utvrđene ovim zakonom, a u skladu sa zakonom kojim su uređene javne nabavke.
- (3) Spasilačko-vatrogasnu zaštitu i pružanje hitne ili medicinske pomoći na aerodromu dužan je da obezbijedi operator aerodroma.
- (4) Poslovi iz stava 1 ovog člana obavljaju se u vremenu otvorenosti aerodroma.
- (5) Osoblje koje obavlja poslove spasilačko-vatrogasne zaštite i poslove prihvata i otpreme vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte iz stava 1 ovog člana mora ispunjavati uslove u pogledu stručne spreme, stručne osposobljenosti i zdravstvene sposobnosti.
- (6) Stručno osposobljavanje osoblja iz stava 5 ovog člana može da obavlja pravno ili fizičko lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme, koje ovlasti Agencija, u skladu sa programima obuke koje odobrava Agencija.
- (7) Uslovi i način pružanja usluga iz stava 1 ovog člana i bliži uslovi iz st. 5 i 6 ovog člana utvrđuju se aktom Agencije.

### Pružanje zemaljskih usluga

### Član 54

- (1) Na aerodromu koji se koristi za komercijalni vazdušni saobraćaj operator aerodroma dužan je da obezbijedi pružanje usluga zemaljskog opsluživanja.
- (2) Usluge zemaljskog opsluživanja su:

- 1) prihvata i otprema vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte;
  - 2) opsluživanje vazduhoplova;
  - 3) snabdijevanje vazduhoplova gorivom i mazivom;
  - 4) pretpoletni pregled vazduhoplova (linijsko održavanje);
  - 5) prevoz putnika i posade od vazduhoplova i do vazduhoplova;
  - 6) snabdijevanje vazduhoplova hranom i pićem;
  - 7) priprema leta i usluge za posadu;
  - 8) upravljanje i kontrola na aerodromu.
- (3) Pružalac usluga prihvata i otpreme putnika dužan je da putnicima sa invaliditetom i sa smanjenom pokretljivošću pruža usluge na način koji tim licima omogućava da se pod jednakim uslovima i bez diskriminacije prevoze u vazдушnom saobraćaju.
- (4) Usluge zemaljskog opsluživanja može da pruža operator aerodroma, odnosno pravno ili fizičko koje ima dozvolu za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja.
- (5) Operator vazduhoplova samostalno odlučuje sa kojim pružaocem usluga zemaljskog opsluživanja će da zaključi ugovor o pružanju usluga zemaljskog opsluživanja.
- (6) Pravnom ili fizičkom licu koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme Agencija izdaje dozvolu za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja, na određeno vrijeme.
- (7) Vazdušni prevoznik može za sopstvene potrebe da obavlja jednu ili više usluga zemaljskog opsluživanja (u daljem tekstu: samoopsluživanje), na osnovu dozvole koju izdaje Agencija.
- (8) Pružalac usluga zemaljskog opsluživanja ili samoopsluživanja dužan je da sa operatorom aerodroma zaključi ugovor o naknadi za korišćenje aerodromske infrastrukture.
- (9) Za izdavanje dozvole iz st. 6 i 7 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (10) Bliži uslovi iz st. 6 i 7 ovog člana, način pružanja usluga iz stava 3 ovog člana, način pružanja i vrste usluga zemaljskog opsluživanja koje moraju da se pružaju na aerodromu koji se koristi za komercijalni vazdušni saobraćaj, uslovi pod kojima se izdaje, mijenja, ukida ili privremeno ukida dozvola za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja i dozvola za samoopsluživanje, vrijeme na koje se ove dozvole izdaju, obrazac dozvola, usluge kod kojih može da se ograniči broj njihovih pružalaca, uslovi pod kojima pojedine usluge mogu da se izuzmu od samoopsluživanja, uslovi pod kojima može da se ograniči broj pružalaca usluga, mjerila i postupak izbora pružaoca usluga i uslovi pod kojima se ograničava broj vazdušnih prevoznika, koji imaju pravo na samoopsluživanje, utvrđuju se aktom Agencije.
- (11) Visinu naknade iz stava 9 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Vrijeme otvorenosti aerodroma**

#### **Član 55**

- (1) Vrijeme otvorenosti aerodroma je period u kojem aerodrom, u zavisnosti od frekvencije saobraćaja i uslova na aerodromu, mora biti otvoren za vazdušni saobraćaj.
- (2) Vazduhoplov može sletjeti i poletjeti i izvan vremena otvorenosti aerodroma samo uz prethodnu saglasnost operatora aerodroma.
- (3) Saglasnost iz stava 2 ovog člana nije potrebna za slijetanje i polijetanje vazduhoplova iz člana 20 stav 5, osim za vazduhoplove iz tačke 6, ovog zakona.
- (4) Vrijeme otvorenosti aerodroma određuje Ministarstvo, na predlog operatora aerodroma i objavljuje se na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju.

### **Aerodromske naknade**

#### **Član 56**

- (1) Operator aerodroma ima pravo na naknadu za:
  - 1) prihvata i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte;
  - 2) opsluživanja putnika i vazduhoplova;
  - 3) korišćenje aerodromske infrastrukture;
  - 4) slijetanje i parkiranje vazduhoplova;
  - 5) usluge osvijetljavanja manevarskih površina u uslovima smanjene vidljivosti;

- 6) usluge zemaljske administracije i nadzora;
- 7) aerodromske usluge.
- (2) Visinu aerodromskih naknada, u zavisnosti od nivoa kvaliteta pružene usluge, utvrđuje operator aerodroma na nediskriminatornoj osnovi, nakon konsultacija sa korisnicima usluga aerodroma.
- (3) Visinu cijene za pojedinu uslugu utvrđuje operator aerodroma na osnovu stvarnih troškova.
- (4) Aerodromska naknada ne plaća se za:
  - 1) vazduhoplove koji su uključeni u operacije traganja i spašavanja;
  - 2) vazduhoplove koji se koriste za humanitarnu pomoć u slučaju prirodnih nepogoda ili stanja nužde;
  - 3) vazduhoplove u nevolji;
  - 4) državne vazduhoplove i strane državne vazduhoplove uz uslov reciprociteta.
- (5) Visinu aerodromskih naknada utvrđuje operator aerodroma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.
- (6) O iznosu naknade za pojedine usluge operator aerodroma dužan je da obavijesti korisnike usluga i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, najkasnije 60 dana prije roka utvrđenog za plaćanje naknade za te usluge.
- (7) Operatori aerodroma dužni su da, najmanje jednom godišnje, dostavljaju Ministarstvu i Agenciji informacije o naplati naknada iz stava 5 ovog člana.
- (8) Kriterijume i metodologiju za utvrđivanje visine aerodromskih naknada i bliže određivanje usluga iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Registar aerodroma i evidencija površina za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje**

#### **Član 57**

- (1) Registar aerodroma i evidenciju površina za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje vodi Agencija.
- (2) Registar i evidencija iz stava 1 ovog člana su javne knjige.
- (3) Registar aerodroma sadrži podatke o: namjeni, klasi i kategoriji aerodroma, nazivu i sjedištu vlasnika i operatora aerodroma i druge podatke.
- (4) Bližu sadržinu i način vođenja Registra i evidencije iz stava 1 ovog člana propisuje Agencija.

### **Nacionalni odbor za olakšice**

#### **Član 58**

- (1) Radi sprovođenja Nacionalnog programa za olakšice u vazdušnom saobraćaju (u daljem tekstu: Program za olakšice) i davanja preporuka za unaprjeđenje mjera, aktivnosti i tehnoloških postupaka kojima se olakšava obavljanje međunarodnog vazdušnog saobraćaja i protok putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte, Vlada osniva Nacionalni odbor za olakšice u vazdušnom saobraćaju (u daljem tekstu: Odbor za olakšice).
- (2) Odbor za olakšice:
  - 1) predlaže program za olakšice;
  - 2) dostavlja godišnji izvještaj o sprovođenju programa za olakšice Vladi, do 31. marta tekuće za prethodnu godinu;
  - 3) sprovodi mjere i aktivnosti za olakšanje obavljanja međunarodnog vazdušnog saobraćaja i protok putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte;
  - 4) obavlja i druge poslove u skladu sa programom za olakšice.
- (3) Odbor za olakšice ima sedam članova.
- (4) Odbor za olakšice čine: predstavnik Ministarstva, organa državne uprave nadležnih za vanjske poslove, policijske poslove, turizam, finansije, Agencije i organa uprave nadležnog za poslove carine.
- (5) U radu Odbora za olakšice, po potrebi, učestvuju predstavnici organa državne uprave nadležnih za poslove zdravlja i poljoprivrede, kao i operatora aerodroma i vazdušnog prevoznika.
- (6) Aktom o osnivanju utvrđuje se mandat članova Odbora i druga pitanja od značaja za njegov rad.
- (7) Akt o osnivanju Odbora za olakšice objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

### **Lokalni odbor za olakšice**

#### **Član 59**

- (1) Radi obavljanja poslova iz člana 58 stav 1 ovog zakona operator aerodroma na svakom aerodromu za komercijalni vazdušni saobraćaj osniva lokalni odbor za olakšice.
- (2) Na izbor članova lokalnog odbora za olakšice saglasnost daje Odbor za olakšice.
- (3) Za članove lokalnog odbora za olakšice imenuju se, pored operatora aerodroma, predstavnik organa državne uprave nadležnih za policijske poslove, poslove carine i drugi subjekti uključeni u sprovođenje mjera kojima se olakšava obavljanje međunarodnog vazdušnog saobraćaja i protok putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte na aerodromu.
- (4) Nadležnost, bliži sastav, mandat i način rada lokalnog odbora za olakšice utvrđuju se aktom o osnivanju.

### **Program za olakšice**

#### **Član 60**

- (1) Program za olakšice donosi Vlada, na predlog Odbora za olakšice.
- (2) Program za olakšice sadrži: mjere, aktivnosti i tehnološke postupke kojima se olakšava obavljanje međunarodnog vazdušnog saobraćaja i ubrzava protok putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte.
- (3) Agencija prati operativno sprovođenje Programa za olakšice i Odboru za olakšice dostavlja izvještaj o sprovođenju operativnih mjera iz Programa za olakšice.

## **V. UPIS VAZDUHOPLOVA U REGISTAR, DRŽAVNA PRIPADNOST I REGISTARSKE OZNAKE**

### **Opšti uslovi za upis u Registar**

#### **Član 61**

- (1) Vazduhoplov se upisuje u Registar.
- (2) Vazduhoplov može biti upisan u Registar, ako:
  - 1) nije upisan u registar druge države ili u vojni registar;
  - 2) je vlasnik ili operator vazduhoplova državljanin Crne Gore ili ima sjedište i/ili prebivalište u Crnoj Gori ili državljanin države potpisnice ECAA sporazuma ili ima sjedište i/ili prebivalište u državi potpisnici ECAA sporazuma.
- (3) Vazduhoplov koji nije upisan u Registar, vojni registar ili registar druge države ne može da leti u crnogorskom vazdušnom prostoru.
- (4) Vazduhoplovni model težine manje od 20 kg, paraglajder bez motora, zmaj bez motora, padobran i vezani balon ne upisuju se u Registar.
- (5) Upis u Registar vrši se na osnovu zahtjeva koji podnosi vlasnik ili operator vazduhoplova, uz saglasnost vlasnika.
- (6) Vazduhoplov može biti upisan u Registar ako ispunjava uslove za sigurnu vazdušnu plovidbu, odnosno ako je plovidben.
- (7) Ako je vazduhoplov već upisan u registar druge države ili vojni registar vazduhoplova, u Registar se može upisati samo ako se podnese dokaz da je brisan iz tog registra.
- (8) Za upis u Registar plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (9) Bliži sadržaj zahtjeva iz stava 5 ovog člana i dokumentaciju koja se podnosi uz zahtjev za upis u Registar i visinu naknade iz stava 8 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Privremeni upis u Registar**

#### **Član 62**

- (1) Vazduhoplov može biti privremeno upisan u Registar, ako je:
  - 1) kupljen i certifikovan u inostranstvu;
  - 2) izgrađen i certifikovan u Crnoj Gori, a isporučuje se stranom operatoru;
  - 3) izgrađen u Crnoj Gori, a nije certifikovan, u svrhu ispitivanja i utvrđivanja njegovih letnih sposobnosti i tehničkih karakteristika (tehnički zahtjevi za plovidbenost), ako ispunjava uslove za sigurnu vazdušnu plovidbu.
- (2) Vazduhoplov iz stava 1 ovog člana može biti privremeno upisan u Registar najduže 12 mjeseci.

## Upis vazduhoplova u zakupu

### Član 63

- (1) Strani vazduhoplov koji je zakupilo fizičko lice sa prebivalištem u Crnoj Gori ili pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori mora se upisati u Registar, najkasnije šest mjeseci od dana kad je vazduhoplov dopremljen u Crnu Goru.
- (2) Na vazduhoplov iz stava 1 ovog člana, do upisa u Registar, primjenjuju se odredbe ovog zakona koje se odnose na sigurnost vazdušnog saobraćaja.
- (3) Crnogorski vazduhoplov koje je strano fizičko ili pravno lice zakupilo radi obavljanja vazdušnog saobraćaja u inostranstvu upisuje se u strani registar u skladu sa propisima države zakupca.
- (4) Ako prema propisima države zakupca nije moguće izvršiti upis vazduhoplova iz stava 3 ovog člana, vazduhoplov se upisuje u Registar kao vazduhoplov koji je zakupljen u inostranstvu.

## Potvrda o registraciji

### Član 64

- (1) Upis u Registar vrši se rješenjem o upisu u Registar.
- (2) Podnosiocu zahtjeva za upis u Registar Agencija izdaje potvrdu o registraciji.
- (3) Potvrda iz stava 2 ovog člana izdaje se i za privremeni upis u Registar.

## Rokovi i promjena upisanih podataka

### Član 65

- (1) Vlasnik vazduhoplova ili operator vazduhoplova, uz saglasnost vlasnika, dužan je da prijavi Agenciji svaku promjenu podataka upisanih u Registar, u roku od 15 dana od dana nastanka promjene podataka.
- (2) Promjena podataka iz stava 1 ovog člana upisuje se u Registar, o čemu se izdaje potvrda.

## Brisanje iz Registra

### Član 66

- (1) Vazduhoplov će se brisati iz Registra:
  - 1) na osnovu zahtjeva vlasnika vazduhoplova ili operatora vazduhoplova uz saglasnost vlasnika;
  - 2) po službenoj dužnosti ako ne ispunjava uslove propisane ovim zakonom;
  - 3) ako je vazduhoplov nestao duže od tri mjeseca, a traganje i spasavanje su završeni, ako je uništen, trajno neupotrebljiv, potpuno nedostupan ili čija potvrda o provjeri plovidbenosti nije izdata duže od deset godina.
- (2) O brisanju vazduhoplova iz Registra Agencija donosi rješenje i izdaje potvrdu o deregistraciji tog vazduhoplova.
- (3) Iz Registra se ne može brisati vazduhoplov za kojeg je u teretnom listu Registra upisano opterećenje, bez saglasnosti nosioca upisanog opterećenja ili bez pravosnažne odluke nadležnog suda.

## Podaci koji se upisuju u Registar

### Član 67

- (1) U Registar se upisuju podaci o vazduhoplovu, operatoru vazduhoplova, vlasniku vazduhoplova i teretima na vazduhoplovu.
- (2) Registar se sastoji od upisnog, vlasničkog i teretnog lista.
- (3) U upisni list Registra upisuju se podaci o vazduhoplovu, operatoru vazduhoplova i drugi podaci, na osnovu rješenja o upisu, koje donosi Agencija.
- (4) U vlasnički list Registra upisuju se podaci o vlasništvu vazduhoplova i drugi podaci, na osnovu dokaza o sticanju vlasništva.
- (5) U teretni list Registra upisuju se podaci o nosiocu i osnovu opterećenja i drugi podaci, na osnovu dokaza o postojanju opterećenja ili odluke nadležnog suda.
- (6) Bliži sadržaj, način vođenja i obrazac Registra propisuje Ministarstvo.

## Registar

## Član 68

- (1) Registar vodi Agencija.
- (2) Registar je javna knjiga.
- (3) Za izvod iz Registra plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (4) Visinu naknade iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### Prenošenje nadzornih prava i obaveza

## Član 69

- (1) Kada se vazduhoplov koji je upisan u Registar koristi u stranoj državi na osnovu ugovora o zakupu, čarteru ili drugog ugovora, Vlada može, u skladu sa Čikaškom konvencijom, da zaključi ugovor sa tom državom kojim se na nju prenose sva ili neka nadzorna prava ili sve ili neke obaveze koje, kao država registracije, ima u pogledu vazduhoplova, poslije čega Crna Gora više nije odgovorna za vršenje prava i ispunjavanje obaveza koje je prenijela.
- (2) Kada je vazduhoplov registrovan u stranoj državi, a koristi se u Crnoj Gori na osnovu ugovora o zakupu, čarteru ili drugog sličnog ugovora, država registracije vazduhoplova može, u skladu sa Čikaškom konvencijom, na osnovu ugovora sa Vladom, da prenese na Crnu Goru sva ili neka nadzorna prava ili sve ili neke obaveze koje vazduhoplovne vlasti strane države imaju u pogledu vazduhoplova, čime Crna Gora preuzima odgovornost za vršenje prava i ispunjavanje obaveza koje su joj prenešene.
- (3) Ugovor o prenošenju nadzornih prava i obaveza može da se zaključi samo sa državom koja je članica ICAO-a i podliježe registraciji kod nadležnog organa ICAO-a.
- (4) Dokumenti o plovidbenosti, dozvole za rad radio-stanice i dozvole i potvrde članova posade koje je izdala država na koju su prenešena nadzorna prava priznaju se kao da ih je izdala država koja je prenijela nadzorna prava.

### Državna pripadnost i registarske oznake

## Član 70

- (1) Vazduhoplovi koji su upisani u Registar imaju državnu pripadnost Crne Gore i moraju da nose oznake državne pripadnosti i registarske oznake u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Oznake državne pripadnosti vazduhoplova iz stava 1 ovog člana su zastava Crne Gore i oznaka "40" koja je ispisana ispred registarske oznake.
- (3) Registarske oznake čine tri slova ispisana latinicom, koja se biraju iz engleskog alfabeta od "A" do "Z".
- (4) Crnogorski vojni vazduhoplovi imaju državnu pripadnost Crne Gore i moraju da nose oznake državne pripadnosti, registarske i druge oznake utvrđene propisom organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane.
- (5) Mjesto i način nanošenja registarskih oznaka i oznake državne pripadnosti iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### Državna pripadnost i registarske oznake stranog vazduhoplova

## Član 71

Strani vazduhoplov, tokom leta u crnogorskom vazдушnom prostoru, mora da nosi oznake državne pripadnosti i registarske oznake utvrđene propisom države registra vazduhoplova ili oznake predviđene međunarodnim ugovorom.

### Sigurna upotreba i sposobnost vazduhoplova

## Član 72

- (1) Vazduhoplov mora imati uvjerenje o plovidbenosti i uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, koja se moraju nalaziti u vazduhoplovu.
- (2) Operatori vazduhoplova moraju održavati u plovidbenom stanju vazduhoplove koji su registrovani i saobraćaju u Crnoj Gori.
- (3) Vlasnik, odnosno operator vazduhoplova dužan je da, prije svakog leta, obezbijedi provjeru plovidbenog stanja vazduhoplova.

- (4) Vlasnik, odnosno operator vazduhoplova odgovoran je za kontinuiranu plovidbenost i održavanje vazduhoplova koji su registrovani i saobraćaju u Crnoj Gori.
- (5) Način utvrđivanja sposobnosti vazduhoplova za sigurnu vazdušnu plovidbu utvrđuje se aktom Agencije.

### **Uslovi za upotrebu vazduhoplova**

#### **Član 73**

- (1) Vazduhoplov se može upotrebljavati samo u skladu sa uvjerenjem o tipu vazduhoplova koje sadrži podatke iz odobrenog sertifikata o tipu vazduhoplova.
- (2) Vazduhoplov koji ima uvjerenje o tipu iz stava 1 ovog člana mora se upotrebljavati u skladu sa odobrenim letačkim priručnikom.
- (3) Uslovi i način upotrebe vazduhoplova, u zavisnosti od tipa, kategorije i namjene vazduhoplova i vazduhoplovne komponente koje moraju biti ugrađene u vazduhoplov, utvrđuju se aktom Agencije.
- (4) Crnogorski vojni vazduhoplov koji se upotrebljava za letove u civilne svrhe mora da ispunjava tehničke zahtjeve za plovidbenost propisane ovim zakonom i propisom iz stava 2 ovog člana.
- (5) Izuzetno od stava 1 ovog člana, vazduhoplov koji nema uvjerenje o tipu vazduhoplova sa podacima iz odobrenog sertifikata o tipu vazduhoplova može se upotrebljavati samo u crnogorskom vazdušnom prostoru, na osnovu odobrenja Agencije.

### **Projektovanje, proizvodnja, modifikacija i popravka**

#### **Član 74**

- (1) Projektovanje, proizvodnja, modifikacija i popravka vazduhoplova i vazduhoplovne komponente vrše se u skladu sa aktom Agencije.
- (2) Poslove iz stava 1 ovog člana može da obavlja pravno ili fizičko lice odnosno organ državne uprave koji ispunjava uslove u pogledu opreme i kadra utvrđene aktom Agencije.
- (3) Ispunjenost uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje Agencija i izdaje potvrdu o ispunjenosti uslova, ukoliko nije drukčije utvrđeno zaključenim međunarodnim ugovorom.
- (4) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova i izdavanje potvrde iz stava 3 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (5) Za kontinuiranu provjeru ispunjavanja uslova iz stava 1 ovog člana plaća se godišnja naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Visinu naknada iz st. 4 i 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Obaveza certifikacije vazduhoplova i vazduhoplovne komponente**

#### **Član 75**

- (1) Novi tip vazduhoplova i vazduhoplovna komponenta podliježu postupku certifikacije (letenja, strukture, projektovanja i konstrukcije, pogonske grupe, opreme i djelova, operativnog ograničenja i informacija i sl.), radi utvrđivanja usklađenosti sa zahtjevima za plovidbenost, u skladu sa aktom Agencije.
- (2) Postupak certifikacije novog tipa vazduhoplova i vazduhoplovne komponente radi dobijanja uvjerenja o tipu, sprovodi se u skladu sa aktom Agencije.
- (3) Uvjerenja o tipu vazduhoplova i vazduhoplovne komponente iz stava 1 ovog člana izdaje Agencija.
- (4) Ako Agencija u postupku certifikacije utvrdi da neki od uslova nijesu u skladu sa zahtjevima iz stava 1 ovog člana, izdaje ograničeno uvjerenje o tipu vazduhoplova.
- (5) Ako se na certifikovanom vazduhoplovu vrše modifikacije većeg obima ili prenamjene, Agencija izdaje dopunsko uvjerenje o tipu vazduhoplova.
- (6) Uvjerenje o tipu koji je izdala ili priznala EASA prihvata se, bez vođenja postupka za priznavanje.
- (7) Način i postupak certifikacije vazduhoplova i vazduhoplovne komponente utvrđuju se aktom Agencije.
- (8) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izdavanje uvjerenja iz st. 3, 5 i 6 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (9) Visinu naknade za izdavanje uvjerenja iz stava 8 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Obaveza održavanja vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti**



### Član 76

- (1) Operator vazduhoplova dužan je da, radi ispunjavanja zahtjeva kontinuirane plovidbenosti, pregleda i provjerava vazduhoplov i vazduhoplovne komponente tokom upotrebe i održava ih u stanju koje garantuje sigurnu vazдушnu plovidbu, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Pregledi, provjere, popravke, zamjene vazduhoplovnih komponenti, obnove i obavezne popravke na vazduhoplovu i vazduhoplovnim komponentama, kao i tehnička kontrola i kontrola kvaliteta obavljenih radova moraju se obavljati u skladu sa aktom Agencije i tehničkim uputstvima proizvođača za taj tip vazduhoplova i vazduhoplovne komponente.

### Obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova

#### Član 77

- (1) Poslove obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova može da obavlja pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave koji ispunjava uslove u pogledu prostora, kadra i opreme.
- (2) Uvjerenje o ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana izdaje Agencija.
- (3) Operator vazduhoplova može da povjeri poslove iz stava 1 ovog člana stranoj organizaciji koja se nalaze u evidenciji EASA-e ili koje je vazduhoplovna vlast druge države ovlasila za obavljanje tih poslova u skladu sa uslovima koji su najmanje jednaki ili strožiji od uslova koji su propisani ovim zakonom.
- (4) Za izdavanje uvjerenja iz stava 2 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (5) Za kontinuiranu provjeru ispunjavanja uslova iz stava 1 ovog člana plaća se godišnja naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Visinu naknade iz st. 4 i 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.
- (7) Bliži uslovi i način obavljanja poslova iz stava 1 ovog člana utvrđuju se aktom Agencije.

### Održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti

#### Član 78

- (1) Poslove održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti može da obavlja pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave koji ispunjava uslove u pogledu prostora, kadra i opreme.
- (2) Izuzetno od stava 1 ovog člana, pojedine poslove održavanja, provjere i manje popravke na jednostavno projektovanim vazduhoplovima, koji se koriste za nekomercijalne operacije, može da obavlja lice iz člana 88 stav 3 ovog zakona koje ima dozvolu u skladu sa ovim zakonom, kao i pilot tog vazduhoplova koji je stručno osposobljen i koji ima dozvolu pilota za takav vazduhoplov.
- (3) Ispunjenost uslova iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuje Agencija i izdaje uvjerenje o ispunjenosti uslova.
- (4) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova i izdavanje uvjerenja iz stava 3 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (5) Za kontinuiranu provjeru ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana plaća se godišnja naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Visinu naknade iz st. 4 i 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.
- (7) Bliži uslovi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se aktom Agencije.

### Povjeravanje održavanja stranom pravnom ili fizičkom licu

#### Član 79

- (1) Operator vazduhoplova može da povjeri poslove održavanje vazduhoplova i vazduhoplovne komponente stranoj organizaciji koja se nalazi u evidenciji EASA-e ili ima sjedište na teritoriji države članice EASA-e.
- (2) Poslove održavanja vazduhoplova i vazduhoplovne komponente operator vazduhoplova može da povjeri i pravnom licu koje nije u evidenciji EASA-e i nema sjedište na teritoriji države članice EASA-e, a koje je vazduhoplovna vlast druge države ovlasila za obavljanje tih poslova u skladu sa uslovima koji su najmanje jednaki ili strožiji od uslova koji su propisani ovim zakonom.
- (3) Provjeru ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana utvrđuje Agencija.
- (4) Za provjeru ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (5) Visinu naknade iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## Program za održavanje vazduhoplova

### Član 80

- (1) Održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti (preventivno i redovno održavanje, pregledi i provjere) vrše se prema programu za održavanje kontinuirane plovidbenosti (u daljem tekstu: Program održavanja), koji se posebno utvrđuje za svaki tip i model vazduhoplova u skladu sa aktom Agencije.
- (2) Program održavanja iz stava 1 ovog člana odobrava Agencija.
- (3) Program održavanja utvrđuje operator vazduhoplova ako sam održava vazduhoplov i vazduhoplovnu komponentu, odnosno pravna lica iz čl. 77 i 78 ovog zakona.
- (4) Program održavanja sadrži: plan poslova održavanja, postupke za održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti, rokove i način njihove realizacije, u skladu sa zahtjevima za održavanje koje odobri nadležni organ države proizvođača, tehničkim uputstvima proizvođača za održavanje tog tipa vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti, način njihove upotrebe i provjere pouzdanosti tokom upotrebe.
- (5) Za odobravanje Programa održavanja iz stava 1 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Visinu naknade iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## Plovidbenost vazduhoplova i uvjerenje o plovidbenosti

### Član 81

- (1) Sposobnost vazduhoplova za sigurnu vazдушnu plovidbu (u daljem tekstu: plovidbenost) utvrđuje se pregledom vazduhoplova i dokumentacije, u skladu sa aktom Agencije.
- (2) Uvjerenje o plovidbenosti izdaje se za vazduhoplov koji ima uvjerenje o tipu vazduhoplova, uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, uvjerenje o buci i potvrdu o emisiji izduvnih gasova i koji ispunjava uslove u skladu sa aktom Agencije.
- (3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti nije potrebno uvjerenje o buci i potvrda o emisiji izduvnih gasova za vazduhoplove utvrđene aktom Agencije.
- (4) Uvjerenje o plovidbenosti koje izdaje Agencija važi sve dok vazduhoplov ispunjava propisane zahtjeve o tipu vazduhoplova, kontinuiranoj plovidbenosti kao i druge uslove utvrđene ovim zakonom.
- (5) Prilikom izdavanja uvjerenja o plovidbenosti izdaje se i potvrda o provjeri plovidbenosti koja važi godinu dana.
- (6) Potvrdu o provjeri plovidbenosti izdaje Agencija ili pravno lice iz člana 77 ovog zakona.
- (7) Operator vazduhoplova dužan je da svake godine podnese zahtjev za produženje važenja potvrde o provjeri plovidbenosti, najmanje 30 dana prije isteka roka njenog važenja.
- (8) Ako Agencija utvrdi da vazduhoplov ne ispunjava neki od uslova za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, ukinuće mu uvjerenje o plovidbenosti.
- (9) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova i izdavanje uvjerenja o plovidbenosti i potvrde o provjeri plovidbenosti koje izdaje Agencija plaća se naknada.
- (10) Sredstva od naknada iz stava 9 ovog člana prihod su Agencije.
- (11) Bliži uslovi za izdavanje, izmjenu, ukidanje ili privremeno ukidanje uvjerenja o plovidbenosti, izdavanje, izmjenu, produženje važenja, ukidanje ili privremeno ukidanje potvrde o provjeri plovidbenosti, obrazac uvjerenja o plovidbenosti i potvrde o provjeri plovidbenosti, ograničenja koja se upisuju u uvjerenje o plovidbenosti i način obavljanja pregleda vazduhoplova, kao i plovidbenost drugih vazduhoplovnih proizvoda i komponenti utvrđuju se aktom Agencije.
- (12) Visinu naknade iz stava 9 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## Utvrđivanje plovidbenosti i provjere plovidbenosti vazduhoplova

### Član 82

- (1) Pregled i provjeru vazduhoplova radi utvrđivanja plovidbenosti vrši Agencija na zemlji, a po potrebi u letu.
- (2) Pregled i provjera iz stava 1 ovog člana vrše se na zahtjev operatora vazduhoplova.
- (3) Za pregled i provjeru iz stava 1 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (4) Visinu naknade iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## Plovidbenost stranog vazduhoplova

### Član 83

Uvjerenje o plovidbenosti stranog vazduhoplova, koje je izdato u državi registra vazduhoplova, važi u Crnoj Gori u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima.

### Pregled vazduhoplova na platformi

#### Član 84

- (1) Vazduhoplov koji slijeće i/ili polijeće sa aerodroma u Crnoj Gori može biti podvrgnut unutrašnjem i spoljašnjem pregledu na platformi od strane stručno osposobljenog lica Agencije, radi provjere isprava i knjiga koje se nalaze u vazduhoplovu, isprava koje posjeduje posada vazduhoplova i radi provjere stanja vazduhoplova.
- (2) Pregled iz stava 1 ovog člana vrši se na nediskriminatoran način.
- (3) Način obavljanja pregleda i način stručnog osposobljavanja lica Agencije iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa aktom Agencije.

### Sprječavanje ugrožavanja sigurnosti

#### Član 85

- (1) Agencija je dužna da preduzme sve neophodne mjere radi sprječavanja ugrožavanja sigurnosti i da prizemlji vazduhoplov koji ugrožava sigurnost vazdušnog saobraćaja i o tome obavijesti državu registra vazduhoplova ako vazduhoplov nije registrovan u Crnoj Gori.
- (2) Vazduhoplov iz stava 1 ovog člana može poletjeti na osnovu dozvole Agencije koja se izdaje samo ako je otklonjen rizik za sigurnost vazdušnog saobraćaja.

### Dozvola za posebne letove

#### Član 86

- (1) Ako se utvrdi da vazduhoplov ne ispunjava tehničke uslove za plovidbenost ili ako se na vazduhoplovu za koji je izdato uvjerenje o plovidbenosti dogodi kvar, a vazduhoplov je sposoban za siguran let pod posebnim uslovima, Agencija može da izda dozvolu da taj vazduhoplov, bez putnika, obavi let sa aerodroma na kojem se trenutno nalazi do aerodroma na kojem će se obaviti popravka (poseban let).
- (2) Dozvola iz stava 1 ovog člana može se izdati u slučajevima i pod uslovima utvrđenim aktom Agencije.
- (3) Dozvolu za posebni let može izdati pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave iz člana 77 ovog zakona, na osnovu ovlašćenja Agencije.

### Isprave i knjige vazduhoplova

#### Član 87

- (1) U vazduhoplovu koji se upotrebljava u vazdušnom saobraćaju mora se nalaziti potvrda o registraciji, uvjerenje o plovidbenosti, potvrda o provjeri plovidbenosti, uvjerenje o tehničkoj ispravnosti, tehnička knjiga vazduhoplova i druge isprave u skladu sa aktom Agencije.
- (2) Vrste isprava i knjiga iz stava 1 ovog člana, njihov sadržaj i način vođenja utvrđuju se aktom Agencije.

## VI. VAZDUHOPLOVNO OSOBLJE

### Vazduhoplovno osoblje

#### Član 88

- (1) Vazduhoplovno osoblje su lica koja obavljaju poslove:
  - 1) letačke posade;
  - 2) održavanja i prepravke vazduhoplova;
  - 3) kontrole letenja;
  - 4) pripreme leta;
  - 5) upravljanja sportskim vazduhoplovom;
  - 6) rukovanja vazduhoplovnom stanicom na zemlji;

- 7) upravljanja padobranom.
- (2) Lica iz stava 1 tačka 1 ovog člana su piloti: aviona, helikoptera, vazdušnih brodova, vazduhoplova na motorni pogon, jedrilica, slobodnih balona, navigatori leta i inženjeri leta.
- (3) Lica iz stava 1 tačka 2 ovog člana su tehničko osoblje (tehničari/inženjeri/mehaničari) koje obavlja poslove održavanja, popravki i prepravki vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti.
- (4) Lica iz stava 1 tačka 3 ovog člana su kontrolori letenja i studenti kontrolori letenja.
- (5) Lica iz stava 1 tačka 4 ovog člana su lica koja obavljaju poslove pripreme, otpreme i praćenja leta.
- (6) Lica iz stava 1 tačka 5 ovog člana su piloti: ultra lakih vazduhoplova, paraglajdera, zmajeva i vazduhoplovnih modela težih od 20 kg.
- (7) Lica iz stava 1 tačka 6 ovog člana su lica koja rukuju vazduhoplovnom stanicom na zemlji u cilju održavanja komunikacije sa vazduhoplovom.
- (8) Registar vazduhoplovnog osoblja vodi Agencija.
- (9) Sadržaj i način vođenja registra iz stava 8 ovog člana utvrđuje Agencija.

### **Uslovi za sticanje dozvola i ovlašćenja vazduhoplovnog osoblja**

#### **Član 89**

- (1) Lica iz člana 88 ovog zakona moraju da imaju dozvolu za rad.
- (2) Dozvola iz stava 1 ovog člana može se izdati licu koje ima odgovarajuću stručnu spremu, radno iskustvo i koje je stručno osposobljeno za obavljanje poslova u skladu sa članom 90 ovog zakona i ispunjava zdravstvene i druge uslove.
- (3) Dozvola iz stava 1 ovog člana sadrži i ovlašćenje za vršenje pojedinih poslova.
- (4) Dozvolu iz stava 1 ovog člana izdaje, obnavlja, produžava, ukida i privremeno ukida Agencija.
- (5) Za izdavanje, obnavljanje i produžavanje dozvole i ovlašćenja iz stava 3 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Bliži uslovi u pogledu stručne spreme, radnog iskustva, stručne osposobljenosti vazduhoplovnog osoblja, način izdavanja, obnavljanja i produžavanja dozvole i ovlašćenja vazduhoplovnom osoblju, vrijeme na koje se izdaje dozvola, vrijeme na koje važi ovlašćenje, uslove pod kojima se mijenja, ukida ili privremeno ukida dozvola, uslove pod kojima se ukida ili privremeno ukida ovlašćenje, obrazac dozvole utvrđuju se aktom Agencije.
- (7) Visinu naknade iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Stručno osposobljavanje**

#### **Član 90**

- (1) Stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja može da obavlja pravno ili fizičko lice, odnosno organ državne uprave koji ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme i kojeg ovlasti Agencija.
- (2) Stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja obavlja se prema programu stručnog osposobljavanja pravnog ili fizičkog lica, odnosno organa državne uprave iz stava 1 ovog člana, koji odobrava Agencija.
- (3) Stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja, koje je obavljeno u inostranstvu, priznaje se ako je osposobljavanje vršeno po istom ili obuhvatnijem programu od programa utvrđenog ovim zakonom i ako je vršeno od strane organizacije koja je ovlašćena od strane nadležne vazduhoplovne vlasti.
- (4) Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje Agencija i izdaje ovlašćenje.
- (5) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana i vršenje kontinuirane provjere ispunjenosti uslova plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (6) Bliži uslovi iz stava 1 ovog člana, uslove pod kojima se izdaje, mijenja, ukida ili privremeno ukida ovlašćenje za stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja, vrijeme na koje se izdaje ovlašćenje, obrazac ovlašćenja, sadržinu programa za stručno osposobljavanje i način stručnog osposobljavanja utvrđuju se aktom Agencije.
- (7) Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje Agencija i donosi rješenje o priznavanju stručnog osposobljavanja.
- (8) Visinu naknada iz stava 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Utvrđivanje stručne osposobljenosti**

#### **Član 91**

- (1) Provjera stručne osposobljenosti vazduhoplovnog osoblja utvrđuje se polaganjem stručnog ispita, koji sprovodi ispitna komisija, odnosno ispitivači.
- (2) Listu ispitivača utvrđuje Agencija.
- (3) Lista iz stava 2 ovog člana ažurira se godišnje.
- (4) Za ispitivača može biti imenovano lice koje ispunjava uslove u pogledu stručne spreme i iskustva.
- (5) Ispitivači koji nijesu zaposleni u Agenciji imaju pravo na naknadu za svoj rad iz sredstava Agencije.
- (6) Za provjeru stručne osposobljenosti iz stava 1 ovog člana plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (7) Način polaganja stručnog ispita vazduhoplovnog osoblja, bliže uslove iz stava 4 ovog člana i visinu naknade iz stava 6 ovog člana propisuje Agencija.

### **Priznavanje obuke i zvanja stečenih u vojnoj službi**

#### **Član 92**

Vojnom vazduhoplovnom osoblju koje je završilo obuku i steklo iskustvo za vrijeme obavljanja vojne službe priznaje se obuka i iskustvo prilikom polaganja ispita za sticanje dozvole i izdavanja ovlašćenja u skladu sa ovim zakonom i aktom Agencije.

### **Priznavanje stranih dozvola za rad i ovlašćenja**

#### **Član 93**

- (1) Dozvole za rad i ovlašćenja za vršenje pojedinih poslova stečena u državi sa kojom je Crna Gora zaključila međunarodni ugovor priznaju se sa rokom važenja na koji su izdate.
- (2) Dozvole i ovlašćenja iz stava 1 ovog člana stečena u državama članicama EASA-e priznaju se bez dodatnih provjera sa rokom važenja na koji su izdati, uz uslov reciprociteta.
- (3) Dozvole i ovlašćenja iz st. 1 i 2 ovog člana priznaje Agencija.
- (4) Za utvrđivanje uslova za priznavanje dozvola i ovlašćenja plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (5) Uslove i način priznavanja dozvola i ovlašćenja iz st. 1 i 2 ovog člana i visinu naknade iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Utvrđivanje zdravstvene sposobnosti**

#### **Član 94**

- (1) Zdravstvena sposobnost vazduhoplovnog osoblja utvrđuje se ljekarskim pregledima koje vrši pravno ili fizičko lice koje obavlja zdravstvenu djelatnost i koje ispunjava uslove u pogledu opreme i stručne osposobljenosti kadra, koje ovlasti Agencija.
- (2) Na osnovu izvršenog pregleda, lica iz stava 1 ovog člana sačinjavaju izvještaj o zdravstvenoj sposobnosti vazduhoplovnog osoblja.
- (3) Na osnovu izvještaja iz stava 2 ovog člana Agencija izdaje uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti.
- (4) Lice koje nije zadovoljno ocjenom zdravstvene sposobnosti iz izvještaja iz stava 2 ovog člana može, u roku od 15 dana od dana prijema obavještenja o neispunjavanju uslova za izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, podnijeti Agenciji prigovor za preispitivanje ocjene zdravstvene sposobnosti.
- (5) Agencija prigovor iz stava 4 ovog člana dostavlja konzilijumu javne zdravstvene ustanove radi preispitivanja zdravstvene sposobnosti.
- (6) Na osnovu ocjene konzilijuma iz stava 5 ovog člana Agencija donosi konačnu odluku.
- (7) Za ljekarske preglede i preispitivanje ocjene o zdravstvenoj sposobnosti vazduhoplovnog osoblja plaća se naknada.
- (8) Naknada iz stava 7 ovog člana prihod je pravnog ili fizičkog lica iz stava 1 ovog člana.
- (9) Za utvrđivanje ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana za izdavanje ovlašćenja plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (10) Za kontinuiranu provjeru ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana plaća se godišnja naknada koja je prihod Agencije.
- (11) Bliže uslove iz stava 1 ovog člana, postupak utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, postupak za izdavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti, vrijeme na koje se izdaje, obrazac uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti i

visinu naknada iz st. 7 i 9 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

### **Zabrane zbog posebnih psiho-fizičkih stanja**

#### **Član 95**

- (1) Vazduhoplovno i kabinsko osoblje (stjuardese i stjuarti), za vrijeme obavljanja poslova, ne smiju biti pod uticajem alkohola ili psihoaktivnih supstanci, niti u psiho-fizičkom stanju koje ih onemogućava da pravilno obavljaju poslove.
- (2) Psiho-fizičko stanje lica iz stava 1 ovog člana, u okviru redovnih provjera i u slučaju opravdane sumnje, provjerava lice ovlašćeno od poslodavca vazduhoplovnog i kabinskog osoblja, prije početka i tokom obavljanja poslova, na način koji ne ometa njihov rad.
- (3) Poslodavac vazduhoplovnog i kabinskog osoblja dužan je da uspostavi proceduru koja propisuje postupak provjere psiho-fizičkog stanja lica iz stava 1 ovog člana i mjere koje se preduzimaju, kao i da obavijesti Agenciju o preduzetim mjerama.

### **Oduzimanje dozvola vazduhoplovnom osoblju**

#### **Član 96**

- (1) Licu koje pripada vazduhoplovnom osoblju oduzeće se dozvola, ako:
  - 1) mu je izrečena mjera zabrane obavljanja poslova za koje mu je dozvola izdata;
  - 2) je psihički ili fizički nesposobno za obavljanje poslova za koje mu je dozvola izdata,
  - 3) se provjerom utvrdi da nije sposobno da stručno obavlja poslove za koje mu je dozvola izdata.
- (2) Dozvolu rješenjem oduzima Agencija.

### **Dozvola za obavljanje radio-telefonske komunikacije**

#### **Član 97**

- (1) Vazduhoplovno osoblje i pomoćno vazduhoplovno osoblje iz člana 104 ovog zakona, koje tokom obavljanja poslova koristi radio stanicu, mora imati dozvolu za obavljanje radio-telefonske komunikacije.
- (2) Dozvole iz stava 1 ovog člana vazduhoplovnom i pomoćnom vazduhoplovnom osoblju koje je stručno osposobljeno izdaje Agencija.
- (3) Način stručnog osposobljavanja iz stava 2 ovog člana utvrđuje se aktom Agencije.

### **Posada vazduhoplova**

#### **Član 98**

- (1) U vazduhoplovu se tokom letenja i kretanja vazduhoplova po operativnim površinama aerodroma mora nalaziti posada vazduhoplova, koju čine letачka i kabinska posada u propisanom sastavu koja je stručno osposobljena.
- (2) Broj članova posade u vazduhoplovu i njen sastav određuje se prema vrsti, kategoriji i namjeni vazduhoplova.
- (3) Sastav i broj članova posade vazduhoplova, prema vrsti, kategoriji i namjeni vazduhoplova, kao i način stručnog osposobljavanja članova kabinske posade vazduhoplova utvrđuju se aktom Agencije.

### **Određivanje i ovlašćenja vođe vazduhoplova**

#### **Član 99**

- (1) Pilot koji upravlja vazduhoplovom, po pravilu, je vođa vazduhoplova i odgovoran je za let vazduhoplova, njegovu sigurnost i sigurnost lica i stvari u vazduhoplovu, od trenutka ukrcaja jednog ili više lica, odnosno stvari u vazduhoplov sa namjerom da obavi let do trenutka iskrcavanja svih lica i stvari iz vazduhoplova.
- (2) Vođu vazduhoplova određuje operator vazduhoplova za svaki let ili dio leta, a ako nije određen, poslove vođe vazduhoplova obavlja najstariji pilot po zvanju u posadi.
- (3) Ako se u vazduhoplovu na zemlji ne nalazi pilot, poslove vođe vazduhoplova obavlja član posade sa najvišim zvanjem.
- (4) Vođa vazduhoplova predstavlja vazduhoplov i ovlašćen je da u odnosima sa nadležnim organima i pravnim licima preduzima mjere propisane zakonom.

- (5) Vođa vazduhoplova rukovodi posadom i može ovlastiti člana posade ili zaposlenog operatora vazduhoplova za vršenje određene radnje u vazduhoplovu.
- (6) Ovlašćenje iz stava 5 ovog člana ne oslobađa vođu vazduhoplova odgovornosti.

### **Obaveze vođe vazduhoplova**

#### **Član 100**

- (1) Vođa vazduhoplova dužan je da obavlja let vazduhoplova u skladu sa propisanim pravilima i procedurama, od kojih može odstupiti samo u krajnjoj nuždi zbog sigurnosti vazduhoplova ili lica u vazduhoplovu.
- (2) Vođa vazduhoplova u komercijalnom vazdušnom saobraćaju dužan je da, lično ili preko članova posade, obezbijedi: da se svi putnici prije polijetanja, odnosno nakon polijetanja upoznaju sa postupcima u slučaju opasnosti, postupanjem sa elektronskim uređajima, sa mjestom smještaja i načinom upotrebe sigurnosne opreme za slučaj opasnosti, da svi putnici prije polijetanja i slijetanja, kao i tokom leta u slučaju turbulencije, budu vezani sigurnosnim pojasevima, da se propisane mjere sigurnosti primjenjuju i da u slučaju opasnosti svi članovi posade i putnici izvršavaju njegova uputstva i naredbe.
- (3) Vođa vazduhoplova dužan je da, prije polijetanja, provjeri sposobnost i pripremljenost vazduhoplova i posade vazduhoplova za siguran let i da li se sve propisane isprave i knjige nalaze u vazduhoplovu.

### **Poslovi i obaveze članova posade vazduhoplova**

#### **Član 101**

- (1) Član letачke posade vazduhoplova obavlja poslove za koje mu je izdata dozvola, a član kabinske posade poslove za koje mu je izdata potvrda o osposobljenosti.
- (2) U slučaju opasnosti vođa vazduhoplova može članu posade narediti da obavlja i druge poslove.
- (3) Član posade vazduhoplova ne smije, bez odobrenja vođe vazduhoplova, napustiti radno mjesto u vazduhoplovu, niti se udaljiti iz vazduhoplova.
- (4) Član posade vazduhoplova dužan je o svakom vanrednom događaju u vezi sa vazduhoplovom, licima i stvarima u vazduhoplovu odmah obavijestiti vođu vazduhoplova.
- (5) U slučaju opasnosti ili nesreće vazduhoplova, članovi posade obavezni su da preduzmu sve potrebne mjere za spašavanje lica i stvari iz vazduhoplova, kao i samog vazduhoplova.
- (6) Članovi posade vazduhoplova ne smiju napustiti vazduhoplov bez odobrenja vođe vazduhoplova.

### **Obaveze i ovlašćenja vođe vazduhoplova i članova posade vazduhoplova u slučajevima ugrožavanja bezbjednosti**

#### **Član 102**

- (1) Vođa vazduhoplova, kao i član posade vazduhoplova, i bez naredbe vođe vazduhoplova, dužni su da, u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima, preduzimaju potrebne mjere prema licu koje u vazduhoplovu svojim postupcima ugrožava bezbjednost vazdušnog saobraćaja, bezbjednost vazduhoplova, lica i stvari ili narušava red u vazduhoplovu, radi sprječavanja ili ublažavanja posljedice ugrožavanja bezbjednosti ili narušavanja reda u vazduhoplovu, radi sprječavanja izvršenja krivičnog djela ili ublažavanja njegove posljedice.
- (2) Ako je zbog krivičnog djela kojim se ugrožava sigurnost i bezbjednost lica i stvari ili drugog krivičnog djela protiv lica ili stvari, zbog narušavanja reda u vazduhoplovu, zbog neizvršavanja naredbe vođe vazduhoplova ili zbog drugih postupaka kojima se ugrožava sigurnost i bezbjednost vazduhoplova, lica i stvari potrebno iz vazduhoplova iskrcati neko lice, vođa vazduhoplova dužan je da, prije slijetanja na aerodrom, o tome obavijesti, preko nadležne kontrole letenja, organ državne uprave nadležan za policijske poslove i da, nakon slijetanja na aerodrom, nadležnom organu preda to lice, pruži potrebna obavještenja i preda eventualno prikupljene dokaze.

### **Radno vrijeme, vrijeme leta i odmora članova posade vazduhoplova i kontrolora letenja**

#### **Član 103**

- (1) Radno vrijeme članova posade vazduhoplova u komercijalnom vazdušnom prevozu i drugim komercijalnim operacijama ne smije da traje duže od 2000 sati u toku kalendarske godine.
- (2) Vrijeme leta članova posade vazduhoplova iz stava 1 ovog člana ne smije biti duže od 900 sati u toku kalendarske godine ili 100 sati u toku 28 uzastopnih dana.
- (3) Član posade vazduhoplova mora da bude oslobođen svih dužnosti i to najmanje:

- 1) sedam lokalnih dana tokom kalendarskog mjeseca;
- 2) 96 lokalnih dana u svakoj kalendarskoj godini.
- (4) Član posade vazduhoplova ima pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri nedjelje.
- (5) Član posade vazduhoplova zdravstvene preglede vrši o trošku poslodavca.
- (6) Vazdušni prevoznik je dužan da obezbijedi članovima posade radno vrijeme, vrijeme leta i odmora u skladu sa st. 1, 2, 3 i 4 ovog člana.
- (7) Vazdušni prevoznik je dužan da vodi evidenciju o vremenu leta, radnim obavezama, radnom vremenu, broju polijetanja i slijetanja i odmorima članova posade vazduhoplova.
- (8) Radno vrijeme, vrijeme leta, dnevne, nedjeljne i godišnje odmora, trajanje prevoza i obaveze dežurstva, broj polijetanja i slijetanja, kao i zdravstvene mjere i mjere zaštite na radu u vezi sa obavljanjem dužnosti posade vazduhoplova, radno vrijeme, trajanje radnog vremena na operativnom radnom mjestu i odmori kontrolora letenja utvrđuju se aktom Agencije.

### **Pomoćno vazduhoplovno osoblje**

#### **Član 104**

- (1) Pomoćno vazduhoplovno osoblje je osoblje koje obavlja poslove pružanja vazduhoplovnih usluga koji se odnose na vazduhoplovno informisanje, obradu podataka o letu vazduhoplova, prosljeđivanje vazduhoplovnih informacija, održavanje i nadziranje rada i ispravnosti vazduhoplovno-tehničkih uređaja i sistema, vazduhoplovnu meteorologiju i koje ima propisanu stručnu spremu, stručno je osposobljeno i ispunjava uslove iz čl. 94 i 95 ovog zakona.
- (2) Stručno osposobljavanje pomoćnog vazduhoplovnog osoblja može da obavlja pravno lice koje ispunjava propisane uslove u pogledu kadra i opreme i koje ovlasti Agencija.
- (3) Stručno osposobljavanje pomoćnog vazduhoplovnog osoblja obavlja se prema programima za stručno osposobljavanje i provjeru stručne sposobnosti koje utvrđuje pravno lice iz stava 2 ovog člana.
- (4) Potvrdu o stručnoj osposobljenosti pomoćnog vazduhoplovnog osoblja izdaje pravno lice iz stava 2 ovog člana i vodi evidenciju o stručnoj osposobljenosti pomoćnog vazduhoplovnog osoblja.
- (5) Programe iz stava 3 ovog člana odobrava Agencija.
- (6) Uslovi u pogledu stručne spreme, bliži uslovi iz stava 2 ovog člana, sadržaj i način vođenja evidencije o stručnoj osposobljenosti pomoćnog vazduhoplovnog osoblja utvrđuju se aktom Agencije.

## **VII. SIGURNOST VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA**

### **Upravljanje sigurnošću i vazduhoplovna sigurnost**

#### **Član 105**

- (1) Vazduhoplovna sigurnost, u smislu ovog zakona, je stanje u kojem je rizik od ugrožavanja života i zdravlja ljudi i nanošenja štete licima ili imovini smanjen i održavan na prihvatljivom nivou rizika, kroz kontinuirani postupak uočavanja opasnosti i upravljanje rizikom.
- (2) Pravna lica koja vrše stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja koja su tokom pružanja usluga izložena riziku sigurnosti, operatori vazduhoplova, pravna ili fizička lica za održavanje, organizacije odgovorne za dizajn, tip i/ili proizvodnju vazduhoplova, operatori aerodroma i pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi i drugi subjekti određeni Nacionalnim programom sigurnosti vazdušnog saobraćaja (u daljem tekstu: Program sigurnosti), u skladu sa odgovarajućim ICAO zahtjevima, neposredno su odgovorni za sigurno obavljanje poslova ili pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju iz svoje nadležnosti.

### **Sistem upravljanja sigurnošću**

#### **Član 106**

- (1) Radi postizanja prihvatljivog nivoa sigurnosti u vazdušnom saobraćaju u Crnoj Gori, Vlada donosi Program sigurnosti.
- (2) Program sigurnosti naročito sadrži: politiku sigurnosti vazdušnog saobraćaja i organizaciju sistema sigurnosti, mjere kojima se obezbjeđuje i subjekte odgovorne za sprovođenje mjera kojima se postiže prihvatljivi nivo sigurnosti.
- (3) Stručne osnove za izradu Programa iz stava 1 ovog člana, u skladu sa standardima ICAO-a i evropskom regulativom, priprema Agencija.



- (4) Pravna lica iz člana 105 stav 2 ovog zakona dužna su da, u skladu sa Programom sigurnosti, donesu priručnik upravljanja sigurnošću, koji odobrava Agencija i na osnovu njega uspostave sistem upravljanja sigurnošću.
- (5) Priručnik iz stava 4 ovog člana naročito sadrži: operativne procedure vazduhoplovnog subjekta i postupke za njihovu primjenu, način praćenja svih područja operacija, uočavanje opasnosti, procjenu i preduzimanje mjera za ublažavanje rizika, način prikupljanja podataka o nesrećama, ozbiljnim nezgodama i događajima koji ugrožavaju sigurnost, način obavještanja i predlaganja korektivnih mjera u cilju smanjenja rizika, koje odobrava Agencija, lica odgovorna za obavještanje Agencije o događajima koji ugrožavaju sigurnost, analiziranje događaja koji ugrožavaju sigurnost, radi prepoznavanja njihovih uzroka, kao i mjere za nepredviđene slučajeve.
- (6) Priručnik iz stava 4 ovog člana može biti sastavni dio drugog priručnika odobrenog od strane Agencije.
- (7) Uslovi za uspostavljanje i korišćenje sistema upravljanja sigurnošću uređuju se aktom Agencije.

## **Odbor za sigurnost**

### **Član 107**

- (1) Radi praćenja sprovođenja Programa sigurnosti i donošenja odluka o sprovođenju preventivnih mjera za otklanjanje opasnosti za sigurnost vazdušnog saobraćaja i efikasnog djelovanja na cjelokupni sistem sigurnosti vazdušnog saobraćaja u Crnoj Gori, Vlada osniva Nacionalni odbor za upravljanje sigurnošću u vazdušnom saobraćaju (u daljem tekstu: Odbor za sigurnost).
- (2) Odbor za sigurnost:
  - 1) predlaže Program sigurnosti;
  - 2) dostavlja godišnji izvještaj o sprovođenju Programa sigurnosti Vladi, do 31. marta tekuće za prethodnu godinu;
  - 3) razmatra izvještaje o nesrećama i ozbiljnim nezgodama i druge izvještaje koji se odnose na sigurnost vazdušnog saobraćaja.
  - 4) odlučuje o sprovođenju preventivnih mjera za ublažavanje rizika potencijalne opasnosti za sigurnost vazdušnog saobraćaja vazduhoplovnim subjektima određenim nacionalnim programom za sigurnost;
  - 5) obavlja i druge poslove u skladu sa Programom sigurnosti.
- (3) Odbor za sigurnost ima sedam članova.
- (4) Odbor za sigurnost čine: predstavnik Ministarstva, predstavnici organa državne uprave nadležnih za poslove odbrane, unutrašnjih poslova i održivog razvoja, predstavnik Agencije, glavni istražilac Nacionalne komisije za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova (u daljem tekstu: Komisija za istraživanje) i predstavnik pružaoca usluga vazdušne plovidbe.
- (5) Bliži sastav, mandat i druga pitanja od značaja za rad Odbora za sigurnost uređuju se aktom o osnivanju.
- (6) Akt o osnivanju Odbora za sigurnost objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

## **VIII. UPRAVLJANJE VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM**

### **Pojam**

### **Član 108**

Upravljanje vazdušnim saobraćajem je skup funkcija u vazduhoplovu i na zemlji koji obuhvata operativne usluge u vazdušnom saobraćaju, upravljanje vazdušnim prostorom i upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja, potrebne radi osiguranja sigurnog i efikasnog kretanja vazduhoplova tokom svih faza operacija vazduhoplova.

### **Područje letnih informacija**

### **Član 109**

- (1) Područje letnih informacija utvrđuje se radi pružanja usluga letnih informacija i obavljanja uzbunjivanja.
- (2) Područje letnih informacija prostire se i izvan crnogorskog vazdušnog prostora, do granica utvrđenih zaključenim međunarodnim ugovorima.
- (3) U cilju pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi, crnogorski vazdušni prostor može biti integrisan u jedan ili više funkcionalnih blokova vazdušnog prostora, u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima.
- (4) Područje, uređenje i strukturu područja letnih informacija Crne Gore propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane.

(5) Akt o utvrđivanju područja letnih informacija Ministarstvo dostavlja ICAO-u.

## **Upravljanje vazдушnim prostorom**

### **Član 110**

- (1) Upravljanje vazдушnim prostorom je funkcija planiranja koja ima za cilj maksimalno korišćenje raspoloživog vazdušnog prostora putem dinamične raspodjele vremena korišćenja i, povremeno, raspodjelom vazdušnog prostora između različitih kategorija korisnika vazdušnog prostora na osnovu kratkoročnih potreba.
- (2) Upravljanje vazдушnim prostorom sprovodi se u skladu sa ovim zakonom i zaključenim međunarodnim ugovorima.
- (3) Upravljanje vazдушnim prostorom se zasniva na konceptu fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora koji se sastoji od tri nivoa, i to:
  - strateško upravljanje vazдушnim prostorom (nivo 1);
  - pre-taktičko upravljanje vazдушnim prostorom (nivo 2);
  - taktičko upravljanje vazдушnim prostorom (nivo 3).
- (4) Strateško upravljanje vazдушnim prostorom (nivo 1) vrši Nacionalni odbor za upravljanje vazдушnim prostorom (u daljem tekstu: Odbor za upravljanje) kojeg osniva Vlada.
- (5) Odbor za upravljanje:
  - 1) predlaže politiku upravljanja vazдушnim prostorom;
  - 2) predlaže način upravljanja vazдушnim prostorom;
  - 3) predlaže privremeno rezervisanje vazdušnog prostora i privremena ograničenja iz člana 19 ovog zakona;
  - 4) predlaže strukturu vazdušnog prostora, periodično je preispituje i predlaže njenu reviziju;
  - 5) određuje radne strukture na nivou dnevnog upravljanja vazдушnim prostorom i nivou upravljanja vazдушnim prostorom u stvarnom vremenu;
  - 6) predlaže principe i smjernice za koordinaciju civilnih i vojnih korisnika vazdušnog prostora.
- (6) Članovi Odbora za upravljanje imenuju se iz reda predstavnika Ministarstva, organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane, Agencije i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (7) Bliži sastav, mandat i druga pitanja od značaja za rad Odbora za upravljanje uređuju se aktom o osnivanju.
- (8) Članovi Odbora za upravljanje za svoj rad imaju pravo na naknadu koju utvrđuje Vlada.
- (9) Pre-taktičko odnosno dnevno upravljanje vazдушnim prostorom koji je u nadležnosti Crne Gore (nivo 2) vrši Jedinica za upravljanje vazдушnim prostorom koju je dužan da organizuje pružalac usluga vazdušne plovidbe.
- (10) U radu Jedinice za upravljanje vazдушnim prostorom iz stava 9 ovog člana, pored predstavnika pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, učestvuju i predstavnici organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane.
- (11) Taktičko upravljanje vazдушnim prostorom (nivo 3) vrši se u stvarnom vremenu kroz saradnju pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane, uspostavljanjem postupaka civilno-vojne saradnje i obezbjeđivanjem komunikacionih sistema za međusobnu razmjenu podataka radi aktivacije, deaktivacije i realokacije vazdušnog prostora, koji je odredila jedinica iz stava 9 ovog člana.
- (12) Način upravljanja i strukturu vazdušnog prostora (dimenzioniranje, uređenje i struktura, podjela na klase vazdušnog prostora, fleksibilna upotreba vazdušnog prostora) i druge funkcije sa ciljem maksimalnog korišćenja raspoloživog vazdušnog prostora, kao i uslove upravljanja vazдушnim prostorom propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane.

## **Usluge u vazdušnoj plovidbi**

### **Član 111**

- (1) Usluge u vazdušnoj plovidbi pružaju se u području letnih informacija Crne Gore u skladu sa ovim zakonom i zaključenim međunarodnim ugovorima.
- (2) Usluge u vazdušnoj plovidbi obavljaju se i van crnogorskog vazdušnog prostora do granica utvrđenog funkcionalnog bloka vazdušnog prostora u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima.

## **Pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi**

### **Član 112**

- (1) Usluge u vazdušnoj plovidbi pružaju se u cilju sigurnog, nesmetanog i redovnog odvijanja vazdušnog saobraćaja, pod uslovima i na način utvrđenim ovim zakonom.
- (2) Usluge u vazdušnoj plovidbi u području letnih informacija obuhvataju:
  - 1) Usluge u vazdušnom saobraćaju:
    - usluge letnih informacija,
    - usluge uzbuđivanja,
    - savjetodavne usluge u vazdušnom saobraćaju,
    - usluge kontrole letenja (aerodromska, prilazna i oblasna kontrola);
  - 2) Usluge komunikacije, navigacije i nadzora;
  - 3) Usluge vazduhoplovnog informisanja;
  - 4) Usluge vazduhoplovne meteorologije.
- (3) Pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi za potrebe Vojske Crne Gore obavlja se pod uslovima, na način i u obimu utvrđenom posebnim ugovorom između organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, uz prethodnu saglasnost Vlade.
- (4) Usluge iz stava 2 ovog člana obavlja pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (5) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi ima pravo na rutnu i terminalnu naknadu i druge naknade koje plaćaju korisnici usluga.
- (6) Visina rutne naknade utvrđuje se u skladu sa međunarodnim ugovorom.
- (7) Način obračuna terminalne naknade i visinu dijela terminalne naknade iz člana 13 stav 1 tačka 2 ovog zakona utvrđuje Vlada.
- (8) Način i uslove pružanja usluga iz stava 2 ovog člana, sa specifikacijom usluga utvrđuju se propisom Ministarstva.

### **Obaveze pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi**

#### **Član 113**

- (1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužan je da donese operativne priručnike za rad u skladu sa ovim zakonom i međunarodnim ugovorima.
- (2) Pružalac usluga može da obavlja poslove iz člana 112 stav 2 ovog zakona i izvan područja letnih informacija Crne Gore, u skladu sa međunarodnim ugovorima.

### **Certifikat pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi**

#### **Član 114**

- (1) Certifikat za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi može se izdati pravnom licu koje ispunjava primjenjive zajedničke zahtjeve za pružanje usluga upravljanja vazdušnim saobraćajem, koji obuhvataju: tehničku, operativnu i praktičnu osposobljenost i pogodnost, sisteme i procese za sigurnosnu djelatnost i kvalitetno upravljanje, sisteme izvještavanja, kvalitet usluga, finansijsku sigurnost, odgovornost i pokriće osiguranja, organizacionu strukturu i vlasništvo, uključujući sprječavanje sukoba interesa, ljudske resurse, kao i odgovarajuće planove za stručni kadar i bezbjednost;
- (2) Certifikat za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi može se izdati za obavljanje jedne ili više usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (3) Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje Agencija i izdaje Certifikat za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (4) Certifikat za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi koji je izdala država potpisnica ECAA sporazuma priznaje Agencija.
- (5) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi kome je izdat, odnosno priznat certifikat pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi kontinuirano mora da ispunjava primjenjive zajedničke zahtjeve u skladu sa izdatim, odnosno priznatim certifikatom.
- (6) Pružalac usluga iz stava 5 ovog člana dužan je da obavijesti Agenciju o planiranim promjenama u svom funkcionalnom sistemu koje mogu da utiču na ispunjavanje primjenjivih zajedničkih zahtjeva prilikom pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi, dostavi sigurnosnu argumentaciju o planiranim promjenama, radi izdavanja odobrenje o promjenama u funkcionalnom sistemu.

- (7) Za utvrđivanje ispunjenosti primjenjivih zajedničkih zahtjeva za izdavanje, odnosno priznavanje certifikata iz stava 1 ovog člana, za vršenje kontinuiranog nadzora ispunjavanja zahtjeva, za izdavanje i priznavanje certifikata plaća se naknada koja je prihod Agencije.
- (8) Postupak uvođenja promjena iz stava 6 ovog člana, sadržaj sigurnosne argumentacije, postupak analiziranja i procjene sigurnosne argumentacije utvrđuju se aktom Agencije.
- (9) Bliže uslove iz stava 1 ovog člana, način izdavanja, priznavanja, izmjene, ukidanja ili privremenog ukidanja certifikata za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i visinu naknada iz stava 7 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Određivanje pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi**

#### **Član 115**

- (1) Pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi određuje Vlada.
- (2) Za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju iz člana 112 stav 2 tačka 1 ovog zakona, u bloku vazdušnog prostora, Vlada određuje jednog pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi koji ispunjava uslove utvrđene ovim zakonom.
- (3) Pružalac usluga iz stava 2 ovog člana može biti i zajednički pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi formiran na osnovu zaključenog ugovora sa drugim državama potpisnicama ECAA sporazuma.
- (4) Za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju iz člana 112 stav 2 tačka 1 ovog zakona, u određenom funkcionalnom bloku vazdušnog prostora za koji je, pored Crne Gore, nadležna i druga država, Vlada sa nadležnim organima te države zajednički određuje jednog ili više pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi.

### **Usluge kontrole letenja**

#### **Član 116**

Usluge kontrole letenja obuhvataju niz radnji i postupaka koje obavlja pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi radi sprječavanja međusobnih sudara vazduhoplova u letu i na manevarskim površinama i međusobnih sudara vazduhoplova i prepreka u vazduhu i na manevarskim površinama, kao i obezbjeđivanje redovnosti i ekspeditivnosti vazdušnog saobraćaja.

### **Identifikacija vazduhoplova, koordinacija i informisanje vazduhoplova u letu**

#### **Član 117**

- (1) Usluge kontrole letenja, pored poslova iz člana 116 ovog zakona, obuhvataju i identifikaciju vazduhoplova i letećih objekata, koordinisanje rada sa pružaocima usluge kontrole letenja susjednih država i pružanje informacija vazduhoplovima u letu.
- (2) Pružanje informacija vazduhoplovima u letu je davanje savjeta i informacija neophodnih za sigurno izvršenje leta.
- (3) Savjeti i informacije iz stava 2 ovog člana odnose se naročito na stanje aerodromskih površina, meteorološke uslove i stanje navigacionih sredstava.
- (4) Pružanje informacija vazduhoplovima u letu vrši pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi.

### **Regulisanje protoka vazdušnog saobraćaja**

#### **Član 118**

- (1) Regulisanje protoka vazdušnog saobraćaja predstavlja usaglašavanje zahtjeva za vazdušnim saobraćajem sa raspoloživim kapacitetom pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (2) Način regulisanja protoka vazdušnog saobraćaja i koordinacije sa pružaocima usluga u vazdušnoj plovidbi u državama izvan područja letnih informacija utvrđuju se aktom Agencije.

### **Snimanje i čuvanje podataka**

#### **Član 119**

- (1) Svaka komunikacija vazduhoplova u letu i u toku priprema za let sa pružaocem usluga, radarski podaci i svaka komunikacija u okviru pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, kao i pisana dokumentacija vezana za odobravanje leta, koordinaciju, izdavanje zabrane i ograničenja korišćenja vazdušnog prostora, najavljivanje leta, podnošenje plana leta i drugi podaci snimaju se elektronski i čuvaju se najmanje 30 dana od dana nastanka.

(2) Način čuvanja snimaka i dokumentacije iz stava 1 ovog člana utvrđuje se aktom Agencije.

### **Razmjena i zaštita operativnih podataka**

#### **Član 120**

- (1) Operativni podaci koji se koriste isključivo u operativne svrhe, a koji se odnose na opšti vazdušni saobraćaj razmjenjuju se u stvarnom vremenu između svih pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, korisnika vazdušnog prostora i operatora aerodroma.
- (2) Pristup relevantnim operativnim podacima omogućuje se bez diskriminacije nadležnim organima, pružaocima usluga u vazdušnoj plovidbi, korisnicima vazdušnog prostora i operatorima aerodroma.
- (3) Pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi, korisnici vazdušnog prostora i operatori aerodroma utvrđuju standardne uslove za pristup drugim relevantnim operativnim podacima, osim podataka iz stava 1 ovog člana, koje odobrava Agencija.

### **Usluge vazduhoplovne meteorologije**

#### **Član 121**

- (1) Usluge vazduhoplovne meteorologije obuhvataju neprekidno praćenje, analizu i prognozu meteoroloških uslova iznad aerodroma i u području letnih informacija, radi postizanja sigurnosti, efikasnosti i redovnosti vazdušnog saobraćaja, kao i izradu, pripremanje i pribavljanje meteoroloških informacija, njihovo slanje operatoru vazduhoplova, operatorima aerodroma i drugim korisnicima usluga i njihovo snabdijevanje meteorološkim informacijama.
- (2) Meteorološke informacije obuhvataju meteorološke izveštaje, analize i prognoze ili bilo koje druge informacije koje se odnose na postojeće ili očekivane meteorološke uslove.
- (3) Usluge vazduhoplovne meteorologije obavlja pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (4) Način pripremanja i pribavljanja meteoroloških informacija i način slanja meteoroloških informacija utvrđuju se aktom Agencije.

### **Druge usluge vazduhoplovne meteorologije**

#### **Član 122**

- (1) Izradu vazduhoplovnih klimatoloških informacija, uspostavljanje sistema za razmjenu meteoroloških informacija i baždarenje uređaja i instrumenata na aerodromima vrši organ uprave nadležan za poslove hidrometeorologije.
- (2) Način izrade informacija i uspostavljanje sistema iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine, uz saglasnost Ministarstva.

### **Tehničko obezbjeđenje**

#### **Član 123**

- (1) Tehničko obezbjeđenje obuhvata projektovanje, postavljanje, održavanje i tehnički nadzor nad radom i ispravnosću tehničkih sistema, sredstava i objekata koji se koriste za vršenje kontrole letenja, informisanje vazduhoplova u letu, regulisanje protoka saobraćaja i poslova vazduhoplovne meteorologije.
- (2) Tehnički sistemi, sredstva i objekti iz stava 1 ovog člana koji se nalaze na teritoriji Crne Gore su svojina Crne Gore, a koriste ih pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi.
- (3) Tehnički sistemi, sredstva i objekti iz stava 1 ovog člana moraju se nabavljati i održavati radi obezbjeđivanja interoperabilnosti crnogorske i evropske mreže za upravljanje vazdušnim saobraćajem (EATMN) i usaglašavanja sa primjenljivim zajedničkim zahtjevima tokom čitavog perioda njihove upotrebe.
- (4) Pregled tehničkih sistema, sredstava i objekata iz stava 2 ovog člana prije početka i u toku korišćenja vrši Agencija.
- (5) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora imati: tehničku dokumentaciju, uputstva za korišćenje i program tehničkog održavanja sa utvrđenim rokovima upotrebe i kalibraže, rezervno energetsko napajanje i klimatizaciju kada je to neophodno za tehničke sisteme iz stava 4 ovog člana.
- (6) Agencija, nakon utvrđivanja osposobljenosti tehničkih sistema iz stava 1 ovog člana, izdaje dozvolu za korišćenje.

- (7) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužan je da podatke o tehničkim sistemima, sredstvima i objektima, podatke o njihovom prestanku rada ili kvaru, kao i o uvođenju novih tehničkih sistema, opreme i uređaja objavljuje na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju.
- (8) Tehnički sistemi, sredstva i objekti iz stava 1 ovog člana moraju biti tipizirani, izrađeni i atestirani u skladu sa međunarodnim standardima koje je usvojila Crna Gora.
- (9) Poslove iz stava 1 ovog člana obavlja pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi na način utvrđen aktom Agencija.

### **Koordinate radio-navigacionih uređaja**

#### **Član 124**

- (1) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi i vlasnik ili operator aerodroma u Crnoj Gori dužni su da odrede koordinate radio-navigacionih uređaja.
- (2) Koordinate radio-navigacionih uređaja iz stava 1 ovog člana Agencija objavljuje na način uobičajen u vazdušnom saobraćaju.

### **Nedopušteno ometanje**

#### **Član 125**

Zabranjeno je postavljanje fizičkih prepreka, emisionih uređaja, objekata koji emituju elektromagnetne talase na udaljenosti sa koje svojim radom ili prisustvom mogu ometati rad tehničkih sistema, sredstava i objekata za obezbjeđenje vazdušnog saobraćaja iz člana 123 stav 1 ovog zakona.

### **Prioritet i kvalitet veza**

#### **Član 126**

Pružaoци telekomunikacionih usluga u Crnoj Gori dužni su da, uz naknadu stvarnih troškova, obezbijede prioritet i kvalitet veza neophodnih za obezbjeđenje vazdušnog saobraćaja.

## **IX. NESREĆE I OZBILJNE NEZGODE VAZDUHOPLOVA, TRAGANJE ZA VAZDUHOPLOVOM I SPASAVANJE VAZDUHOPLOVA**

### **Istraživanje nesreća, ozbiljnih nezgoda, nezgoda vazduhoplova i događaja koji ugrožavaju sigurnost**

#### **Član 127**

- (1) Svaka nesreća i ozbiljna nezgoda vazduhoplova moraju se detaljno ispitati i analizirati, nezavisno od istrage koju vode nadležni državni organi.
- (2) Istraživanje nesreća, ozbiljnih nezgoda, nezgoda vazduhoplova i događaja koji ugrožavaju sigurnost, odnosno utvrđivanje činjenica i okolnosti pod kojima su se dogodili nema za cilj utvrđivanje krivice ili odgovornosti za nastanak nesreća, ozbiljnih nezgoda, nezgoda vazduhoplova i događaja koji ugrožavaju sigurnost, već njihovo sprječavanje u budućnosti
- (3) Svako lice koje sazna za nesreću i ozbiljnu nezgodu ili nezgodu vazduhoplova dužno je da o tome odmah obavijesti organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove - operativno komunikacioni centar (OKC) putem pozivnog broja 112, Ministarstvo, nadležnu kontrolu letenja na najbližem aerodromu ili Komisiju za istraživanje.
- (4) Ako strani vazduhoplov pretrpi nesreću, ozbiljnu nezgodu ili nezgodu vazduhoplova u crnogorskom vazdušnom prostoru ili na teritoriji Crne Gore, Ministarstvo će o tome obavijestiti organe državne uprave nadležne za unutrašnje i vanjske poslove kao i nadležne organe države u kojoj je vazduhoplov registrovan, države sjedišta organizacije koja je projektovala vazduhoplov, države operatora vazduhoplova i države proizvođača vazduhoplova, kao i nadležne organe drugih država ako su se u vazduhoplovu koji je pretrpio nesreću, ozbiljnu nezgodu ili nezgodu nalazila i lica iz tih država.
- (5) Ako crnogorski civilni vazduhoplov ili strani vazduhoplov koji koristi fizičko lice sa prebivalištem, odnosno pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori pretrpi nesreću ili ozbiljnu nezgodu na teritoriju druge države, istraživanje te nesreće ili ozbiljne nezgode sprovodi se po ovom zakonu ako ta država ne sprovede istraživanje.
- (6) Ako je u nesreći ili ozbiljnoj nezgodi učestvovao civilni i vojni vazduhoplov, istraživanje nesreće ili ozbiljne nezgode zajednički sprovode Komisija za istraživanje i predstavnici organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane, a ako je u nesreći ili ozbiljnoj nezgodi učestvovao vojni ili strani vojni vazduhoplov, istragu sprovodi organ državne uprave nadležan za poslove odbrane.

## Komisija za istraživanje

### Član 128

- (1) Radi istraživanja nesreća i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova Vlada osniva Komisiju za istraživanje.
- (2) Komisija iz stava 1 ovog člana je samostalna u radu i funkcionalno nezavisna od Agencije, vazduhoplovnih subjekata iz člana 105 stav 2 ovog zakona i drugih lica koja mogu uticati na objektivnost komisije.
- (3) Komisija za istraživanje:
  - 1) vrši istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova, a po svojoj procjeni obavlja poslove istraživanja nezgoda vazduhoplova i događaja koji ugrožavaju sigurnost;
  - 2) daje sigurnosne preporuke radi poboljšanja sigurnosti u vazdušnom saobraćaju;
  - 3) vodi Nacionalnu bazu podataka o nesrećama, ozbiljnim nezgodama, nezgodama vazduhoplova i događajima koji ugrožavaju sigurnost;
  - 4) dostavlja podatke iz Nacionalne baze podataka međunarodnim organizacijama, u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima;
  - 5) saraduje sa drugim istražnim organima za istragu vazduhoplovnih nesreća članicama ICAO-a;
  - 6) objavljuje rezultate istrage uz poštovanje načela tajnosti;
  - 7) predlaže i ažurira listu nezavisnih stručnjaka za istragu nesreća i ozbiljnih nezgoda (u daljem tekstu: lista stručnjaka);
  - 8) dostavlja Vladi godišnji izvještaj o radu, do 31. marta tekuće za prethodnu godinu;
  - 9) obavlja i druge poslove od značaja za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova.
- (4) Komisiju za istraživanje čine najviše tri stalna člana.
- (5) Komisiju za istraživanje predstavlja i njenim radom rukovodi glavni istražilac.
- (6) U radu Komisije za istraživanje po potrebi učestvuju i povremeni članovi, koji se angažuju sa liste stručnjaka iz stava 3 tačka 7 ovog člana.
- (7) Glavni istražilac iz stava 5 ovog člana, u svakom pojedinačnom slučaju, formira ekspertske tim za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda sa liste stručnjaka, a po procjeni i za istraživanje nezgode i događaja koji ugrožavaju sigurnost vazdušnog saobraćaja.
- (8) Izvještaj o rezultatima istraživanja nesreća Komisija za istraživanje dostavlja Vladi, najkasnije u roku od pet dana od sačinjavanja izvještaja.
- (9) Članovi Komisije za istraživanje imaju pravo na naknadu za svoj rad.
- (10) Sredstva za rad Komisije za istraživanje obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore.
- (11) Bliži postupak i način sprovođenja istraživanja nesreća i ozbiljnih nezgoda, kao i nezgoda vazduhoplova i događaja koji ugrožavaju sigurnost, bliža ovlašćenja i uslove koje mora da ispunjava glavni istražilac, način obavještavanja, organizaciju, način rada, obuku nezavisnih stručnjaka, druga pitanja od značaja za rad Komisije za istraživanje, kao i visinu naknade iz stava 9 ovog člana propisuje Ministarstvo.

## Obavezno obavještavanje

### Član 129

- (1) Svako pravno ili fizičko lice koje je u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti učestvovalo ili saznalo za događaje koji ugrožavaju sigurnost dužno je da o tome, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 72 sata od saznanja, obavijesti Agenciju i Komisiju za istraživanje.
- (2) Lista događaja o kojima se obavezno obavještava, način obavještavanja i subjekti koji su obavezni da obavještavaju o događajima koji ugrožavaju sigurnost utvrđuju se aktom Agencije.

## Dobrovoljno obavještavanje

### Član 130

- (1) Svako pravno ili fizičko lice koje ima saznanja o događajima koji ugrožavaju sigurnost ili za koje smatra da predstavljaju stvarnu ili potencijalnu opasnost za sigurnost ili je učestvovalo u njima može samoinicijativno i dobrovoljno da obavijesti Komisiju za istraživanje.
- (2) Svrha dobrovoljnog obavještavanja o događajima iz stava 1 ovog člana nije utvrđivanje krivice ili odgovornosti.

- (3) Podatke o pravnim i fizičkim licima koji su dobrovoljno prijavili događaje iz stava 1 ovog člana, kao i pravnim i fizičkim licima na koje se odnosi prijava Komisija za istraživanje je dužna da čuva kao tajne u skladu sa zakonom.
- (4) Lista događaja o kojima se dobrovoljno obavještava, način i postupak obavještavanja o događajima iz stava 1 ovog člana utvrđuju se aktom Agencije.

### **Svrha obavještavanja**

#### **Član 131**

- (1) Obavještavanje o događajima koji ugrožavaju sigurnost vrši se radi unaprjeđenja sigurnosti vazdušnog saobraćaja.
- (2) Obavještenja iz stava 1 ovog člana Agencija prikuplja, analizira, čuva i distribuira i sačinjava izvještaje o događajima koji ugrožavaju sigurnost.
- (3) Odredba stava 1 ovog člana odnosi se na događaje koji ugrožavaju sigurnost, a u kojima su učestvovali crnogorski vazduhoplovi, unutar ili van teritorije crnogorskog vazdušnog prostora, kao i na događaje koji ugrožavaju sigurnost, a u kojima su učestvovali strani vazduhoplovi kojima su, u trenutku događaja, upravljali crnogorski operatori.
- (4) Komisija za istraživanje sprovodi istraživanje događaja koji ugrožavaju sigurnost ako to smatra potrebnim, nakon što od Agencije primi izvještaj o analizi događaja.

### **Baze podataka**

#### **Član 132**

- (1) Komisija za istraživanje i Agencija dužne su da prikupljaju, analiziraju, čuvaju, upravljaju i distribuiraju podatke, izvještaje o ugrožavanju sigurnosti, nesrećama i ozbiljnim nezgodama vazduhoplova, kao i o događajima koji ugrožavaju sigurnost, o čemu vode odvojene baze podataka, u skladu sa propisima o tajnosti podataka.
- (2) Način prikupljanja podataka, analize, čuvanja, upravljanja i distribucije podataka i sačinjavanja izvještaja, kao i način vođenja baza podataka iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

### **Traganje za vazduhoplovom i spašavanje vazduhoplova**

#### **Član 133**

- (1) Traganje i spašavanje vazduhoplova obavlja se na teritoriji Crne Gore, u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Pružalac usluga uzbunjivanjem pokreće postupak traganja i spašavanja svih nestalih vazduhoplova koji su u nadležnosti kontrole letenja, ostalih vazduhoplova koji su predali plan leta ili su na drugi način poznati organima nadležnim za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi i vazduhoplovima kojima prijeti nezakonito ometanje ili su predmet nezakonitog ometanja.
- (3) Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužan je da o nestalom vazduhoplovu, bez odlaganja, obavijesti organ državne uprave nadležan za zaštitu i spašavanje, Agenciju i Komisiju za istraživanje, koji o tome obavještavaju operatora ili vlasnika vazduhoplova i nadležni organ države registra vazduhoplova.
- (4) Način usklađivanja djelovanja učesnika u akcijama traganja i spašavanja vazduhoplova iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ državne uprave nadležan za zaštitu i spašavanje, posebnim standardnim operativnim postupkom uz saglasnost svih učesnika iz stava 3 ovog člana.
- (5) Agencija vrši nadzor u pogledu izrade i sprovođenja procedura i osposobljenosti lica iz operativno komunikacionog centra (OKC) i koordinacionog centra traganja i spašavanja na moru (MRCC) koja učestvuju u traganju i spašavanju vazduhoplova na kopnu i moru u skladu sa međunarodnim propisima, standardima i preporučenom praksom u ovoj oblasti.
- (6) Bliže uslove i način obavljanja traganja i spašavanja vazduhoplova iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove, uz saglasnost Ministarstva.

### **Obaveza učestvovanja u postupku traganja i spašavanja vazduhoplova**

#### **Član 134**

- (1) U postupku traganja i spašavanja vazduhoplova, zavisno od obima, uslova i potreba, u saradnji sa državnim koordinacionim timom za upravljanje vanrednim situacijama, učestvuju: operativne jedinice, javne i zdravstvene ustanove, pripadnici jedinica policije i Vojske, organa nadležnih za poslove pomorske sigurnosti,



civilnog vazduhoplovstva, kontrole letenja i hidrometeorologije, pravna i fizička lica koja učestvuju u obavljanju vazdušnog saobraćaja i druga pravna i fizička lica koja mogu pomoći u akciji traganja i spašavanja.

- (2) Operator ili vlasnik vazduhoplova, vođa vazduhoplova, operator aerodroma i nadležne javne zdravstvene ustanove dužni su da, na zahtjev organa državne uprave nadležnog za zaštitu i spašavanje, učestvuju u postupku traganja i spašavanja, stave na raspolaganje sredstva potrebna za traganje i spašavanje i pruže hitnu medicinsku pomoć i preduzmu mjere za prevoz lica.

### **Troškovi traganja i spašavanja**

#### **Član 135**

- (1) Svi subjekti koji su učestvovali u traganju i spašavanju vazduhoplova imaju pravo na naknadu u visini stvarnih troškova koje su imali tokom traganja i spašavanja.
- (2) Troškove iz stava 1 ovog člana snosi operator, odnosno vlasnik vazduhoplova za kojim se tragalo ili koji je spašavan.
- (3) Dio sredstva za infrastrukturne, materijalne i ostale troškove traganja i spašavanja, u skladu sa zaključenim sporazumima o saradnji, obezbjeđuje Agencija.

## **X. BEZBJEDNOST CIVILNOG VAZDUHOPLOVSTVA**

### **Bezbjednost civilnog vazduhoplovstva i radnje nezakonitog ometanja**

#### **Član 136**

- (1) Bezbjednost civilnog vazduhoplovstva obuhvata skup mjera, ljudskih i materijalnih potencijala namijenjenih za zaštitu civilnog vazduhoplovstva od radnji nezakonitog ometanja koje ugrožavaju bezbjednost civilnog vazduhoplovstva.
- (2) Nezakonito ometanje iz stava 1 ovog člana, naročito obuhvata:
- 1) otmicu vazduhoplova;
  - 2) oružane napade na objekte civilnog vazduhoplovstva, uređaje, osoblje i putnike;
  - 3) nasilje protiv lica u vazduhoplovu u letu, ako takva radnja može ugroziti bezbjednost vazduhoplova;
  - 4) uništenje vazduhoplova u upotrebi ili nanošenje štete na takvom vazduhoplovu, koja bi ga učinila nesposobnim za let ili koja bi ugrozila sigurnost u letu;
  - 5) postavljanje ili učešće u postavljanju naprave, predmeta ili materija na vazduhoplovu u upotrebi, kojima bi se vazduhoplov mogao uništiti ili bi se na njemu mogla pričiniti šteta, koja bi ga učinila nesposobnim za let ili bi ugrozila sigurnost u letu;
  - 6) uništenje ili oštećenje tehničkih sistema vazdušne plovidbe ili ometanje njihovog rada, ako takve radnje mogu ugroziti sigurnost vazduhoplova u letu;
  - 7) davanje lažnih obavještenja kojima se ugrožava sigurnost vazduhoplova u letu;
  - 8) nezakonitu i namjernu upotrebu bilo koje naprave, materije ili oružja za:
    - izvršenje djela nasilja protiv lica na aerodromu, koje ima ili bi moglo imati za posljedicu tešku povredu ili smrt,
    - uništenje ili teško oštećenje objekata, opreme ili sredstava na aerodromu ili vazduhoplova van upotrebe koji se na njemu nalazi, ako takva radnja ugrožava ili može ugroziti sigurnost na tom aerodromu.

### **Nacionalni odbor za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva**

#### **Član 137**

- (1) Radi preduzimanja preventivnih mjera, efikasnog djelovanja i otklanjanja posljedica uzrokovanih nezakonitim ometanjima civilnog vazduhoplovstva, Vlada osniva Nacionalni odbor za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva (u daljem tekstu: Odbor za bezbjednost).
- (2) Odbor za bezbjednost:
- 1) prati sprovođenje preventivnih mjera utvrđenih Nacionalnim programom bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva (u daljem tekstu: Program bezbjednosti) i mjera za otklanjanje posljedica uzrokovanih nezakonitim ometanjem civilnog vazduhoplovstva;
  - 2) prati primjenu i sprovođenje bezbjednosnih mjera na aerodromima, na osnovu inspeksijskih pregleda i izvještaja i nalaže druge mjere koje treba preduzeti;

- 3) analizira nivo opasnosti i odlučuje o primjeni određenog nivoa dodatnih, pojačanih mjera bezbjednosti koje će se preduzeti i implementirati na aerodromima;
  - 4) rukovodi akcijama u kriznim situacijama, izazvanim aktima nezakonitog ometanja, u skladu sa Programom bezbjednosti,
  - 5) vrši i druge poslove od interesa za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva.
- (3) Odbor za bezbjednost ima sedam članova.
  - (4) Odbor za bezbjednost čine predstavnici: Ministarstva, organa državne uprave nadležnog za unutrašnje poslove, organa uprave nadležnog za policijske poslove, poslove odbrane, Agencije, organa nadležnog za nacionalnu bezbjednost i predstavnik organa uprave nadležnog za poslove carine.
  - (5) U radu Odbora za bezbjednost po potrebi učestvuju predstavnici operatora aerodroma, operatora vazduhoplova, pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i drugih organa državne uprave.
  - (6) Bliži sastav, mandat, način rada i odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad Odbora za bezbjednost uređuju se aktom o osnivanju.
  - (7) Članovi Odbora za bezbjednost za svoj rad imaju pravo na naknadu.
  - (8) Akt o osnivanju Odbora za bezbjednost objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

### **Lokalni odbor za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva**

#### **Član 138**

- (1) Radi sprovođenja mjera bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva na svakom aerodromu za komercijalni vazdušni saobraćaj operator aerodroma osniva lokalni odbor za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva (u daljem tekstu: Lokalni odbor).
- (2) Na izbor članova Lokalnog odbora saglasnost daje Odbor za bezbjednost.
- (3) Članove Lokalnog odbora čine predstavnici: operatora aerodroma, pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, operatora vazduhoplova, organa uprave nadležnog za policijske poslove i predstavnik organa uprave nadležnog za poslove carine, kao i drugi subjekti uključeni u sprovođenje mjera bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva na aerodromu za komercijalni vazdušni saobraćaj.
- (4) Djelokrug rada, bliži sastav, mandat i način rada Lokalnog odbora utvrđuju se aktom o osnivanju.

### **Program bezbjednosti**

#### **Član 139**

- (1) Program bezbjednosti donosi Vlada, na predlog Odbora za bezbjednost.
- (2) Program bezbjednosti naročito sadrži: mjere koje će se sprovesti radi obezbjeđenja civilnog vazduhoplovstva od radnji nezakonitog ometanja, subjekte nadležne za sprovođenje mjera sa opisom mjera koje su dužni da preduzimaju operatori i drugi subjekti i program obuke za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva.
- (3) Program bezbjednosti izrađuje se na crnogorskom i engleskom jeziku i označen je određenim stepenom tajnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka.
- (4) Agencija prati operativno sprovođenje Programa bezbjednosti i Odboru za bezbjednost dostavlja izvještaj o sprovođenju operativnih mjera iz Programa bezbjednosti.
- (5) Godišnji izvještaj o radu i sprovođenju Programa bezbjednosti Nacionalni odbor dostavlja Vladi, do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

### **Program kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva**

#### **Član 140**

- (1) Program kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva donosi Vlada, na predlog Odbora za bezbjednost.
- (2) Program iz stava 1 ovog člana izrađuje se na crnogorskom i engleskom jeziku i označen je određenim stepenom tajnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka.
- (3) Program kontrole kvaliteta naročito sadrži: organizaciju i nadležnosti subjekata uključenih u kontrolu kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, praćenje kvaliteta sprovođenja mjera bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, način i aktivnosti na otklanjanju uočenih nedostataka u kontroli kvaliteta i druge aktivnosti od značaja za kontrolu kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva.

- (4) Agencija prati operativno sprovođenje Programa kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva i Odboru za bezbjednost dostavlja izvještaj o sprovođenju operativnih mjera iz Programa kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva.

### **Programi bezbjednosti vazduhoplovnih subjekata**

#### **Član 141**

- (1) Operatori aerodroma, operatori vazduhoplova, kao i pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi dužni su da sačine sopstvene programe bezbjednosti, u skladu sa Programom bezbjednosti.
- (2) Na programe vazduhoplovnih subjekata iz stava 1 ovoga člana saglasnost daje Agencija.
- (3) Agencija u postupku davanja saglasnosti iz stava 2 ovog člana može naložiti korektivne mjere za otklanjanje neusaglašenosti programa iz stava 1 ovog člana sa Programom bezbjednosti.
- (4) Svaki strani vazdušni prevoznik, na zahtjev Agencije, dužan je da dostavi svoj program bezbjednosti.
- (5) Agencija prevozniku iz stava 4 ovog člana može naložiti sprovođenje korektivnih mjera ako ocijeni da je to potrebno.

### **Nadležnost i obaveze sprovođenja mjera bezbjednosti**

#### **Član 142**

- (1) Operator aerodroma naročito je dužan da obezbijedi:
  - 1) prostor za pregled vazduhoplova koji je predmet nezakonitog ometanja;
  - 2) kontrolu i sprječavanje neovlašćenog pristupa u bezbjednosno osjetljiva i zaštićena područja aerodroma;
  - 3) odgovarajuće prostorije za obavljanje bezbjednosnih pregleda putnika i tereta;
  - 4) obavljanje bezbjednosnih pregleda predatog putničkog prtljaga i tereta;
  - 5) tehničku opremu za obavljanje bezbjednosnih pregleda predatog putničkog prtljaga i tereta;
  - 6) obavljanje bezbjednosnih pregleda putnika i njihovog ručnog prtljaga;
  - 7) tehničku opremu za obavljanje bezbjednosnih pregleda putnika i njihovog ručnog prtljaga.
- (2) Bezbjednosne preglede objekata, instalacija, uređaja i opreme na aerodromu ili bezbjednosne preglede vazduhoplova obavlja organ uprave nadležan za policijske poslove, na osnovu zahtjeva operatora aerodroma ili operatora vazduhoplova, kao i na osnovu povećanih prijetnji ili bezbjednosnih sumnji.
- (3) Za obavljanje pregleda iz stava 2 ovog člana operator aerodroma ili operator vazduhoplova plaća naknadu u visini koju utvrđuje organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove.
- (4) Operator aerodroma može ugovorom povjeriti obavljanje poslova iz stava 1 tač. 2, 4 i 6 ovog člana pravnim licima registrovanima za obavljanje poslova obezbjeđivanja lica i imovine koji ispunjavaju propisane uslove, uz prethodnu saglasnost Agencije.
- (5) Svi operatori vazduhoplova dužni su da, pored sopstvenog programa, primjenjuju i program bezbjednosti operatora aerodroma.
- (6) Operator vazduhoplova dužan je da u skladu sa Programom bezbjednosti:
  - 1) sprovodi bezbjednosno pretraživanje vazduhoplova;
  - 2) sprovodi kontrolu pristupa vazduhoplovu;
  - 3) obezbijedi obuku zaposlenih; i
  - 4) odredi odgovorno lice za bezbjednost.

### **Bezbjednosna naknada**

#### **Član 143**

- (1) Za pregled putnika, njihovog ručnog prtljaga i predatog prtljaga plaća se bezbjedonosna naknada.
- (2) Naknadu iz stava 1 ovog člana plaćaju putnici u odlasku.
- (3) Visinu naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuje operator aerodroma, uz saglasnost Ministarstva.

### **Provjera podobnosti lica**

#### **Član 144**

- (1) Lica koja obavljaju ili su odgovorna za primjenu bezbjednosnog pregleda, kontrole pristupa i drugih bezbjednosnih kontrola u bezbjednosnoj zoni ograničenog pristupa moraju biti podobna za obavljanje ovih poslova.
- (2) Provjera podobnosti lica predstavlja dokumentovanu provjeru lica, uključujući njegov mogući kriminalni dosije, koja je dio procjene podobnosti lica da nepraćeno pristupi bezbjednosnim zonama ograničenog pristupa aerodroma.
- (3) Lica koja mogu pristupiti bezbjednosnoj zoni ograničenog pristupa, pored putnika koji su pregledani, moraju imati identifikacionu karticu za članove posade, inspektore Agencije ili aerodromsku identifikacionu karticu.
- (4) Za dobijanje identifikacione kartice iz stava 3 ovog člana vrši se provjera podobnost.
- (5) Provjeru podobnosti lica vrši organ uprave nadležan za policijske poslove uvidom u kaznene i operativne evidencije, kao i na osnovu uvjerenja koje izdaje nadležni sudski organ.

### **Zabrana unošenja oružja i drugih predmeta**

#### **Član 145**

- (1) U bezbjednosnu zonu ograničenog pristupa na aerodromu, zabranjen je ulazak lica koja nijesu kontrolisana u skladu sa Programom bezbjednosti.
- (2) Zabranjeno je u putničku kabinu vazduhoplova i u bezbjednosnu zonu ograničenog pristupa unošenje hladnog ili vatrenog oružja i municije, eksplozivnih, zapaljivih ili opasnih materija, kao i sredstava i predmeta koji se nalaze na listi zabranjenih predmeta koju utvrđuje Agencija.
- (3) Odredba stava 2 ovog člana ne primjenjuje se na:
  - službenike granične policije, koji su zaposleni na aerodromu, u pogledu unošenja vatrenog oružja i municije;
  - službenike policije kada preduzimaju mjere protiv radnji nezakonitog ometanja;
  - inspektore za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, prilikom vršenja tajnih testova u skladu sa Programom kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva.
- (4) Lice koje posjeduje hladno ili vatreno oružje ili municiju dužno je da ih prijavi pri registraciji za let i preda ovlaštenom pripadniku organa uprave nadležnog za policijske poslove na aerodromu, s tim što mu se hladno ili vatreno oružje i municija vraćaju nakon iskrcavanja.
- (5) Način predaje i način vraćanja hladnog ili vatrenog oružja i municije propisuje organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove.
- (6) Način postupanja sa eksplozivnim, zapaljivim ili opasnim materijama, kao i sredstvima i predmetima koji se nalaze na listi zabranjenih predmeta utvrđuju se aktom Agencije.

## **XI. ZAŠTITA OD BUKE**

### **Zaštita od buke**

#### **Član 146**

Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, operatori aerodroma, operatori vazduhoplova i piloti vazduhoplova obavezni su da preduzimaju mjere zaštite od buke vazduhoplova, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita od buke i međunarodnim propisima.

### **Buka vazduhoplova i izduvni gasovi**

#### **Član 147**

Buka vazduhoplova i izduvni gasovi koje vazduhoplov proizvodi prilikom polijetanja i slijetanja moraju biti ispod propisanih maksimalnih nivoa buke i izduvnih gasova u skladu sa propisom koji donosi Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnim za poslove zaštite životne sredine i sa zaključenim međunarodnim ugovorima.

### **Mjerenje buke**

#### **Član 148**

- (1) Operator aerodroma na kojem se odvija komercijalni vazdušni saobraćaj i operator aerodroma na kojem se odvija saobraćaj vojnih mlaznih vazduhoplova dužan je da obezbijedi stalno mjerenje buke na aerodromu i njegovoj okolini koja nastaje prilikom polijetanja i slijetanja vazduhoplova.

- (2) Mjerenje buke iz stava 1 ovog člana vrši se na aerodromima na kojima se tokom prethodne godine obavilo više od 50.000 operacija.
- (3) Rezultati mjerenja buke iz stava 1 ovog člana koriste se za izradu strateških karata buke i akcionih planova zaštite od buke, u skladu sa posebnim propisom u dijelu koji se odnosi na vazdušni saobraćaj.
- (4) Bliže uslove za mjerenja buke iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine, uz saglasnost Ministarstva.

### **Područja zaštite od buke**

#### **Član 149**

- (1) Na osnovu rezultata mjerenja buke iz člana 148 ovog zakona, utvrđuju se područja zaštite od buke u kojima ekvivalentni nivo buke vazduhoplova prelazi 67 dB (A), odnosno 75 dB (A), koja se unose u planske dokumente.
- (2) Bliže uslove utvrđivanja područja zaštite od buke, kao i uslove građenja u tim područjima propisuje organ državne uprave nadležan za poslove uređenja prostora i zaštite životne sredine, uz saglasnost Ministarstva.

### **Pravo na naknadu**

#### **Član 150**

- (1) Pravnim i fizičkim licima, zbog uslova građenja iz člana 149 stav 2 ovog zakona, pripada pravo na naknadu.
- (2) Naknadu iz stava 1 ovog člana plaća operator aerodroma.
- (3) Visinu naknade iz stava 1 ovog člana, kao i način i postupak ostvarivanja prava na naknadu utvrđuje Vlada, na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove uređenja prostora i zaštite životne.

## **XII. INSPEKCIJSKI NADZOR**

### **Inspeksijski nadzor**

#### **Član 151**

- (1) Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona, kao i zaključenih međunarodnih ugovora koji obavezuju Crnu Goru, a koji se odnose na: vazduhoplov i vazduhoplovnu komponentu, vazdušni saobraćaj, pružanje vazduhoplovnih usluga i pravila letenja, kao i aerodromske letne informacije, aerodrome i aerodromske usluge, letilišta, vazduhoplovno osoblje, pomoćno vazduhoplovno i drugo stručno osoblje, ispravnost i rad tehničkih sredstava i objekata vazdušne plovidbe vrši Agencija.
- (2) Poslove nadzora iz stava 1 ovog člana vrši inspektor za vazdušni saobraćaj (u daljem tekstu: inspektor) u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

### **Inspeksijski nadzor vazduhoplova, vazduhoplovne komponente i vazdušnog saobraćaja**

#### **Član 152**

- (1) Poslovi inspeksijskog nadzora koji se odnose na vazduhoplov, vazduhoplovne komponente i vazdušni saobraćaj obuhvataju nadzor nad primjenom propisa koji se odnose na: vazduhoplov, posebno u pogledu ispunjavanja uslova za sigurnu upotrebu vazduhoplova i vazduhoplovne komponente, plovidbenost vazduhoplova, gradnju, prepravku, obnovu i održavanje vazduhoplova i vazduhoplovne komponente, opremu vazduhoplova, isprave, knjige i priručnike vazduhoplova, vazdušni saobraćaj u pogledu ispunjavanja propisanih uslova za sigurno obavljanje vazdušnog prevoza, održavanje linija i reda letenja u prevozu u vazdušnom saobraćaju, ispunjavanje uslova za sigurnu upotrebu vazduhoplova za sopstvene potrebe i ispunjavanje uslova za obavljanje drugih djelatnosti u vazdušnom saobraćaju.
- (2) Inspektor može da zahtijeva vanredni pregled vazduhoplova, ukoliko postoji opravdana sumnja u plovidbenost vazduhoplova.
- (3) Ako se pregled vazduhoplova obavlja na zahtjev inspektora, naknada iz člana 82 stav 3 ovog zakona za obavljeni pregled se ne plaća, ako se pregledom utvrdi da je vazduhoplov plovidben.

### **Inspeksijski nadzor aerodroma i aerodromskih usluga**

#### **Član 153**

- (1) Poslovi inspeksijskog nadzora koji se odnose na aerodrome obuhvataju nadzor nad primjenom propisa koji se odnose na: sigurnu upotrebu aerodroma i letilišta, projektovanje i izgradnju aerodroma i objekata u području aerodroma od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja, održavanje aerodroma i aerodromskih objekata i opreme koji služe za sigurno odvijanje vazdušnog saobraćaja, izgradnju i postavljanje vazduhoplovnih prepreka, postavljanje i održavanje znakova za uočavanje vazduhoplovnih prepreka, stanje operativnih površina, stanje svjetlosnih sistema koji služe za prilaženje, polijetanje i slijetanje vazduhoplova, kao i obezbjeđenje i ispravnost napajanja električnom energijom tih sistema, tehničke i druge uslove za prihvatanje i otpremu vazduhoplova, putnika i stvari na aerodromima, opterećenje i raspored stvari u vazduhoplovu, kvalitet goriva i maziva, kao i ispravnost uređaja i opreme koja služi obezbjeđivanju vazduhoplova gorivom i mazivom.
- (2) Poslovi inspeksijskog nadzora koji se odnose na aerodromske usluge obuhvataju nadzor nad primjenom propisa o pružaočima tih usluga, a u vezi sa sigurnim odvijanjem vazdušnog saobraćaja, stručnoj osposobljenosti i sposobnosti njihovih zaposlenih, kao i o stanju tehničkih sredstava, opreme i uređaja.

## **Inspeksijski nadzor vazduhoplovnog osoblja, pomoćnog vazduhoplovnog i drugog stručnog osoblja**

### **Član 154**

- (1) Poslovi inspeksijskog nadzora koji se odnose na vazduhoplovno osoblje obuhvataju nadzor nad primjenom propisa koji se odnose na: rad i način obavljanja stručnih poslova vazduhoplovnog osoblja, stručno osposobljavanje i dozvole tog osoblja, njihovu stručnu i zdravstvenu sposobnost, trajanje radnog vremena i vremena letenja, trajanje prevoza i obaveze dežurstva i broj polijetanja i slijetanja (u toku radnog vremena), dužinu dnevnog, nedjeljnog i godišnjeg odmora, kao i zdravstvene i mjere zaštite na radu, a u vezi sa obavljanjem dužnosti članova posade vazduhoplova, kao i radno vrijeme, trajanje radnog vremena na operativnom radnom mjestu i odmori kontrolora letenja.
- (2) Kod obavljanja poslova inspeksijskog nadzora koji se odnose na pomoćno vazduhoplovno i drugo stručno osoblje shodno se primjenjuju odredbe stava 1 ovog člana.
- (3) Ako inspektor tokom obavljanja inspeksijskog nadzora posumnja da postoje uslovi iz člana 96 stav 1 tač. 2 i 3 ovog zakona, dužan je da odmah privremeno oduzme dozvolu, na period od 15 dana i predloži pokretanje postupka za utvrđivanje ili provjeru zdravstvene, odnosno stručne sposobnosti.

## **Inspeksijski nadzor nad pružaocem usluga u vazdušnoj plovidbi**

### **Član 155**

Poslovi inspeksijskog nadzora koji se odnose na pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi obuhvataju, posebno nadzor nad primjenom propisa o uslovima koje mora ispunjavati pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, tehničkim sistemima i objektima značajnim za sigurnost vazdušnog saobraćaja i to u pogledu ispravnosti, održavanja i pravilnog rada tehničkih sistema, načinu izvršenja operativnih usluga u vazdušnom saobraćaju, usluga komunikacije, navigacije i nadzora, usluga vazduhoplovnog informisanja i usluga vazduhoplovne meteorologije, kao i primjene propisanih postupaka, preporučene prakse i međunarodnih standarda.

## **Inspeksijski nadzor bezbjednosti vazdušnog saobraćaja**

### **Član 156**

Poslovi inspeksijskog nadzora koji se odnose na bezbjednost civilnog vazduhoplovstva obuhvataju nadzor nad primjenom odredaba ovog zakona koje se odnose na bezbjednost vazdušnog saobraćaja, a u skladu sa odredbama Programa bezbjednosti.

## **Ovlašćenje za obavljanje pregleda**

### **Član 157**

- (1) Pored ovlašćenja utvrđenih u zakonu kojim se uređuje inspeksijski nadzor, u obavljanju inspeksijskog nadzora, inspektor je ovlašćen da obavi pregled vazduhoplova, vazduhoplovne komponente, aerodroma i objekata, sredstava i opreme vazdušnog saobraćaja, isprava, knjiga i druge dokumentacije, koji mu omogućuje da utvrdi da li se stručni poslovi subjekta nadzora obavljaju na način propisan ovim zakonom.
- (2) Ukoliko inspektor po nalogu obavlja inspeksijski nadzor nad radom posade vazduhoplova i ispravnošću vazduhoplova u letu, ima ovlašćenje da koristi slobodno mjesto u pilotskoj kabini vazduhoplova.
- (3) Pri obavljanju inspeksijskog nadzora, inspektor ima pravo da pregleda dozvole vazduhoplovnog, pomoćnog vazduhoplovnog i drugog stručnog osoblja, da kontroliše primjenu propisa o radu i načinu obavljanja stručnih

poslova, da zahtijeva vanrednu provjeru stručne i zdravstvene sposobnosti osoblja i sasluša odgovorna lica ili lica čiji rad podliježe inspekcijском nadzoru, kao i svjedoke.

### **Ovlašćenje za izricanje ograničenja i zabrana**

#### **Član 158**

- (1) Ako inspektor utvrdi da stanje operativnih površina, objekata, sredstava i opreme na aerodromu i pružanje aerodromskih usluga ograničava upotrebu aerodroma, u odnosu na klasu, grupu i kategoriju aerodroma, kategoriju i vrstu vazduhoplova i vrstu letenja, narediće da se ograniči upotreba aerodroma, u skladu sa postojećim uslovima, kao i da se korisnici aerodroma obavijeste o tome.
- (2) Ako inspektor utvrdi da postoje određene prepreke koje ometaju rad tehničkih sistema, uređaja i opreme u vazdušnom saobraćaju, narediće njihovo uklanjanje.
- (3) Inspektor će zabraniti upotrebu aerodroma za polijetanje i slijetanje svih ili samo određenih vazduhoplova, ako vazduhoplovne prepreke ugrožavaju sigurno polijetanje i slijetanje ili ako nije obezbijeđen prostor za pregled vazduhoplova, odgovarajuće prostorije za pregled putnika i stvari, kao i tehnička oprema za pregled vazduhoplova, putnika i stvari.
- (4) Ako inspektor pri obavljanju inspekcijског nadzora nad vazduhoplovom, vazduhoplovnim uređajem i opremom vazduhoplova, načinom njihove upotrebe, izradom i održavanjem utvrdi nepravilnosti koje ugrožavaju sigurnost vazdušnog saobraćaja, odnosno ako utvrdi da vazduhoplov, vazduhoplovna komponenta ili oprema vazduhoplova ne odgovara tehničkim zahtjevima za plovidbenost, zabraniće ili ograničiti upotrebu tog vazduhoplova ili vazduhoplovne komponente dok se utvrđena nepravilnost ili nedostatak ne otklone.
- (5) Ako inspektor utvrdi da stanje objekata vazdušne plovidbe ili njihov rad ugrožava sigurnost vazdušnog saobraćaja, narediće da se operativne usluge kontrole letenja ograniče na siguran rad.

### **Izveštavanje o prisutnosti**

#### **Član 159**

O započetom inspekcijском nadzoru inspektor je dužan da obavijesti odgovorno lice subjekta nadzora.

### **Legitimacija inspektora**

#### **Član 160**

- (1) Inspektor ima legitimaciju, kojom se dokazuje njegovo službeno svojstvo, identitet i ovlašćenja.
- (2) Sadržinu i izgled legitimacije propisuje Ministarstvo.

## **XIII. KAZNENE ODREDBE**

### **Prekršaji operatora vazduhoplova, vazdušnog prevoznika ili drugih pravnih lica, odgovornih lica u pravnom licu i fizičkih lica**

#### **Član 161**

- (1) Novčanom kaznom od 1.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj operator vazduhoplova ili vazdušni prevoznik ili drugo pravno lice, ako:
  - 1) obavlja komercijalni vazdušni prevoz bez AOC-a i operativne licence i ako obavlja druge komercijalne operacije bez AOC-a (član 23);
  - 2) obavlja nekomercijalne operacije složenim vazduhoplovom na motorni pogon bez prethodno date izjave o svojoj profesionalnoj sposobnosti i sredstvima za ispunjenje obaveza u vezi sa upravljanjem vazduhoplovom (član 32 stav 2);
  - 3) obavlja nekomercijalne operacije koje se ne obavljaju složenim vazduhoplovom na motorni pogon, a ne ispunjava propisane uslove za plovidbenost vazduhoplova, nema odgovarajuće dozvole za posadu i ne ispunjava druge uslove za obavljanje tih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom (član 32 stav 3);
  - 4) obavlja međunarodni linijski vazdušni prevoz bez ispunjavanja uslova propisanih članom 23 stav 1 ovog zakona i uslova predviđenih međunarodnim ugovorima, kao i drugim međunarodnim aktima kojima se uređuje sigurno i redovno obavljanje međunarodnog linijskog vazdušnog prevoza (član 34 stav 1);
  - 5) red letenja i njegove izmjene ne utvrdi i ne objavi u skladu sa ovim zakonom (član 36 st. 1 i 2);
  - 6) redovno i uredno ne ispunjava obavezu obavljanja usluge od javnog interesa (član 37),

- 7) na karti ili na drugi način ne objavi i navede ukupnu cijenu, a koju čine prevoz putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte, aerodromske naknade, porezi i ostali troškovi koji se plaćaju uz cijenu prevoza (član 38 stav 2);
- 8) za slijetanje i polijetanje vazduhoplova kojim se obavlja taksi prevoz ili panoramski letovi upotrebljava aerodrom za nekomercijalne operacije vazduhoplova i letilišta bez odobrenja Agencije (član 50 stav 1);
- 9) vazduhoplovom obavi slijetanje ili polijetanje izvan vremena otvorenosti aerodroma i bez prethodne saglasnosti operatora aerodroma (član 55 stav 2);
- 10) upotrebljava vazduhoplov koji nije upisan u Registar u skladu sa ovim zakonom ili ne upiše u Registar strani vazduhoplov koji je uzet u zakup u roku propisanom ovim zakonom (član 61 i član 63 stav 1);
- 11) svaku promjenu podataka koji se upisuju u Registar ne prijavi u roku od 15 dana od dana nastanka promjene tih podataka (član 65 stav 1);
- 12) vazduhoplov upisan u Registar upotrebljava bez oznaka državne pripadnosti i registarske oznake, odnosno suprotno ovom zakonu i propisu Ministarstva (član 70 st. 1, 2 i 3);
- 13) vazduhoplov nema uvjerenje o plovidbenosti i uvjerenje o tehničkoj ispravnosti i ako se ne nalaze u vazduhoplovu (član 72 stav 1);
- 14) ne održava u plovidbenom stanju vazduhoplov koji je registrovan i/ili saobraća u Grnoj Gori, odnosno prije svakog leta ne obezbijedi provjeru plovidbenog stanja vazduhoplova, odnosno ne obezbijedi kontinuiranu plovidbenost i održavanje vazduhoplova koji je registrovan ili saobraća u Crnoj Gori (član 72 st. 2, 3 i 4);
- 15) vazduhoplov ne upotrebljava u skladu sa uvjerenjem o tipu vazduhoplova koji sadrži podatke iz odobrenog sertifikata o tipu vazduhoplova na način propisan u odobrenom letačkom priručniku, odnosno ne upotrebljava vazduhoplov i vazduhoplovnu komponentu u skladu sa uslovima i načinom upotrebe utvrđenim aktom Agencije (član 73 st. 1, 2 i 3);
- 16) projektovanje, proizvodnju, modifikaciju i popravku vazduhoplova i vazduhoplovne komponente ne vrši u skladu sa aktom Agencije, odnosno projektovanje, proizvodnju, modifikaciju i popravku vazduhoplova i vazduhoplovne komponente obavlja bez potvrde o ispunjenosti uslova u pogledu opreme i kadra koju izdaje Agencija (član 74 st. 1, 2 i 3);
- 17) upotrebljava novi tip vazduhoplova i vazduhoplovne komponente bez obavezne sertifikacije, odnosno suprotno uslovima i postupku sertifikacije utvrđenim aktom Agencije (član 75 st. 1 i 2);
- 18) ne održava vazduhoplov i vazduhoplovnu komponentu u skladu sa ovim zakonom, odnosno ako ne pregleda i ne provjerava vazduhoplov i vazduhoplovnu komponentu tokom upotrebe i ne održava ih u stanju koje garantuje sigurnu vazdušnu plovidbu, odnosno ako preglede, provjere, popravke, zamjene i održavanje vazduhoplova i vazduhoplovne komponente i obnove i obavezne popravke na vazduhoplovu i vazduhoplovnoj komponenti, kao i tehničku kontrolu i kontrolu kvaliteta obavljenih radova ne obavlja u skladu sa aktom Agencije i tehničkim uputstvima proizvođača za taj tip vazduhoplova i vazduhoplovne komponente (član 76);
- 19) poslove obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova obavlja bez uvjerenja o ispunjenosti uslova u pogledu prostora, kadra i opreme, koje izdaje Agencija, odnosno operator vazduhoplova povjeri poslove obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova stranom licu koje se ne nalazi u evidenciji EASA-e ili koje vazduhoplovna vlast druge države nije ovlastila za obavljanje tih poslova u skladu sa uslovima koji su najmanje jednaki ili strožiji od uslova propisanih ovim zakonom (član 77 st. 1, 2 i 3);
- 20) poslove održavanja vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti obavlja bez uvjerenja o ispunjenosti uslova u pogledu prostora, kadra i opreme, koje izdaje Agencija, odnosno ako pojedine poslove održavanja, provjere i manje popravke na jednostavno projektovanim vazduhoplovima koji se koriste za nekomercijalne operacije ne obavlja lice iz člana 88 stav 3 ovog zakona koje ima dozvolu u skladu sa ovim zakonom ili pilot tog vazduhoplova koji je stručno osposobljen i koji ima dozvolu pilota za takav vazduhoplov, odnosno ako povjeri održavanje vazduhoplova i vazduhoplovne komponente stranom pravnom ili fizičkom licu koje se ne nalazi u evidenciji EASA-e ili nema sjedište na teritoriji člance EASA-e ili pravnom ili fizičkom licu koje vazduhoplovna vlast druge države nije ovlastila za obavljanje tih poslova u skladu sa uslovima koji su najmanje jednaki ili strožiji od uslova koji su propisani ovim zakonom (član 78 st. 1 i 2 i član 79 st. 1 i 2);
- 21) održavanje vazduhoplova i vazduhoplovnih komponenti (preventivno i redovno održavanje, pregledi i provjere) ne vrši prema programu za održavanje kontinuirane plovidbenosti, koji odobrava Agencija, a koji se posebno utvrđuje za svaki tip i model vazduhoplova, u skladu sa aktom Agencije (član 80 st. 1 i 2);
- 22) vazduhoplovno osoblje ne ispunjava uslove za obavljanje određenog stručnog posla u skladu sa ovim zakonom za koji su mu izdati dozvola za rad koja sadrži i ovlašćenje za vršenje pojedinih poslova (član 89 stav 2);



- 23) se u vazduhoplovu, tokom letenja i kretanja vazduhoplova po operativnim površinama, ne nalazi posada vazduhoplova koju čine letačka i kabinska posada u propisanom sastavu i propisane stručne osposobljenosti na način utvrđen aktom Agencije (član 98);
- 24) ne obezbijedi da radno vrijeme, vrijeme leta, dnevni, nedjeljni i godišnji odmori, trajanje prevoza i obaveze dežurstva, broj polijetanja i slijetanja, kao i zdravstvene mjere i mjere zaštite na radu u vezi sa obavljanjem dužnosti članova posade vazduhoplova budu u skladu sa ovim zakonom i aktom Agencije (član 103);
- 25) ne donese sopstveni priručnik upravljanja sigurnošću odobren od strane Agencije i ako na osnovu njega nije uspostavio sistem upravljanja sigurnošću (član 106 stav 4);
- 26) sazna za nesreću, ozbiljnu nezgodu vazduhoplova ili nezgodu vazduhoplova, a o tome odmah ne obavijesti organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove - operativno komunikacioni centar (OKC) putem pozivnog broja 112, Ministarstvo, nadležnu kontrolu letenja na najbližem aerodromu ili Komisiju za istraživanje, odnosno ako je, u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, učestvovalo ili saznalo za događaje povezane sa sigurnošću, a za koje je propisana obaveza obavještanja, ne obavijesti o tome, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 72 sata Agenciju i Komisiju za istraživanje (član 127 stav 3 i član 129 stav 1);
- 27) nema sopstveni program bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva na koji je Agencija dala saglasnost (član 141 st. 1 i 2);
- 27a) ne sprovodi bezbjednosno pretraživanje vazduhoplova ili kontrolu pristupa vazduhoplovu ili ne obezbijedi obuku zaposlenih ili ne odredi odgovorno lice za bezbjednost, u skladu sa Programom bezbjednosti (član 142 stav 6);
- 28) buka vazduhoplova i emisija izduvnih gasova koje vazduhoplov proizvodi prilikom polijetanja i slijetanja nijesu ispod propisanih maksimalnih nivoa buke i izduvnih gasova u skladu sa propisom Ministarstva (član 147);
- 29) ne omogući vazduhoplovnom inspektoru korišćenje slobodnoga mjesta u pilotskoj kabini vazduhoplova pri obavljanju inspeksijskog nadzora nad radom posade vazduhoplova i ispravnošću vazduhoplova u letu, odnosno ne omogući vazduhoplovnom inspektoru pregled dozvola vazduhoplovnog osoblja, kontrolu primjene propisa o radu i načinu obavljanja stručnih poslova, provjeru stručne i zdravstvene sposobnosti osoblja i saslušanje odgovornih lica ili lica čiji rad podliježe inspeksijskom nadzoru, kao i svjedoka (član 157);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice operatora vazduhoplova ili vazdušnog prevoznika ili odgovorno lice u drugom pravnom licu novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 6.000 eura.
- (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se drugo fizičko lice novčanom kaznom od 150 eura do 2.000 eura.
- (5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti operatoru vazduhoplova, vazdušnom prevozniku, drugom pravnom i odgovornom licu preduzetniku i fizičkom licu koji počinje prekršaj u obavljanju te djelatnosti, u trajanju od dva do šest mjeseci.

### **Prekršaji stranog vazdušnog prevoznika i odgovornog lica**

#### **Član 162**

- (1) Novčanom kaznom od 1.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj strani vazdušni prevoznik, ako:
- 1) leti u crnogorskom vazdušnom prostoru, a nalazi se na listi Evropske Unije koji imaju zabranu letenje na području Evropske Unije (član 16 stav 2);
  - 2) obavlja međunarodni linijski vazdušni prevoz sa Crnom Gorom suprotno uslovima iz ECAA sporazuma, zaključenim međunarodnim ugovorima ili uslovima iz odobrenja za obavljanje prevoza (član 34 stav 2);
  - 3) obavlja kabotažu na teritoriji Crne Gore suprotno ECAA sporazumu ili bez odobrenja Agencije u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima (član 34 st. 3 i 4);
  - 4) tokom leta u crnogorskom vazdušnom prostoru ne nosi oznake državne pripadnosti i registarske oznake utvrđene propisom države registra vazduhoplova ili oznake predviđene međunarodnim ugovorom (član 71);
  - 5) na zahtjev Agencije ne dostavi svoj program bezbjednosti (član 141 stav 4).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u predstavništvu stranog vazdušnog prevoznika novčanom kaznom od 500 eura do 1.000 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 6.000 eura.
- (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti stranom vazdušnom prevozniku i odgovornom licu u predstavništvu stranog vazdušnog prevoznika koji počinje prekršaj u obavljanju te djelatnosti, u trajanju od dva do šest mjeseci.

## Prekršaji vođe stranog vazduhoplova

### Član 163

- (1) Novčanom kaznom od 500 eura do 1.000 eura kazniće se za prekršaj vođa stranog vazduhoplova, ako:
- 1) ne upravlja vazduhoplovom na način, po pravilima i postupcima letenja vazduhoplova, uključujući i operativne usluge u vazдушnom saobraćaju utvrđenim aktom Agencije i objavljenim na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju (član 14 stav 2);
  - 2) obavi slijetanje ili polijetanje vazduhoplovom u međunarodnom vazдушnom saobraćaju van međunarodnog aerodroma ili van drugih aerodroma koji nijesu određeni za međunarodni vazdušni saobraćaj, a za koje je operator aerodroma obezbijedio o sopstvenom trošku primjenu propisa o prelasku državne granice (član 15 stav 1);
  - 3) strani vazduhoplov leti u crnogorskom vazдушnom prostoru bez odobrenja ukoliko međunarodnim ugovorom nije drukčije utvrđeno (član 16 stav 1);
  - 4) vazdušni saobraćaj obavlja u zabranjenom području i području s ograničenjem letenja, odnosno ako leti suprotno uslovima i načinima utvrđenim za navedena područja (član 19);
  - 5) obavi vanaerodromsko slijetanje ili polijetanje na i sa površine koju nije odobrila Agencija ili obavi vanaerodromsko slijetanje i polijetanje bez odobrenja Agencije (član 20 st. 3. 4 i 6);
  - 6) ne omogući vazduhoplovnom inspektor korišćenje slobodnog mjesta u pilotskoj kabini vazduhoplova pri obavljanju inspekcijskog nadzora nad radom posade vazduhoplova i ispravnosću vazduhoplova u letu, odnosno ako ne omogući vazduhoplovnom inspektor pregled dozvola vazduhoplovnog osoblja, kontrolu primjene propisa o radu i načinu obavljanja stručnih poslova, provjeru stručne i zdravstvene sposobnosti osoblja i saslušanje odgovornih lica ili lica čiji rad podliježe inspekcijskom nadzoru, kao i svjedoka (član 157).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana vođa stranog vazduhoplova može se izreći i zaštitna mjera zabrane letenja u crnogorskom vazдушnom prostoru, u trajanju od dva do šest mjeseci.

## Prekršaji operatora aerodroma ili drugih pravnih lica i odgovornih lica

### Član 164

- (1) Novčanom kaznom od 1.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj operator aerodroma ili drugo pravno lice, ako:
- 1) upotrebljava aerodrom u vazдушnom saobraćaju bez upotrebne dozvole izdate u skladu sa propisima kojima se uređuje izgradnja objekata i bez sertifikata aerodroma, odnosno odobrenja za upotrebu aerodroma koje izdaje Agencija (član 39);
  - 2) upotrebljava aerodrom koji nije izgrađen tako da ispunjava uslove koji omogućavaju sigurno polijetanje, slijetanje i kretanje svih ili samo određenih vrsta vazduhoplova (član 42 stav 1);
  - 3) projektovanje, izgradnju, rekonstrukciju i označavanje aerodroma, operativnih površina, objekata za prihvatanje i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte i drugih objekata koji omogućavaju sigurno polijetanje, slijetanje i kretanje vazduhoplova na aerodromu ne vrši u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata i uređenje prostora i ovim zakonom (član 42 stav 2);
  - 4) ne pribavi saglasnost Agencije na tehničku dokumentaciju za izgradnju, rekonstrukciju i označavanje aerodroma, operativnih površina, objekata za prihvatanje i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte i drugih objekata koji omogućavaju sigurno polijetanje, slijetanje i kretanje vazduhoplova na aerodromu, odnosno prije početka navedenih radova ne pribavi posebno odobrenje koje izdaje Agencija (član 42 st. 3 i 4);
  - 5) ne obavijesti Ministarstvo, Agenciju, operatore vazduhoplova i pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi o planiranoj promjeni namjene ili kategorije aerodroma, odnosno o planiranim radovima većeg obima koji mogu dovesti do zatvaranja aerodroma ili ograničavanja njegove upotrebe, najkasnije 60 dana prije početka radova, odnosno 48 sati prije početka radova manjeg obima koji mogu da ograniče upotrebu operativnih površina i ako otpočne izvođenje radova većeg obima kojima se ograničava upotreba ili zatvara međunarodni aerodrom bez prethodne saglasnosti Agencije (član 43 st. 1 i 2);
  - 6) izgradnju i postavljanje vazduhoplovnih prepreka na području aerodroma, uključujući objekte i tehnička sredstva vazdušne plovidbe, izgradnju i postavljanje vazduhoplovnih prepreka van područja aerodroma koji mogu uticati na sigurnost vazdušnog saobraćaja, kao i njihovo označavanje i održavanje ne obavlja u skladu

sa propisom Ministarstva, odnosno ako ne postavi i ne održava znakove za uočavanje vazduhoplovnih prepreka (član 44 stav 2 i stav 5 tačka 2);

- 7) ne pribavi prethodnu saglasnost Agencije za izgradnju i postavljanje vazduhoplovnih prepreka van područja aerodroma koje prelaze propisanu visinu (član 44 stav 3);
  - 8) ne obezbijedi održavanje i pregled operativnih površina, objekata, instalacija, uređaja i opreme na aerodromu, odnosno ne preduzme sve mjere potrebne za sigurne operacije vazduhoplova, prihvat i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte u skladu sa aktom Agencije (član 45);
  - 9) ne omogući nesmetanu upotrebu operativnih površina, objekata, uređaja i opreme na aerodromu, prema njihovoj namjeni i kapacitetu u skladu sa ovim zakonom (član 51 stav 1);
  - 10) na aerodromu ne obezbijedi spasilačko-vatrogasnu zaštitu i pružanje hitne ili medicinske pomoći, a na aerodromima za pružanje usluga vazdušnog prevoza i prihvat i otpremu vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte, odnosno ako se ti poslovi ne obavljaju u vremenu otvorenosti aerodroma (član 53 st. 1 i 4);
  - 11) aerodrom nije otvoren u vrijeme u kojem, zavisno od frekvencije saobraćaja i uslova na aerodromu, aerodrom mora biti otvoren za vazdušni saobraćaj u skladu sa propisom Ministarstva (član 55);
  - 12) ne donese sopstveni priručnik upravljanja sigurnošću odobren od strane Agencije i ako na osnovu njega nije uspostavio sistem upravljanja sigurnošću (član 106 stav 4);
  - 13) nema sopstveni program bezbjednosti na koji je Agencija dala saglasnost (član 141 st. 1 i 2);
  - 14) ne obezbijedi prostor za pregled vazduhoplova koji je predmet nezakonitog ometanja, ne obezbijedi kontrolu i sprječavanje neovlašćenog pristupa u bezbjednosno osjetljiva i zaštićena područja aerodroma, ne obezbijedi odgovarajuće prostorije za bezbjednosni pregled putnika i tereta, ne obezbijedi bezbjednosne preglede predatog putničkog prtljaga i tereta, ne obezbijedi tehničku opremu za bezbjednosni pregled predatog putničkog prtljaga i tereta, ne obezbijedi bezbjednosne preglede putnika i njihovog ručnog prtljaga i ne obezbijedi tehničku opremu za bezbjednosne preglede putnika i njihovog ručnog prtljaga na propisani način (član 142 stav 1);
  - 15) ne obezbijedi stalno mjerenje buke koja nastaje prilikom slijetanja i polijetanja vazduhoplova na aerodromu na kojem se odvija komercijalni vazdušni saobraćaj i saobraćaj vojnih mlaznih vazduhoplova i njegovoj okolini (član 148 stav 1).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice operatora aerodroma ili odgovorno lice u drugom pravnom licu novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.
  - (3) Za prekršaje iz stava 1 tač. 6 do 15 ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 150 eura do 2.000 eura.
  - (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 6.000 eura.
  - (5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti operatoru aerodroma ili drugom pravnom licu i odgovornom licu koji počine prekršaj u obavljanju te djelatnosti, u trajanju od dva do šest mjeseci.

### **Prekršaji operatora ili vlasnika vazduhoplova, operatora aerodroma ili drugih pravnih lica, odgovornih lica i drugih fizičkih lica**

#### **Član 165**

- (1) Novčanom kaznom od 1.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj operator ili vlasnik vazduhoplova, operator aerodroma i nadležne zdravstvene ustanove, ako na zahtjev organa državne uprave nadležnog za zaštitu i spašavanje ne učestvuje u postupku traganja i spašavanja ili ako ne stavi na raspolaganje sredstva potrebna za traganje i spašavanje, ako ne pruži hitnu medicinsku pomoć, odnosno ne preduzme mjere za prevoz lica (član 134 stav 2).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 6.000 eura.
- (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se vođa vazduhoplova i drugo fizičko lice novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.
- (5) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti operatoru ili vlasniku vazduhoplova, operatoru aerodroma, drugom pravnom licu i odgovornom licu koji počine prekršaj u obavljanju te djelatnosti, u trajanju od dva do šest mjeseci.

## **Prekršaji vođe vazduhoplova ili drugog lica koje je upravljalo ili učestvovalo u upravljanju vazduhoplovom**

### **Član 166**

- (1) Novčanom kaznom od 500 eura do 2.000 eura kazniće se za prekršaj vođa vazduhoplova ili drugo lice, ako:
- 1) upravlja vazduhoplovom suprotno načinu, pravilima i postupcima letenja vazduhoplova, uključujući i operativne usluge u vazдушnom saobraćaju utvrđenim aktom Agencije (član 14 stav 2);
  - 2) obavi slijetanje ili polijetanje vazduhoplovom u međunarodnom vazдушnom saobraćaju van međunarodnog aerodroma ili van drugih aerodroma koji nijesu određeni za međunarodni vazdušni saobraćaj, a za koje je operator aerodroma obezbijedio o sopstvenom trošku primjenu propisa o prelasku državne granice (član 15 stav 1);
  - 3) vazdušni saobraćaj obavlja u zabranjenom području i području sa ograničenjem letenja, odnosno ako leti suprotno uslovima i načinima utvrđenim za navedena područja (član 19);
  - 4) obavi vanaerodromsko slijetanje ili polijetanje na i sa površine koju nije odobrila Agencija ili obavi vanaerodromsko slijetanje i polijetanje bez odobrenja Agencije (član 20 st. 3. 4 i 6);
  - 5) ne obavlja let vazduhoplova u skladu sa propisanim pravilima i postupcima (član 100 stav 1);
  - 6) ne obezbijedi, lično ili preko članova posade, da se svi putnici prije polijetanja, odnosno nakon polijetanja upoznaju sa postupcima u slučaju opasnosti, postupanjem sa elektronskim uređajima, kao i sa mjestom smještaja i načinom upotrebe sigurnosne opreme za slučaj opasnosti, odnosno da svi putnici prije polijetanja i slijetanja, kao i tokom leta u slučaju turbulencije budu vezani sigurnosnim pojasevima, ne obezbijedi da se propisane mjere sigurnosti primjenjuju i da u slučaju opasnosti svi članovi posade i putnici izvršavaju njegova uputstva i naredbe (član 100 stav 2);
  - 7) prije polijetanja ne provjeri sposobnost i pripremljenost vazduhoplova i posade vazduhoplova za siguran let, odnosno da li se sve propisane isprave i knjige nalaze u vazduhoplovu (član 100 stav 3);
  - 8) ne preduzme potrebne mjere prema licu koje u vazduhoplovu svojim postupcima ugrožava bezbjednost vazdušnog saobraćaja, bezbjednost vazduhoplova, lica i stvari ili narušava red u vazduhoplovu u skladu sa zaključenim međunarodnim ugovorima (član 102 stav 1);
  - 9) prije slijetanja na aerodrom, preko nadležne kontrole letenja, ne obavijesti nadležni organ o potrebi iskrcavanja nekog lica, odnosno ako nakon slijetanja na aerodrom nadležnom organu ne preda to lice, ne pruži potrebna obavještenja i ne preda eventualno prikupljene dokaze (član 102 stav 2);
  - 10) sazna za nesreću, ozbiljnu nezgodu vazduhoplova ili nezgodu vazduhoplova, a o tome odmah ne obavijesti organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove-operativno komunikacioni centar (OKC) putem pozivnog broja 112, Ministarstvo, nadležnu kontrolu letenja na najbližem aerodromu ili Komisiju za istraživanje, odnosno ako je, u obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, učestvovalo ili saznalo za događaje povezane sa sigurnošću, a za koje je propisana obaveza obavještanja, ne obavijesti o tome, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 72 sata, Agenciju i Komisiju za istraživanje (član 127 stav 3 i član 129 stav 1);
  - 11) na zahtjev organa državne uprave nadležnog za zaštitu i spašavanje ne učestvuje u postupku traganja i spašavanja (član 134 stav 2);
  - 12) ne preduzme mjere zaštite od buke vazduhoplova u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita od buke i međunarodnim propisima (član 146);
  - 13) ne omogući vazduhoplovnom inspektoru korišćenje slobodnog mjesta u pilotskoj kabini vazduhoplova pri obavljanju inspeksijskog nadzora nad radom posade vazduhoplova i ispravnošću vazduhoplova u letu, odnosno ako ne omogući vazduhoplovnom inspektoru pregled dozvola vazduhoplovnog osoblja, kontrolu primjene propisa o radu i načinu obavljanja stručnih poslova, provjeru stručne i zdravstvene sposobnosti osoblja i saslušanje odgovornih lica ili lica čiji rad podliježe inspeksijskom nadzoru, kao i svjedoka (član 157);
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti vođi vazduhoplova ili drugom licu koje je upravljalo ili učestvovalo u upravljanju vazduhoplovom, u trajanju od dva do šest mjeseci.

## **Prekršaji pružaoca usluga u vazdušnoj plovitbi i odgovornih lica**

### **Član 167**

- (1) Novčanom kaznom od 1.000 eura do 15.000 eura kazniće se za prekršaj pružalac usluga u vazdušnoj plovitbi, ako:

- 1) ne objavi na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju zabranjena područja vazdušnog prostora i područja sa ograničenjem letenja, odnosno ako na osnovu dobijenih informacija od Ministarstva i organa državne uprave nadležnog za poslove odbrane ne objavi na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju privremeno rezervisani crnogorski vazdušni prostor i/ili privremena ili stalna ograničenja u crnogorskom vazдушnom prostoru, kao i način letenja kroz navedena područja (član 19 st. 5 i 6);
  - 2) ne obezbijedi da radno vrijeme, trajanje radnog vremena na operativnom radnom mjestu i odmori kontrolora letenja budu u skladu sa ovim zakonom i aktom Agencije (član 103 stav 8);
  - 3) ne donese sopstveni priručnik upravljanja sigurnošću odobren od strane Agencije i ako na osnovu njega nije uspostavio sistem upravljanja sigurnošću (član 106 stav 4);
  - 4) ne pruža usluge u vazdušnoj plovidbi u području letnih informacija Crne Gore i van crnogorskog vazdušnog prostora do granica utvrđenog funkcionalnog bloka vazdušnog prostora, u skladu sa ovim zakonom i zaključenim međunarodnim ugovorima (član 111 stav 1 i 2);
  - 5) usluge u vazdušnoj plovidbi ne pruža pod uslovima i na način utvrđen ovim zakonom (član 112 stav 1);
  - 6) ne donese operativne priručnike za rad u skladu sa ovim zakonom i međunarodnim ugovorima (član 113 stav 1);
  - 7) pruža usluge u vazdušnoj plovidbi bez sertifikata pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi izdatog ili priznatog od strane Agencije (član 114);
  - 8) kontinuirano ne ispunjava primjenjive zajedničke zahtjeve u skladu sa izdatim, odnosno priznatim certifikatom i ako ne obavijesti Agenciju o planiranim promjenama u svom funkcionalnom sistemu ili ne dostavi Agenciji sigurnosnu argumentaciju ili ne pribavi od Agencije odobrenje za planiranu promjenu koje mogu da utiču na ispunjavanje primjenjivih zajedničkih zahtjeva prilikom pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi (član 114 st. 5 i 6);
  - 9) ne snima elektronski i ne čuva najmanje 30 dana svaku komunikaciju vazduhoplova u letu i u toku priprema za let sa pružaocem usluga u vazdušnoj plovidbi, radarske podatke i svaku komunikaciju u okviru pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi, kao i pisanu dokumentaciju vezanu za odobravanje letenja, koordinaciju, izdavanje zabrane i ograničenja korišćenja vazdušnog prostora, najavljivanje leta, podnošenje plana leta i sl. (član 119 stav 1);
  - 10) uskrati razmjenu operativnih podataka, koji se koriste isključivo u operativne svrhe, a koji se odnose na opšti vazdušni saobraćaj u stvarnom vremenu i ako ne utvrdi standardne uslove za pristup drugim relevantnim operativnim podacima (član 120);
  - 11) poslove tehničkog obezbjeđenja ne obavlja na način utvrđen aktom Agencije (član 123 stav 9);
  - 12) podatke o tehničkim sistemima, sredstvima i objektima, podatke o njihovom prestanku rada ili kvaru, kao i o uvođenju novih objavi na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju (član 123 stav 7);
  - 13) ne odredi koordinate radio navigacionih uređaja radi objavljivanja na način uobičajen u vazдушnom saobraćaju (član 124 stav 1);
  - 14) nema sopstveni program bezbjednosti na koji je Agencija dala saglasnost (član 141 st. 1 i 2);
  - 15) ne preduzme mjere zaštite od buke vazduhoplova u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita od buke i međunarodnim propisima (član 146).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura.
- (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 6.000 eura.
- (4) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti pružaocu usluga u vazdušnoj plovidbi i odgovornom licu koji počine prekršaj u obavljanju te djelatnosti, u trajanju od dva do šest mjeseci.

### **Prekršaji članova posade vazduhoplova**

#### **Član 168**

- (1) Novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura kazniće se za prekršaj član posade vazduhoplova, ako:
- 1) u slučaju opasnosti ne obavlja poslove koje mu naredi vođa vazduhoplova (član 101 stav 2);
  - 2) napusti radno mjesto u vazduhoplovu ili se udalji iz vazduhoplova bez odobrenja vođe vazduhoplova ili odmah ne obavijesti vođu vazduhoplova o svakom vanrednom događaju u vezi sa vazduhoplovom, licima i stvarima u vazduhoplovu (član 101 st. 3 i 4);

- 3) u slučaju opasnosti ili nesreće vazduhoplova ne preduzme sve potrebne mjere za spašavanje lica i stvari iz vazduhoplova, kao i samog vazduhoplova ili napusti vazduhoplov bez odobrenja vođe vazduhoplova (član 101 st. 5 i 6).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti članu posade vazduhoplova, u trajanju od dva do šest mjeseci.

### **Prekršaji vazduhoplovnog i pomoćnog vazduhoplovnog osoblja**

#### **Član 169**

- (1) Novčanom kaznom od od 300 eura do 1.000 eura kazniće se za prekršaj lice koje po ovom zakonu pripada vazduhoplovnom osoblju ili pomoćnom vazduhoplovnom osoblju, ako nema dozvolu za rad, odnosno ako se utvrdi da nije stručno osposobljeno ili ne ispunjava zdravstvene i druge uslove za obavljanje stručnih poslova u skladu sa ovim zakonom, odnosno ako je za vrijeme obavljanja poslova pod uticajem alkohola ili psihoaktivnih supstanci ili obavlja poslove u psihofizičkom stanju koje mu onemogućava da ih pravilno obavlja i ako tokom obavljanja svojih poslova upotrebljava radio stanicu, a nema dozvolu za obavljanje radio telefonske komunikacije (član 89 st. 1 i 2, član 95 stav 1, član 97 stav 1 i član 104 stav 1).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana može se, uz novčanu kaznu ili samostalno, izreći zaštitna mjera zabrane vršenja vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti vazduhoplovnom osoblju ili pomoćnom vazduhoplovnom osoblju, u trajanju od dva do šest mjeseci.

### **Prekršaji fizičkih lica**

#### **Član 170**

- (1) Novčanom kaznom od 300 eura do 1.000 eura kazniće se za prekršaj fizičko lice, ako:
- 1) postavi fizičke prepreke, emisione uređaje, objekte koji emituju elektromagnetne talase na udaljenosti sa koje svojim radom ili prisustvom mogu ometati rad tehničkih sistema, uređaja i opreme za obezbjeđenje vazdušnog saobraćaja (član 125);
  - 2) sazna za nesreću, ozbiljnu nezgodu vazduhoplova ili nezgodu vazduhoplova, a o tome odmah ne obavijesti organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove - operativno komunikacioni centar (OKC) putem pozivnog broja 112, Ministarstvo, nadležnu kontrolu letenja na najbližem aerodromu ili Komisiju za istraživanje, odnosno ako je, u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, učestvovalo ili saznalo za događaje povezane sa sigurnošću, a za koje je propisana obaveza obavještanja, ne obavijesti o tome, bez odlaganja a najkasnije u roku od 72 sata Agenciju i Komisiju za istraživanje (član 127 stav 3 i član 129 stav 1);
  - 2a) uđe u bezbjednosnu zonu ograničenog pristupa na aerodromu, a nije kontrolisan u skladu sa Programom bezbjednosti (član 145 stav 1);
  - 3) u putničku kabinu vazduhoplova i u bezbjednosnu zonu ograničenog pristupa unese hladno ili vatreno oružje, municiju, eksplozivne, zapaljive ili opasne materije, kao i sredstva i predmete koji se nalaze na listi zabranjenih predmeta koju utvrđuje Agencija (član 145 stav 2).

### **Novčane kazne**

#### **Član 171**

- (1) Novčanom kaznom od 2.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:
- 1) obavi vanaerodromsko slijetanje ili polijetanje na i sa površine koju nije odobrila Agencija ili obavi vanaerodromsko slijetanje i polijetanje bez odobrenja Agencije (član 20 st. 3. 4 i 6);
  - 2) održava takmičenje ili izložbu na koju učestvuju vazduhoplovi bez odobrenja Agencije (član 22);
  - 3) zaključi ugovor o uzimanju u zakup vazduhoplova bez prethodnog odobrenja Agencije, odnosno ako vazdušni prevoznik daje u zakup vazduhoplov bez posade stranom vazdušnom prevozniku, a ne pribavi odobrenje Agencije (član 31 st. 2 i 3);
  - 4) oglašava ili nudi obavljanje komercijalnog vazdušnog prevoza i drugih komercijalnih operacija, a nije registrovano za obavljanje tih djelatnosti i bez operativne licence i/ili AOC-a (član 33);
  - 5) osoblje koje obavlja poslove održavanja i pregleda operativnih površina, objekata, instalacija, uređaja i opreme, poslove spasilačko vatrogasne zaštite, prihvata i otpreme vazduhoplova, putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte na aerodromu nije stručno osposobljeno i ne ispunjava druge propisane uslove (član 45 stav 2 i član 53 stav 5);

- 6) u vazduhoplovu koji se upotrebljava u vazdušnom saobraćaju nema propisane isprave i knjige (član 87 stav 1);
  - 7) pomoćno vazduhoplovno osoblje nema kod sebe potvrdu o stručnoj osposobljenosti (član 104 stav 4);
  - 8) vazduhoplovno osoblje nema kod sebe dozvolu za rad koja sadrži ovlašćenje za vršenje pojedinih poslova (član 89 st. 1 i 3);
  - 9) postavi fizičke prepreke, emisione uređaje, objekte koji emituju elektromagnetne talase na udaljenosti sa koje svojim radom ili prisustvom mogu ometati rad tehničkih sistema, sredstava i objekata za obezbjeđenje vazdušnog saobraćaja (član 125).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 200 eura.
  - (3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 400 eura.

#### **XIV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

##### **Donošenje propisa**

###### **Član 172**

- (1) Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski propisi doneseni na osnovu Zakona o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 66/08).

##### **Nastavak poslovanja**

###### **Član 173**

- (1) Agencija za civilno vazduhoplovstvo, osnovana u skladu sa Zakonom o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 66/08), nastavlja sa radom u skladu sa ovim zakonom.
- (2) Predsjednik i članovi Savjeta i direktor Agencije iz stava 1 ovog člana nastavljaju sa vršenjem funkcije do isteka mandata na koji su imenovani.
- (3) Agencija iz stava 1 ovog člana dužna je da uskladi poslovanje sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

##### **Osnivanje Komisije za istraživanje**

###### **Član 174**

- (1) Komisija iz člana 128 ovog zakona osnovaće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Do osnivanja komisije iz stava 1 ovog člana poslove Komisije obavljaće Agencija za civilno vazduhoplovstvo.

##### **Osnivanje odbora i donošenje programa**

###### **Član 175**

- (1) Odbori iz čl. 58, 59, 107 i 110 ovog zakona osnovaće se u roku od šest mjeseci od od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Nacionalni odbor za bezbjednost vazdušnog saobraćaja osnovan do stupanja na snagu ovog zakona nastavlja sa radom u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Programi iz čl. 60 i 106 ovog zakona donijeće se u roku od 60 dana od dana osnivanja odbora iz stava 1 ovog člana.

##### **Važenje isprava**

###### **Član 176**

Certifikati, dozvole, odobrenja, uvjerenja i druge isprave izdate do dana stupanja na snagu ovog zakona važe do isteka roka na koji su izdate.

##### **Prestanak važenja**

###### **Član 177**

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje da važi Zakon o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 66/08).

### **Stupanje na snagu**

#### **Član 178**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".